

INHOUDSTAFEL HERFSTNUMMER 100

1	Inhoudstafel
2	Woord vooraf – Dimitri Bontenakel
3	Gierikpalmarespagina
4	Gierikverbeelding 1
7	Een orgierik van 25 jaar - Sven Peeters
14	Gierikverbeelding 2
15	Prent 1 Jan De Maesschalck
16	De naaktzwemmer – Jan Lauwereyns
20	La dénouante / zij die ontknoopt – Eric Brogniet / vert: Stefaan van den Bremt
22	Overleven – Lucienne Stassaert
25	Gedichten – Erik Vlamincx
26	Prooi – Suzanne Binnemans
30	Bête noire – Alain Delmotte
34	Ik ga met mijne lantaren – Ingrid Vander Veken
39	Dagboek van ruim een week – Christophe Vekeman
45	Gierikverbeelding 3
46	Prent 2 Jan De Maesschalck
47	Gedichten – Sacha Blé
48	Bobbejaan – Philip Hoorne
50	Voor Hugo C. – Eric Vandenwijngaerden
52	Gedichten – Frédéric Leroy
54	in gesloten ruimten – Lucas Hirsch
56	DDP is de naam – Fatima Zohra Ilaha
63	Gedichten – Reine De Pelseneer
64	Moskoutijd – Xtine Mäusser
67	Prent 3 Jan De Maesschalck
68	Gierikverbeelding 4
69	Prent 4 Jan De Maesschalck
70	Anoniem – Ines Nijs
81	Gierikverbeelding 5
82	Prent 5 Jan De Maesschalck
83	Efe – Chika Unigwe
89	Beknopte Inleiding tot de Korsetterie – Emily Berry / vertaling: Eva Cox
90	Handboek voor kindsoldaten – Toon Van Mierlo
94	De vermoorde schrijver: de onvoltooide boeken van Bruno Schulz en Pat Lowther – Johanna Spaey
97	Gierikverbeelding 6
98	Gedichten – Mark Van Tongele
100	Gedichten – Xavier Roelens
104	De schrijver vraagt zich af waarom hij schrijft en daarna schrijft hij een België- Holland – Pol Hoste
107	in rood – Wim Geysen
115	Prent 6 Jan De Maesschalck
116	Nostalgie – Erik van Malder, Rose Vandewalle, Annmarie Sauer, Guy Commerman
118	Gierikverbeelding 7, 8 & 9
121	Het laatste woord / Bloemenweide – Diane Vangeneugden
122	Mededelingen en activiteiten van onze abonnees
123	Prent 7 Jan De Maesschalck
124	Reclames
125	Medewerkers herfstnummer 100
128	Impressum

Cover & prenten: Jan De Maesschalck

Drie keer acht. Plus één. Is vijftientig

Een avond in een tuin ergens in het Antwerpse Borsbeek. Gearresteerde oorlogsmisdadigers en banken zonder geld domineren het nieuws maar aan tafel gaan de gesprekken vooral over het langverwachte begin van de zomer. De redactieleden vullen hun glas, nemen een bord en schuiven aan. Op het menu staan Schotse zalm, Turkse ovenbroden, paté uit Normandië, Servische rakia. Kurt Vonnegut schreef dat we onze planeet om zeep helpen door thermodynamisch de bloemen buiten te zetten met fossiele brandstoffen – in dat transportfeestje reizen onze eetwaren meer dan wij doen. Het voorspelde onweer laat zich niet zien, maar soms rommelt het aan tafel. Er moet immers niet alleen geklonken worden op een jubileumnummer, er moet ook hard en ernstig worden nagedacht over de toekomst.

U merkt het aan de lay-out: een tijdschrift dat vijftientig jaar bestaat, is geen alledaagse gebeurtenis. Nummer 100 is dan ook een feestnummer geworden. Laat u bij het doorbladeren echter niet misleiden door de illustraties. Deze pagina's zijn niet gevuld met nostalgie en uit het archief geplukte anekdotiek. Wil je sterke verhalen horen, ga dan op een willekeurige donderdag postvatten aan de tapkast van de Boer van Tienen.

Nummer 100 bevat de bijdragen van vijftientig auteurs. Acht auteurs publiceerden in een ver of niet zo ver verleden in dit tijdschrift, acht auteurs verschenen recent, acht auteurs maken voor het eerst hun opwachting. En, omdat we het aan ons profiel verschuldigd zijn, brengen we één debuut. Drie keer acht. Plus één.

De eerste reeks van auteurs die in het verleden in *Gierik* publiceerden en/of debuteerden, zijn: Alain Delmotte, Lucienne Stassaert, Erik Vlaeminck, Eric Brogniet, Suzanne Binnemans, Jan Lauwereyns, Ingrid Vander Veken en Christophe Vekeman.

De tweede reeks, zij die in de loop van de laatste vijf jaar in het tijdschrift publiceerden en/of debuteerden, vertegenwoordigt het heden: Reine De Pelseneer, Sacha Blé, Philip Hoorne, Fatima Zohra Ilaha, Lucas Hirsch, Eric Vandenwijngaerden, Xtine Mässon en Frédéric Leroy.

De derde reeks zijn auteurs die hun intrede doen – onze wissel op de toekomst. Zij zijn: Johanna Spaey, Toon Van Mierlo, Eva Cox, Pol Hoste, Mark van Tongele, Xavier Roelens, Chika Unigwe en Wim Geysen.

Tenslotte brengen we een kleine Kongolese novelle van Ines Nijs, die zichzelf voor het eerst in een literair tijdschrift gepubliceerd ziet.

Een korte hulde aan onze stichters mocht evenmin ontbreken. Sven Peeters sprak met Guy Commerman en Erik van Malder. Het relaas is voldoende verhelderend om aan te tonen dat een literair tijdschrift niet alleen een kwartaalboekje is, maar evenzeer een sociaal, cultureel-literair gebeuren. Verder brengen beide heren, samen met *compagnons de route* Rose Vandewalle en Annmarie Sauer een dichterlijke overpeinzing. Zoals gebruikelijk sluit onze *writer in residence* Diane Vangeneugden dit literair salon af met haar kritische notenbalk. Jan De Maesschalck bezorgde ons zijn prachtige prenten voor de cover en binnenin het nummer.

Na honderd nummers staan we aan een kruispunt. De toekomst is een vraagteken. We kunnen alle kanten uit en hoeven daarbij geeneens rekening te houden met de spelregels van mecenasen en andere stuurlied. Welk pad te bewandelen met 101? Juist, na Borsbeek zullen er nog vele feestjes met redactioneel overleg en geïmporteerde streekgerechten volgen.

We houden u op de hoogte. ■

Dimitri Bontenakel, i.o.v. de redactie

Gierikpalmarespagina

25 jaar *Gierik & NVT*

betekent inderdaad **100** nummers

waarvan **50** themanummers,

een totaal van **12.000** bladzijden literatuur,

een opgestapelde toverberg van **2,25** meter

waaraan **1500** auteurs uit **5** verschillende werelddelen hebben meegewerkt,

waarbij **550** debutanten, waarvan circa

180 bij een reguliere uitgever publiceerden.

Op de website *draagbaarliterair* vind je **2500** gedichten

van **350** Gierikdichters en *Gierik* vertaalde **40** Franstalige, Belgische dichters.

Gierik & NVT organiseerde **462** literaire en artistieke activiteiten

met een gemiddelde aanwezigheid van **74** belangstellenden,

in totaal dus **33.388** enthousiastelingen.

Van de debutanten die de laatste **5** jaren publiceerden en/of debuteerden in

Vlaamse literaire tijdschriften vonden er **23** een reguliere uitgever,

waarvan **18** auteurs publiceerden in *Gierik & NVT*, dit is **80%**

Gierik & NVT heeft **634** abonnees

Het is overduidelijk: *Gierik & NVT* bekleedt
in het huidige tijdschriftenlandschap
een benijdenswaardige podiumplaats

Nu al noteren: het nummer 100 wordt officieel voorgesteld in het Letterenhuis (Minderbroedersstraat, 2000 Antwerpen) op dinsdag 7 oktober om 19 uur, voordien wordt om 16 uur *Gierik & NVT* op het Antwerpse Stadhuis gehuldigd voor zijn onverdroten inzet voor de verdediging van het vrije literaire woord, de Vlaamse literatuur in het algemeen, de auteurs en de debutanten in het bijzonder.

Gierikverbeelding 1

Dichten en schilderen

Orgierik-avond in 't Brantijser

(Eigen berichtgeving)

KAPELLEN. — *Het Antwerpse etablissement 't Brantijser was de pleisterplaats voor de eerste «Orgierik-avond» van het artistieke tweemanschap «Gierik». Aanleiding tot dit feestgedruis: de voorstelling van de dichtbundel «Vierentwintig stappen in een etmaal beschaving» van Erik Van Malder, de vernissage van de tentoonstelling van Guy Commerman en de presentatie van het eerste nummer van «Gierik», een heus fanklubblad van het duo.*

DE dichter: Erik Van Malder, beroepsheer leraar Nederlands in een joods ateneum te Antwerpen, staat op verschillende artistieke benen. Als zanger debuteerde hij in 1963 met blues en folk in de Antwerpse kroegen, via kabaret evolueerde hij tot chansonnier met een avondvullend liedjesprogramma, als schrijver publiceerde hij in 1976 zijn debuutroman «Matte», terwijl verschillende verhalen werden opgenomen in tijdschriften en verzameld bundels.

Dichtbundels

Na de publicatie, in eigen beheer, van dichtbundels «Bovenkamers» (1960) en «Sproedels» (1961) brengt hij in 1975 «Sproedelen, zakleutuur voor mannen» uit, een bundel waarin op een speelse manier het tema vrouw wordt behandeld.

De nieuwe dichtbundel: «Vierentwintig stappen in een etmaal beschaving» bevat 24 gedichten over liefde, geweld, oorlog, macht, onderwerf en de twijfels van de dichter; duidelijk geëngageerde poëzie, gespaard als reactie op de actualiteit.

De bundel, met tekeningen van Guy Commerman, was uitgegeven bij de uitgeverij Het Schaap, Postbus 19 - 8570 Harelbeke.

Tekenwerk

De schilder-tekenaar: Guy Commerman, Antwerpenaar en toevallig ook leraar Nederlands aan den brode, exposeerde sinds 1968 in verschillende galerijen en zalen met olieverfschilderijen, potloodtekeningen, akwarellen, etsen. Sinds 1979 komt er ook de illustraties van boeken bij en cartoons.

De tentoonstelling: het werk van

Guy Commerman blijft te bekijken in 't Brantijser. H. Conscienceplein 7 te Antwerpen tot begin december.

Fanklub

Uit literaire korrespondentie tussen Erik Van Malder en Guy Commerman groeide de idee om een fanklub op te richten, als ludieke manier om een literair tijdschrift uit te geven en artistieke manifestaties op het getouw te zetten. Uitbreiding wordt gezocht naar andere kunstenaars, waarbij ook de plastische kunstenaars worden geviseerd.

Lid van de fanklub wordt men voor 100 harde Belgische franken. Hiervoor krijgt men reducties op publicaties, tekeningen, platen en optredens van de twee stichtende leden en ontvangt men «ongeveer een maal per jaar gratis z'n enig en hartverwarmend Gierikblad».

Het tijdschrift: in het eerste nummer gedichten van Erik en tekeningen van Gie (of wat dacht je), vertaald werk van Pablo Neruda, ernstig in ludiek fanklubnuis en de rubriek «Fan en maatschappij», een ietwat scheve kijk op politiek en werkloosheid. Info over fanklub en tijdschrift op het redaktieadres: Koerspleindreef 44 te Kapellen.

(HID)

November 1983

Stichtingsfeest van *Gierik* in't Brantijser
Erik Van Malder en Guy Commerman ontvangen
de eerste fans. Erik zingt en Guy exposeert.

◀ (*De Morgen*, 28 november 1983)

▼ Ex-libris voor *Gierik* door Gerard Gaudaen

▲ Dames en heren, Erik zal nu het unieke en ludieke Gierikfanclublied inzetten, gelieve het refrein uit volle borsten mee te zingen ...

◀ ‘Denk jij dat we binnen 25 jaar nog zullen bestaan?’

‘Kans: één op de duizend!’

◀ ‘Blablabladedebizoedeplopperdeplopbblala-
lzoenzoenpapalagosde bladerdeegblbla ...’

(het geroezemoes van 100 fans)

Sven Peeters

Een orgierik van 25 jaar

Café Boer van Tienen, omstreeks middernacht. De maandelijkse Gierikredactievergadering in het Elzenveld is net voorbij en we hebben dorst. Erik drinkt zijn pintje, Guy grijpt naar zijn koffie, geflankeerd door 'een witteke', jenever. Ze zijn hier gekend, het Gierikduo, ze komen hier al jaren. Wat er in al die jaren gebeurd is, kreeg ik hier in dit café, op zulke late, licht benevelde momenten te horen. Het waren sterke verhalen, vol durf, avontuur en liefde voor het geschreven woord.

Twee dichter-stichters

Erik van Malder is altijd de meest praatgrage van de twee geweest. Terwijl hij een zoveelste anekdote in de kroeg vertelt, heeft hij ook nog eens de tijd om een speelse knipoog naar de serveerster-van-dienst te sturen. Natuurlijk is hij een charmeur, met z'n grijze haren, zijn zwoele, doorrookte stem, een doorleefd gezicht, maar met een blik die je ongemeen scherp en helder aankijkt. Als er mooie vrouwen in de buurt zijn, heeft Erik ze gezien. En die vrouwen zullen het geweten hebben ...

Als Erik zich steeds bekwaam heeft gekweten van zijn taak als Gierikuithangbord, dan deed Guy Commerman dat even goed als het brein achter het Gierikproject. Guy is de man die de boel stevig in handen heeft, de administratie bestiert, het hele proces van totstandkoming van een nieuw nummer opvolgt en, als iedereen slaapt, de puntjes op de 'i' zet. Hij is de stilste van de twee, maar ook de gevaarlijkste. Want als je het het minst verwacht, komt hij altijd met een spitsvondige kwinkslag uit de hoek. De rubriek 'Alfabetweterij', die vanaf jaargang 3 in *Gierik* verschijnt, is hem dan ook op het lijf geschreven. Een 'alcoholist' is voor Guy iemand met 'een barslechte gewoonte: hij dorst niet met drinken op te houden'. Een 'dialect' is 'een taal die de purist van streek brengt'. En een 'afgeval-lene' is 'iemand die niet meer gelooft in geloven; een geloofwaardig iemand dus'.

Erik heeft jaren in het onderwijs gezeten, waar hij voornamelijk de communicatie verzorgde, een stiel die hem nog tot op vandaag als copywriter opdrachten oplevert. Maar in de eerste plaats is Erik natuurlijk schrijver. Als meermaals bekroond auteur bezigde hij diverse genres (aanvankelijk onder het pseudoniem Erder Malik), gaande van de bibliofiele poëziebundel *Stoeipoezen. Zaklectuur voor mannen* (1975), de roman *Maïté* (1976) tot uitvaartlyriek *Daar vertrok een mens* (2001).

Ook Guy heeft een loopbaan in het onderwijs achter de rug, als leraar 'Vloms en vertellen', Nederlands en geschiedenis dus. Als auteur leerde ik hem toevallig jaren geleden kennen toen ik voor *Leesidee (De Leeswolf)* zijn bundel *Hoor de nar sist weer* (1999) recenseerde. Ik dacht dat Commerman een pseudoniem was en dat was achteraf bekeken helemaal niet zo'n gek idee, gezien het aantal heteroniemen waaronder Guy in *Gierik* heeft gepubliceerd (zie verder). In ieder geval heeft de echte Commerman ondertussen al een tiental poëziebundels op zijn naam staan.

Guy en Erik zijn tevens dubbelkunstenaars. In de jaren zestig maakte Erik met zijn blues- en folkliedjes, begeleid op de gitaar, onder de artiestennaam Little Boy Walker de Antwerpse hippietroegen onveilig. In De Muze, Het Pannenhuis, De Mok en De Paddock was hij een graag geziene gast. Erik was nota bene de allereerste zanger die optrad in De Muze. Ferre Grignard zou daar pas later, onder andere samen met Erik, op de Bühne verschijnen. In die dagen vroeg huidige misdaadschrijver en oplichter Stan Laurysens Erik om poëzie-avonden te organiseren in hetzelfde café. Erik scoorde hits met 'Alexander Bell', wedijverend om de eerste plaats in de Top Tien met 'Winterroosje' van Will Tura, en 'Hippie Hip' (in 1967). Hij stond op de toenmalige affiches naast Boudewijn De Groot en Wannes Van de Velde. In mei 1982 trad hij op voor een 2.000-koppig publiek in de Antwerpse Koningin Elisabethzaal. Daarna werkte hij nog een tijdje

als freelancer voor de toenmalige BRT en schreef hij onder andere scenario's voor het jeugdprogramma 'Samson & Gert'. Voor Gert Verhulst schreef hij al eerder liedjes. Erik, ten slotte, is ook de auteur van het Gierik-fanclublied: 'als je het niet ziet zitten / kom dan maar hier / bij de *Gierik* / vind je goed vertier / een lach, een traan, iets om bij stil te staan / misschien een gedicht, of een bekend gezicht / een kwinkslag als je wil / de tijd staat hier stil / voor jou'. Hij streelt nog elke dag zijn gitaar en zat vorige week nog te jammen met de onderbuurman.

Ook Guy is niet enkel dichter. Hij heeft in zijn leven ook flink wat plastische kunst voortgebracht, tekeningen en schilderijen, waarvan er enkele verschenen in de vroegere Gieriknummers en waarvoor hij meerdere prijzen in ontvangst mocht nemen. Zoals Erik zijn hart verloren heeft aan Paramaribo, waar hij het toneelstuk *Ondro a lobibon* ('Onder de liefdesboom') schreef en liet opvoeren door tien actrices tussen de 60 en 90 jaar oud (!), zo houdt Guy van de geneugten van een goed glas wijn in de Ardèche. Zijn liefde voor de Franse taal zindert door in zijn taalgebruik en in menige Gierikbijdrage, zoals we nog zullen zien.

Daar in dat kleine café: het begin

In juli zitten we gedrieën in het appartement van Erik, in de schaduw van het Tropisch Instituut. Bedoeling is al die verhalen van de afgelopen maanden (lees: de voorbije 25 jaar) wat te kanaliseren. Het papieren archief van *Gierik* heeft zich over de tafel uitgespreid, de fles wijn is geopend, de glazen uitgeschonken. Het gesprek kan beginnen.

Als ik aan beide heren vraag waarom ze 25 jaar geleden een nieuw tijdschrift wilden lanceren, met een titel die de samensmelting van de namen Guy en Erik was, komt er een dubbel antwoord. 'In de eerste plaats wilden we natuurlijk een forum creëren voor onze eigen teksten. Maar dan wel op een ludieke manier. En, omdat alle andere literaire tijdschriften in die dagen bij een of andere zuil waren ondergebracht, wilden we ook een blad voor de vrijzinnigen creëren.' Voilà, daar heb je het: vrijzinnigheid. Die vlag heeft *Gierik* sindsdien nauwelijks van zich kunnen afschudden en werd, zo zal blijken uit onderstaand verhaal, nu eens ter verdediging

dan weer als kritiek gebruikt in de soms woelige periodes die *Gierik* moest doorstaan.

In november 1983 werd het eerste nummer van *Gierik* voorgesteld aan het publiek in café 't Brantijzer op het Conscienceplein (tegenwoordig een restaurant).

Erik: 'Willy Vandersteen was daar een graag geziene gast want die gaf altijd rondjes'. Guy en Erik noemen die gebeurtenis zelf 'een overjaarse, studentikoze grap'. Hoe was het zover kunnen komen? Beide stichters kenden elkaar al geruime tijd. Ze hadden elkaar vele malen ontmoet op vernissages, waren dikwijls samen op stap (vooral in de avondlijke kroegen van 't Stad) en deelden dezelfde artistieke standpunten. Uit een diep wederzijds respect, waaruit een mooie vriendschap bloeide, ontstond op den duur een intense, bijna dagelijkse briefcorrespondentie tussen de twee. Op een gegeven moment kwam Erik met het idee om 'een fanblad' op te richten.

Erik laat me een stapeltje oranje kaartjes zien. 'Dit waren de lidkaarten voor onze fanclub. Voor 100Bef werd je lid van de club en zo kreeg je de eerste jaargang van het fanblad cadeau, vier nummers dus. Zo haalden we vlot de eerste 100 abonnees binnen en hadden we wat geld om het eerste nummer te maken.'

Guy: 'Voor die allereerste nummers maakte de internationaal bekende grafisch kunstenaar Gerard Gaudaen, toenmalig directeur van de Antwerpse Academie, een exclusief ex-libris.'

Het eerste nummer was een gefotokopieerd knippen plakselwerk van 12 bladzijden. De voorstelling, die in een heuse orgierik escaleerde en tot 8 uur in de ochtend duurde, haalde *De Nieuwe Gazet* (Guy: 'Journalist Bert Verhoye zoop zich de middag voor de voorstelling lazarus aan de whisky') en de pas opgerichte *De Morgen*. Er was veel belangstelling voor het nieuwe magazine, zeker ook van ex-leden van de ter ziele gegane Artistieke Werkgroep Antwerpen (AWA), waarin enkele Antwerpse kunstenaars zich in de jaren zeventig hadden verenigd. Sommige onder hen, zoals Dirk Claus, Jim Van Leemput, Annmarie Sauer, Emiel Willekens en later Wim Meewis en Jan Gloudemans, traden toe tot de redactie van *Gierik* en zo was *Gierik* van meet af aan niet louter een letterkundig, maar ook een artistiek tijdschrift.

Die eerste Gieriknummers leken inderdaad wel op studentenblaadjes. Sommige teksten waren handgeschreven; er stonden neplezersbrieven in, scheef gekopieerde foto's en illustraties, verzonden reclame en meer (tekeningen van) blote vrouwen dan in *Playboy*. Guy: 'Het moest vooral leuk zijn en als verkooptruc dienen om ons te verzekeren van de volgende jaargang. We hadden immers toen nog geen subsidies en moesten bijgevolg ook aan niemand rekenschap afleggen.' Erik: 'Je kan die grappen en grollen, waarmee we ook de toenmalige, ernstigere literaire tijdschriftenwereld voor schut wilden zetten, nog het best vergelijken met *Humo's* Uitlaat en het getekende Absurdistan van Kamagurka.'

De eerste jaargangen kwamen telkens uit op 200 tot 300 exemplaren. Het aantal pagina's nam toe en daarmee ook de druk om meer kwaliteit en diversiteit aan te bieden. Die eerste nummers werden via vrienden vaak clandestien gekopieerd op het werk, daarna blad per blad verzameld en artisaan bijeengeplakt. Er werd zelfs een tijdje gebruikgemaakt van de drukkerij van de VUB. 'Dat was niet zoveel goedkoper, maar wel heel avontuurlijk', aldus Guy, die praat alsof *Gierik* in die dagen een verboden verzetsblad was!

Humanistisch humoristisch

Omdat *Gierik* geregeld tentoonstellingen organiseerde in het Karel Cuypershuis, het Vrijzinnig Ontmoetingscentrum (VOC) in de Lange Leestraat, stelde het VOC voor om *Gierik* te laten drukken in de drukkerij van het Humanistisch Verbond. Het VOC kon tevens de Gierikactiviteiten laten doorgaan als vrijzinnige activiteiten en aldus ook subsidiëren. Het huwelijk tussen de Gierikaards en de vrijzinnigen was een feit. Maar het werd een getroebleerd huwelijk. Afspraken werden niet nagekomen en de naijver was navenant toen bleek dat het vooral *Gierik* was die mensen naar het Karel Cuypershuis kon lokken.

Erik: 'Het klopt dat in de eerste jaargangen van *Gierik* alleen vrijzinnige kunstenaars zaten en dat het credo van de vrijzinnigen ook heel lang is blijven vermeld worden in elk nummer. Maar ondertussen is de levensbeschouwing als criterium van geen belang meer; het is de kwaliteit van de tekst die bepaalt of iemand in *Gierik* wordt gepubliceerd of niet. 'Vrijzinnig' heet nu 'pluralistisch'. Wat niet wegneemt dat wij nog

steeds het enige dissidente tijdschrift in Vlaanderen zijn.'

De vrijzinnigen hebben een aantal keer een Gieriktentoonstelling gecensureerd: er hing te veel bloot aan de muren van hun vergaderruimte. Dan is het wel heel ironisch dat nota bene diezelfde vrijzinnigen in juni jl. nog *De nacht van de censuur* organiseerden om de huidige CD&V-angst voor kritiek op hun beleid (Vitalski) en naakte borsten (Boons Feminatheek; Borgloon) aan te klagen.

Guy formuleerde het eertijds zo, in *Het Vrije Woord* (juli 1994): 'De aanwezigheid van de, hoe zou ik het noemen, 'geïnstitutionaliseerde' vrijzinnigheid op de artistieke activiteiten van *Gierik & NVT* ligt bedroevend laag, en dat is dan nog een eufemisme (...) Reeds driemaal werd een artistieke, beschouwende bijdrage van *Gierik & NVT* om (on)duidelijke redenen in hetzelfde tijdschrift 'gecensureerd' (op één jaar tijd) (...) Ook stellen we vast hoe moeizaam, zoniet onmogelijk het is om met andere vrijzinnige 'verenigingen' iets gezamenlijks op stapel te zetten. Net alsof men zich bedreigd voelt ... of men jaloers is dat de ene meer dan de andere... En net nu onze rechtse, conservatieve tegenstanders de wind in de zeilen hebben!'

Guy en Erik zijn de eersten om toe te geven dat een gebrek aan een duidelijk profiel, geen expliciete keuze voor een bepaalde literaire strekking en het huwelijk met de humanisten *Gierik* blijven achtervolgen tot en met vandaag. Het streven naar pluralisme is een mooie deugd, maar staat haaks op het hokjes- (of zuilen-) denken van de mensen die het letterenbeleid uitmaken en de poen verdelen.

Erik: 'We gaan er nog steeds prat op de artistieke solidariteit te huldigen, dat wil zeggen dat we debutanten de kans geven om te publiceren in *Gierik*, maar in het verleden is meermaals gebleken dat de individuele ambities van de kunstenaars sterker waren. We hebben even geëxperimenteerd met een zeer uitgebreide redactie, maar dat bleek niet werkbaar.'

Guy: 'Op den duur kwam er wel zoiets als een Gierikprofiel naar voren. Kwaliteit, diversiteit en het onvoorspelbare element van de bijdragen werden het handelsmerk van *Gierik*. Niet echt gebruikelijk!'

Of zoals de redactie het in die tijd zelf formuleerde: 'Waarom *Gierik*? Zeg nu zelf, wat is je

leven nog zonder *Gierik*. *Gierik* is een dosis culturele ludieke zuurstof voor je tedere ademnood’.

In de loop van de jaren tachtig ontdekten steeds meer (Antwerpse) schrijvers en artiesten het forum dat *Gierik* bood. Pjeroo Roobjee en Herman J. Claeys verleenden geregeld hun medewerking, naast Wannes van de Velde en Bart Plouvier. Er verschenen foto’s van Herman Selleslags en Filip Tas. Eddy Van Vliet stuurde af en toe een gedicht in. Erik: ‘Eddy zaliger was trouwens een schoolkameraad van me en begin jaren zestig hebben we als dichter samen gedebuteerd in hetzelfde tijdschrift.’

Na de verzonden lezersbrieven en dito sponsors van de eerste jaargangen, doken er ook verzonden auteurs op in *Gierik* – een traditie die tot op de dag van vandaag wordt verdergezet, weten de aandachtige lezers. Het Ierse fotomodel Daphne O’Rear, tevens dichteres en grafisch kunstenaar, maakte haar debuut in *Gierik*, net als de Amsterdamse correspondent Ilona van ‘t Somerhoff en de Engelse dichteres Victoria ‘fast’ Carrera, naast enkele mannelijke, niet-bestaande literatoren. Er konden blijkbaar nooit genoeg vrouwen bij *Gierik* zitten. In vergelijking met andere literaire tijdschriften uit die periode kon *Gierik* rekenen op een groot aantal vrouwen dat meewerkte aan het blad. Jammer dat die de laatste jaren wat in de minderheid zijn gebleven (waar zitten de Barbara’s en Kathy’s van de literatuur?).

Ook jammer is dat de kunstwerkjes die als losse bijlage bij de vroegere jaargangen van *Gierik* zaten, op een gegeven moment werden stopgezet. Daar zaten erg verrassende bijdragen bij, zoals bijvoorbeeld in nr.51 (1996) een replica van een houtskooltekening van de ondertussen wereldwijd gevierde kunstenaar Sam Dillemans. Of wist u dat Patsy Sörensen, als ze niet bezig is met vrouwen uit de klauwen van mensenhandelaars te houden, minimalistische schetsen maakte van de stad Antwerpen (zie Jg.5, nr.2 (1987))? Ze doen denken aan de Belgrado-tekeningen van Momo Kapor.

Vlaanderen voorbij

Gierik heeft zich nooit willen beperken tot de Vlaamse of Nederlandstalige literatuur alleen.

Met name Guy is een groot liefhebber van de taal van Molière en is een connaisseur van de Franstalige Belgische poëzie. ‘Door Waalse auteurs te publiceren kwamen we natuurlijk ook geregeld in aanvaring met de Letterencommissie want we konden toch geen Walen gaan promoten met Vlaams geld?’ *Gierik* heeft goede contacten met Eric Brogniet van het Maison de la Poésie in Namen, zo’n beetje de Waalse tegenhanger van het Poëziecentrum. ‘We hebben al samen activiteiten georganiseerd en Eric stuurt geregeld artikelen op over Franstalige dichters die ik dan vertaal en in *Gierik* publiceer. In 1985 hebben we een interview gehad met de Franse Nobelprijswinnaar Claude Simon. Dat was een heus kanon dat we binnenhaalden.’

Maar niet alleen de Franse, ook de Russische en de Italiaanse literatuur, om twee voorbeelden te noemen, kwamen geregeld aan bod in interviews en vertalingen door respectievelijk Wim Hartog en Frans Denissen (die recent nog *De vrouwen van Mussolini* publiceerde). Vertaler en dichter Jan Kees van de Werk, ‘de peetvader van de Afrikaanse literatuur in Nederlandse vertaling’, zorgde ervoor dat de *Gierik*lezer kon meeproeven van de Afrikaanse literatuur.

Ook de in het Nederlands schrijvende allochtoon kreeg een forum in *Gierik*, en wel jaren vóór de huidige hype. In 1995 al interviewde Erik Vlamincx de Perzische schrijver Kader Abdolah onder de titel ‘Vreemde vogels’: ‘wachtende op de eerste roman van Kader Abdolah, vind ik zijn verhalen toch al heel goed’ (nr.48). *Gierik* recenseerde in 1993 en 1995 de eerste boeken van de Wit-Russische Antwerpenaar Aleksander Skorobogatov (zie ook op diens website), die pas jaren later, met de ontdekking van de Vlaamse allochtoon auteur, vanonder het stof zou worden gehaald. Een en ander moest dan ook in 2003 culmineren in een themanummer over allochtoon auteurs in Vlaanderen, euh, België, want het gros onder hen moest worden gezocht aan de andere kant van de taalgrens.

Nog verder, veel verder dan de taalgrens ging het vanaf Jaargang 10 (1993), toen er reisreportages verschenen in *Gierik*, gaande van Armenië tot de VS, de Maya-route... Ten slotte zorgde een vaste recensierubriek ervoor dat de lezer tevens in het actuele literaire landschap niet verloren liep.

Gierik + wijn = Orgierik

Telkens als er een nummer werd voorgesteld was het feest. Dan werden de flessen wijn en bundels poëzie boven tafel gehaald. Erik en Guy noemden het zo: 'Op een ludiek-verbale-poëtische, op mondjesmaat voorgedragen wijze, op een cultureel verantwoorde manier beneveld worden'. Aan Dirk Claus ontlokte zo'n wijn- en poëzie-avond het volgende vers: 'en toen de wijn mij plots verder dreef / en de droefheid nog even bleef hangen / wist ik dat ik dit wijnlied schreef / om mijn ledige glas snel te vervangen'.

Er mocht in de loop van de jaren negentig een en ander gevierd worden, zoals hieronder zal blijken. In 1989 suggereerde Dirk Claus, directeur van de *Paradox Pers Uitgeverij* die Gierik uitbracht, om de titel van het verdwenen *Nieuw Vlaams Tijdschrift* aan Gierik toe te voegen. Zo geschiedde, maar niet zonder wrevel bij Julien Weverbergh, een zielsgenoot, die met hetzelfde plan rondliep om het NVT opnieuw op te starten. Gierik was hem ongewild voor geweest en ging voortaan als *Gierik & Nieuw Vlaams Tijdschrift* door het leven.

De jaren negentig begonnen goed voor Gierik. In 1991 wierp het eindeloze insturen van dossiers met de vraag naar subsidiëring eindelijk z'n vruchten af: Gierik ontving vanop stedelijk, provinciaal én gewestelijk niveau geld. Maar die eerste geldkraan heeft nauwelijks een druppel voortgebracht. Pas toen in 1993 naar aanleiding van Antwerpen – Culturele hoofdstad van Europa het extra dikke nummer 'Antwerpen en/in 1933' verscheen, hing daar een eenmalige subsidie van de stad aan vast. Bij het volgende themanummer over Paul van Ostaijen, twee jaar later, kreeg Gierik geen geld.

Het nummer 'Antwerpen en/in 1933' wilde vraagtekens plaatsen bij het feestgedruis van het Cultuurjaar 1993, dat werd aangevoerd door Eric Antonis. Was 1993 ook niet het jaar waarin Antwerpen (en Vlaanderen) zijn tweede Zwarte Zondag beleefde, alweer een eclatante overwinning voor het Vlaams Blok? Verzamelden zich zestig jaar geleden ook geen bruine wolken boven de Scheldestad? Het nummer werd een boeiend en rijkelijk geïllustreerd tijds-document.

In 1996 verscheen een al even feestelijk dubbelnummer (nr.49-50) 'Paul van Ostaijen en het

postmodernisme' dat helaas op Vlaamse bodem niet de nodige, verhoopte (pers-)aandacht kreeg. In het Nederlandse weekblad *Elsevier* werd dan weer de loftrumpet bovengehaald. Bovendien kwamen de erven van 'zot Polleke' achteraf hun auteursrechten opeisen. Gelukkig bracht dichter-advocaat Eddy Van Vliet redding.

Twee jaar later lanceerde Gierik een grootschalig boekhandelonderzoek en de resultaten daarvan zouden een golf van polemieken doorheen het Vlaamse literaire landschap stuwten. Dirk Verbruggen, Lief Vleugels, Erik Vlamincx en Pat Donnez werden op pad gestuurd, op zoek naar de betere boekhandel in Vlaanderen. Vervolgens werden er Gieriksterren uitgereikt naar gelang van de kwaliteit, het aanbod en de service van zo'n boekhandel. De studenten van de Antwerpse SchrijversAcademie werden ook mee ingeschakeld in het onderzoek. Dat leverde interessante reportages op in de daarop volgende Gierikedities en de eeuwige sympathie van onafhankelijke boekhandels als De Reyghere in Brugge en De Groene Waterman in Antwerpen. Het hele project haalde in totaal 23 pagina's in nationale, regionale en Nederlandse media.

May the Fonds be with you!

Het Gierikboekhandelonderzoek leverde Gierik flink wat pluimen op in de sector, ook vanuit Nederland. Maar dat deed niet af aan de eeuwige strijd van Gierik om het behoud van subsidies. Het valt in de loop van de jaren negentig op hoe strijdlustig de redactie in hun voorwoord de abonnees en sympathisanten op de hoogte blijft houden van de moeizame subsidiewerking. In de bijlage van nr.45 (1994) bijvoorbeeld krijgen we te lezen dat het subsidiegeld voor Gierik van 150.000Bef radicaal wordt teruggeschroefd naar 50.000Bef en wel, aldus het Ministerie van de Vlaamse Gemeenschap, dat toen nog de taken van het nog op te richten Fonds waarnam, omdat 'Gierik niet beantwoordt aan de kwaliteitsnormen'. Waar hebben we dat nog gehoord? In 1999 werd het Vlaams Fonds voor de Letteren (VFL) opgericht, onder andere omdat de ontzuiling zich volledig (?) had doorgezet en men voortaan de geldpot objectiever wou verdelen. In 2002 kreeg Gierik een eerste, ernstige waarschuwing van het Fonds. In 2004 en 2005

moest *Gierik* het zien te rooien zonder subsidie. In 2006 kreeg *Gierik* opnieuw een startsubsidie. Begin juli 2008 vernam de redactie dat er geen geld meer volgt.

Guy: '*Gierik* werd opgescheept met een 'uitdoofprocedure'. En dat voor een literair tijdschrift met het tweede hoogste aantal abonnees in Vlaanderen en het hoogste aantal debutanten die na hun eerste *Gierik*publicatie bij de grote uitgeverijen een onderdak vonden!' (achttien op de drieëntwintig debutanten, d.w.z. 80%).

'Zolang niet alle auteurs ordentelijk kunnen worden vergoed, zal er oneerlijke concurrentie heersen. Zolang lay-outmensen, redactiesecretariaat, boekhouding, illustratoren en correctors niet minimaal kunnen worden 'beloond' voor hun inzet en werk, blijft de concurrentie ook hier oneerlijk en ebt het enthousiasme langzamerhand weg. 'Met alleen maar enthousiasme maak je nog geen literair tijdschrift,' poneerde een commissielid ooit.

Erik: 'Als de koele commerciële overwegingen het halen, en dat is een tendens binnen het Fonds, dan blijven er binnen afzienbare tijd slechts twee of drie literaire tijdschriften in Vlaanderen over.'

Ondanks wisselende subsidies deed *Gierik* naarstig voort. Ergens in de jaren negentig werd er even voor gekozen om een hoofdredacteur aan te duiden, maar die man maakte zoveel brokken dat de redactie al snel weer van dat idee afstapte. *Gierik*medewerkers hebben altijd veel vrijheid genoten. Ofwel beperkten ze zich tot een sporadische inzending, ofwel kwamen ze ook naar de redactievergaderingen en konden ze hun naam laten opnemen in het colofon als vast redactielid. In die periode ontstond ook het idee om te gaan werken met themanummers. Enkele redactieleden vormden dan een ad hoc-redactie om het nummer voor te bereiden en medewerkers op te sporen.

De afgelopen jaren zijn er zo een aantal memorabele themanummers ontstaan, mede dankzij een verjonging van de redactieploeg. Bij enkele themanummers werd er zelfs samengewerkt met andere literaire tijdschriften zoals *De Brakke Hond* (over Roger Van de Velde, nr.67, 2000) en *Revolver* (over Paul Snoek, nr.72, 2001). Herinnert u zich nog 'Sporters en schrijvers: één strijd!' (nr.68, 2000)? Daarin hebben onder an-

dere Fernand Auwera, Alstein en Wim van Rooy het over hun favoriete tijdverdrijf. Of wat te denken van 'Spetters en Letters' (nr.81, 2003)? Daarin ging *Gierik* de pornografische toer op, inclusief een voorstelling in de studio's van pornokoning Dennis Black Magic en als toemaatje een bladwijzer die tevens de lengte van uw penis bijhield! Een aantal preutse lezers hebben daags nadien hun abonnement opgezegd. Nr.87 (2005), 'zonder steun van het VFL', werd een mooi Eugene van Mieghem-nummer in samenwerking met het gelijknamige museum. Rond het volgende 'extreem-rechtse' nummer 'De kerfstok van de literatuur' (nr.88, 2005) bleef het vanuit de pers verdacht stil, hoewel dit origineel geïllustreerde nummer literaire grootgewichten als Karadzic, Marc Galle en Paul Verhaeghen kon opvoeren. Julien Weverbergh noemde het nummer het beste van het hele tijdschriftenjaar. Met 'Omtrent Eva' (nr.90, 2006) lanceerde *Gierik* een exclusief vrouwennummer. Nadien kwamen er nog themanummers die waren gewijd aan de afstuderende studenten van de SchrijversAcademie, jeugdschrijvers, 'vergeten' schrijvers, enzovoort. Ook leverde *Gierik* zijn bijdrage aan het Elsschot-jubileumjaar met het originele nummer 'Tussen kaasdroom en kaaswond' (nr.96, 2007).

Nr. 100: roemvol einde of nieuw begin?

En zo zijn we bij nummer 100 aanbeland. Als u, lezer, dit jubileumnummer in handen neemt, zal het oordeel zijn gevallen of de *Gierik*redactie er al dan niet mee verdergaat. Zonder Fondssubsidies? Met andere financiële middelen dan maar? Onder een andere naam? In een andere vorm? Een nieuw concept? Vragen die op dit moment van schrijven voor geanimeerde discussies binnen de redactie zorgen.

Erik en Guy vertellen hun *Gierik*verhaal afwisselend met (vooral veel) trots en (af en toe lichte) verbittering. Verbittering omwille van het eeuwige (schijn-)gevecht tegen de zuilen, de partijdigheid waarmee de subsidiepot wordt verdeeld (sommige commissieleden zitten nota bene in de redactie van rijkelijk gefinancierde tijdschriften), collega's die *Gierik* hun rug toekeren, de tijden die veranderen. Maar evengoed de trots van honderd *Gierik*nummers te kunnen voorleggen. En wat *Gierik* in de marge daarvan nog allemaal verwezenlijkte: talloze tentoonstellingen, zan-

gavonden, wijn en poëzie-avonden, boekvoorstellingen, voordrachten, causerieën, wintersalons (het eerste vond plaats op 5 december 1986), orgierikavonden, chansonavonden, literaire zondagvoormiddagen in het Fakkeltheater en prijsuitreikingen voor de handpalmverhalenwedstrijd – een nieuw literair genre dat *Gierik* op zijn conto mag schrijven. Dat allemaal leverde vanzelfsprekend veel vrienden en kennissen op.

Volgens sommigen zou *Gierik* slechts zelden een wezenlijke bijdrage hebben geleverd aan de Vlaamse literatuur. Weten die mensen dan niet dat *Gierik* onlangs – in een wetenschappelijk onderzoek op initiatief van het Vlaams Fonds voor de Letteren, nota bene! – werd uitgeroepen tot beste debutantentijdschrift? Over wezenlijke bijdragen gesproken ...

Wat de kroegenbazen van 't Stad zeker zullen beamen is dat de Gierikaards de afgelopen 25 jaar alvast een flinke bijdrage hebben geleverd aan het voortbestaan van de bruine artiestenkroegen van Antwerpen. De cafés die de toekomstige onderzoeker van 'het geval-Gierik' zeker moet bezoeken zijn: 't Paters Vaetje, Boer van Tienen, Funky Soul Potato (eertijds door de vrouw van Fernand Auwera gerund en daarom een fijne plek voor orgierikavonden), Den Engel, De Vagant, Bato Batu, Het Leeuwke (nu uitgebruld) en Den Hopsack, een te koesteren plek omdat het het enige café in Antwerpen is dat geregeld nog een vrij podium biedt aan dichters in spe.

En daar zaten we dan ineens met z'n allen, in die tuin in Borsbeek, deelgenoten aan hetzelfde avontuur, de literatuur, een tijdschrift maken, plezier, tafelen, drank, vriendschap, vooral vriendschap. En ik citeer graag een vers van Guy Commerman (ex: *Wenkende uithoeken*, Paradox Pers, 1993):

'Lome avond in juli / wanneer het licht / zich nauwelijks gewonnen geeft / wanneer verwondering / een doodgewone daad wordt / en de enige ster / een bondgenoot, / een glimworm in je hart.' ■

Erik Van Malder / foto: Koenraad De Meyer

Guy Commerman / foto: Koenraad De Meyer

De pers over Gierik

'U dacht dat *De Brakke Hond* het enige tijdschrift was waarin je gratis mocht publiceren? Mis, er is ook nog *Gierik*, een 'driemaandelijks cultureel tijdschrift dat vrij onderzoekt' (...) In *Gierik* komen ook andere disciplines dan literatuur aan bod en ook andere dan Vlaamse auteurs. De start was moeilijk, maar aan recente nummers verleenden ook auteurs als Fernand Auwera en Eddy Van Vliet hun medewerking.' (Ingrid Vander Veken, sine dato)

'Na al die jaren komt nog een erfgenaam opzetten die een stuk van het *Nieuw Vlaams Tijdschrift* wil behoeden. Het *NNVTgierik* (*Nieuw Nieuw Vlaams Tijdschrift*) heeft de fakkel van de vrijzinnigheid overgenomen. Blijkbaar is Vlaanderen nogal arm aan vrijzinnigen, want ze moeten verwoed over elkaar schrijven. Tijd en geld is ze ook al niet toegefallen: de Gierikhandpalmverhalenwedstrijd staat open voor jan en alleman die niet meer dan 1 blz. mag invullen en voor 100Bef postzegels insluit.' (John Heuzel in *Kruispunt*, sine dato)

'Tijdschrift *Gierik* reikt prijzen handpalmverhalenwedstrijd uit: Het handpalmverhaal is een literair genre dat door de medewerkers ervan werd in het leven geroepen. Het is een verhaal dat niet groter mag zijn dan de palm van een hand.' (*De Morgen*, 30-09-1987)

'*Gierik* lanceerde nieuw literair genre: Gesticht in november 1983 wil het aan jonge, minder bekende mensen de kans bieden om hun artistieke aanleg naar buiten te brengen.' (*De Nieuwe Gazet*, 30 september 1987)

'Tweede tijdschriften- en uitgeversbeurs [onderschrift bij de foto]: Vechters van het eerste uur Guy Commerman, Peter De Greef en Guy Van Hoof' (*De Nieuwe Gazet*, 30 mei 1988)

'*Gierik*, 'het tijdschrift dat vrij onderzoekt' (6de jg, nr.2), bevat 65 blz., geïllustreerd met tekeningen en cartoons van niet steeds smetteloze kwaliteit. Gelukkig is er werk van 'Gierikontdekking' Monica Cattoor, van Tapiaco en vooral van Pjeroo Roobjee, dat de boel rechthoudt. Veel nieuwtjes, besprekingen en interviews, en

slechts een paar 'literaire' bijdragen. Wat schort er tegenwoordig aan de literaire spanader van de tijdschriftenredakteurs? Een lastercampagne opzetten is makkelijk zeker?' (*De Nieuwe Gazet*, 17 oktober 1988)

'Sobere uitvoering. Voor een beperkte kring van in literatuur geïnteresseerde en gelijkgezinde lezers.' (*Kiosk. Tijdschrift over tijdschriften*, 1989, nr.9)

'[over het themanummer 'Antwerpen en/in 1993'] Deze aflevering vindt een plaats in mijn boekenkast. Ik geef er graag een gehele jaargang van een prestigieuzer maar politiek-cultureel vrijblijvend literair blad voor cadeau.' (Julien Weverbergh in *De Nieuwe Gazet*, december 1993)

'[over het themanummer rond Paul van Ostaijen] Het lag in de bedoeling een originele, interessante bijdrage te leveren voor de studie en (kritische) benadering van het oeuvre van Van Ostaijen. En dat is zonder meer gelukt.' (Erik Vissers in *De Morgen*, februari 1996)

Het Nederlandse weekblad *Elsevier*: 'Het Van Ostaijen-nummer van *Gierik & NVT* is de beste en de meest complete publicatie die in dit Van Ostaijen-jaar is verschenen.' (maart 1996)

'Dirk Van Bastelaere neemt ontslag uit Letterencommissie: Van Bastelaere neemt aanstoot aan de nieuw ingevoerde kwantitatieve ondergrens voor tijdschriften: die moeten vanaf nu tenminste 350 exemplaren verkopen. Volgens Van Bastelaere een catastrofe: als je het nieuwe reglement toepast kunnen slechts vier bladen worden gehandhaafd: *De Vlaamse Gids*, *DWB*, *Gierik* en *NWT*.' (*De Morgen*, 2 april 1998)

'Ondanks zijn schaduwbestaan heeft *Gierik* de jongste jaren een hele evolutie gekend, waarbij kwaliteitsverbetering een constante was (...) Nu nog een crisisvergadering over de belachelijke en totaal niet-commerciële naam *Gierik* (samenstelling Guy en Erik, de twee stichters) en dit blad is misschien klaar voor de duizend abonnees waarvan het droomt' (*Standaard der Letteren*, 31 december 1998)

'[Het Gierikboekhandelonderzoek] is een moedig

initiatief dat waarschijnlijk op wat weerstand zal stuiten (...) Het mag duidelijk zijn dat de redactie de controverse niet schuwt. In een (lichtjes rancuneus gekleurde) tekst wil Koen Vermeiren de mythetvorming rond de figuur van Herman de Coninck doorbreken.' (Erik Vissers in *De Stand-aard der Letteren*, 22 april 1999)

'Dirk Verbruggen, Lief Vleugels, Pat Donnez en Erik Vlamincx, stuk voor stuk schrijver én boekenbadverslaafd, mochten voor het literaire tijdschrift *Gierik/Nieuw Vlaams Tijdschrift* boekhandels gaan keuren. Sterren geven aan de besten. Belonen wat goed is. Stimuleren wat verloren dreigt te gaan, dat was de bedoeling.' (*Tijdingen*, mei 2000)

'Dichter vestigt wereldrecord: veertien seconden. Meer had de dichter Frans August Brocatus in de foyer van het Olympisch Stadion niet nodig om een volledig nieuw wereldrecord te vestigen: dat van het al fietsend declameren van een gedicht (zijn 'Ronde van Vlaanderen 1998'). Brocatus werkte op deze manier mee aan de presentatie van 'Sporters en Schrijvers: één strijd', een speciale aflevering van het Antwerpse literaire blad *Gierik en Nieuw Vlaams Tijdschrift* (...) Bij de presentatie was ook de schepen van onderwijs, sport en recreatie Gilbert Verstraelen aanwezig' (De Zondag, 22 oktober 2000)

'*Gierik* is als een Robin Hood die in de onvoorspelbare bossen toch stiekem droomt van een warme kamer in de gerespecteerde burcht waar de rijke kasteelheer toeft' (*Geen Gezeik*, nr.3 (2002))

'Literair blad *Gierik/NVT* krijgt 'zware verwittiging': Redactiesecretaris Guy Commerman: 'Inhoudelijk zijn we met geen enkel blad te vergelijken' (*De Morgen*, 5 september 2002)

'*Gierik & NVT* had waarschijnlijk een themanummer moeten worden over Paul Snoek. Maar de redactie wilde vooral bijdragen over diens proza en daar reageerde niemand op (...) *Gierik* blijft echter één van de lezenswaardigste Vlaamse bladen.' (*Schoonschip*, maart 2002)

'*Gierik* is er willens nillens het bewijs van dat in het claustrofobisch kleine Vlaamse litera-

tuurwereldje de zuilen nog steeds niet verbrokkeld zijn.' (Steven Peleman in *Zone 03*/, mei 2002)

'Geschrapte tijdschriften hekelen 'postmoderne monocultuur': Commerman en Deflo vrezen dat op termijn enkel 'prestigieuze, luxueuze en/of modieuze bladen nog hun alleenzalmakende postmoderne poëtica zullen mogen uitdragen. Het veelkleurige en inhoudelijk gevarieerde tijdschriftenlandschap in Vlaanderen wordt door deze onverantwoorde ingreep (van hooguit vijf mensen!) in de toekomst verschaald tot een postmodernistische monocultuur die het leeuwendeel van de subsidies binnenrijft.' (*De Morgen*, 6 april 2004)

'Het lay-outmatig altijd flets ogende *Gierik & NVT* is trouwens aan zijn zwanenzang bezig. De voortzetter van het *Nieuw Vlaams Tijdschrift* houdt er na 25 jaar definitief mee op. Het blad sukkelde allang met wisselvalligheden en krijgt al enige tijd geen centen meer van het Vlaams Fonds voor de Letteren, wegens kwalitatieve gebreken. Initiatiefnemer Guy Commerman schraapt met zijn kompanen 'uit eigen zak' nog het geld samen voor het 100ste nummer – 'om toch een beetje in schoonheid te eindigen' - en dan valt het doek over een blad dat een sporadisch degelijk nummer afwisselde met pijnlijke miskleunen en te zelden de toon zette.' (Dirk Leyman in *De Morgen*, 16 juli 2008)

'Het literair tijdschrift *Gierik & NVT* mag ongetwijfeld het meest spraakmakende van de nog drie resterende Vlaamse literaire tijdschriften worden genoemd. Het is ook het enige dat niet officieel wordt gesubsidieerd. Op zich al een half mirakel dat het nog kan verschijnen. Het pas verschenen feestnummer 200 blaakt dan ook van de kwaliteitsvolle teksten (zowel debutanten als gevestigde namen). De flitsende lay-out nodigt uit tot lezen, de illustraties ogen flamboyant. De stichters die in 1983 het blad lanceerden mogen nu terecht fier zijn op hun enthousiaste opvolgers. *Gierik & NVT* bekleedt nog steeds een niet weg te cijferen ereplaats in het hedendaagse tijdschriftenlandschap.' (Daphne O' Rear in *De Nieuwe Morgen*, september 2003)

Gierikverbeelding 2

▲ Redactievergadering ten huize van Van Leemput-Sauer (1988).
Vlnr: Annmarie Sauer, Emiel Willekens, Veerle Roggeman,
Guy Commerman, Dirk Claus.

▲ Emiel Willekens en Guy Commerman
tijdens dezelfde vergadering: hiërarchie
speelde hoegenaamd geen rol.

◄ Guy Commerman en Guy Van Hoof tijdens vernissage
tentoonstelling Marcel Coolsaet in het Karel Cuyperhuis
in Antwerpen.

▼ Voorbereiding poëziematinee in Bourlaschouwburg in
Antwerpen.
Vlnr: Annmarie Sauer, Emiel Willekens, Guy Commer-
man, Jan Gloudemans, Dirk Claus en ?

Kijk eens, Emiel, er zijn bijna evenveel
luisteraars als dichters.
Dat valt wel mee, gewoonlijk is het net
andersom. En het zijn allemaal mensen
die ik niet ken!
Niet te geloven: weer twee poëzie-inge-
wijden meer!
Ach, wacht nog een academisch kwar-
tiertje en het is hier 'vullen bak'.

(na twaalf minuten)

Verdorie, Emiel, jij bent een verstokte
pessimist, ik tel hier haast tachtig aan-
wezigen.

Dat zullen dan de Tachtigers zijn! ►

Jan Lauwereyns

De naaktzwemmer

Het lentetoernooi komt eraan. Tokyo kan amper wachten tot het grote sumo-gebeuren aanvangt. Alleen meneer Koizumi is niet zeker of hij brandt van ongeduld. Meneer Masashi Koizumi, één van de hompen vlees waar alles om draait, beter bekend onder de roepnaam Takanohana, 'Lange Bloem'.

Lange Bloem heeft veel te verliezen en weinig te winnen in dit toernooi, zijn dertiende als yokozuna, worstelaar van de hoogste rang. De hopeloze schrijvertjes van sportverslagen zijn al volop bezig zijn status luidop in twijfel te trekken. Zeker, Takanohana won drie van die dertien toernooien, maar dat gebeurde in de eerste seizoenen nadat hij de prestigieuze titel had gekregen. Twee lange jaren is het al dat hij geen enkel toernooi won.

Wat denkt Takanohana?

Hij denkt veel de laatste tijd, dat gebeurde vroeger nooit. Vroeger was het simpel, hij stond 's morgens op, hij at, hij at, hij worstelde, hij at, hij worstelde, hij at, en dan nam hij een heet bad en ging 's avonds slapen.

Nu denkt hij allerlei dingen de hele dag door.

Dagen strekken zich uit, vol met beelden van andere tijden die voorbij drijven in toevallige volgorde, beelden van Takanohana als bonenstaak in de middelbare school, toen er dat meisje was, dat verlegen meisje met kort haar in een perfecte carré, twee blinkende zwarte gordijnen die het zicht openden op een mooie, bleke, mysterieuze verschijning die nooit glimlachte, wat was haar naam? Bijna nooit glimlachte, behalve één keer, Masashi betrapte haar op een vluchtige blik naar hem in de bus op weg naar school.

En er zijn andere beelden, van toen hij pas begon met de sumo-training in dat huis naast de kreek in Shin-Koiwa, toen hij zeventien was en geen bonenstaak meer, toen hij een vriend had, een echte vriend, Yasushi, die langer was dan hij, en sterker en slimmer, en hoe hun meester hen tegenover elkaar in de ring zette, hoe Yasushi en hij vochten zonder terughouden, hoe hij per ongeluk Yasushi's wenkbrauw raakte, hoe Yasushi's

huid brak en bloed eruit spoot, hoe alle kerels in de groep lachten, tot Yasushi afdroop.

Takanohana heeft zich de gewoonte eigen gemaakt om te zwemmen. Zo wil hij zijn brein met andere dingen aan het werk zetten. Zwemmend moet het orgaan zich volledig concentreren om te verhinderen dat de honderdveertig kilogram menselijk vlees zou verdrinken. Beter dat dan die nutteloze beelden van het verleden te blijven oproepen.

Takanohana heeft ruimte voor zichzelf nodig, weg van alle mensen die hem thuis voor de voeten lopen. Zijn trainer verklaart hem gek. Een sumo-worstelaar die gaat zwemmen in plaats van worstelen? Heeft hij hersens zitten onder die dikke schedel, of hebben de ontelbare porties ramén zijn neuronale weefsels in noedels doen veranderen?

Takanohana zal vast en zeker gaan zwemmen deze morgen, en de volgende morgen en de volgende, tot aan het toernooi.

Hij neemt de gele lijn, de Sobu-lijn tussen Tokyo en Chiba. Ryogoku is amper vier haltes weg van Shin-Koiwa, de ouderwetse buurt die hij maar niet achter zich schijnt te kunnen laten. Takanohana geniet ervan de trein te nemen. Hij weet dat het moeilijk is voor mensen om niet te staren naar dat gigantische lichaam van hem, gewikkeld in een dunne kimono. Hij herinnert zich hoe hij het zelf moeilijk vond om niet te staren naar de gigantische lichamen van sumo-worstelaars toen hij klein was.

Hij stapt uit in Ryogoku. Om half tien 's morgens is de trein propvol met mensen op weg naar hun werk, slechts een paar mensen stappen in of uit in Ryogoku. Ryogoku is een doodse buurt als er geen toernooi aan de gang is.

Lange Bloem waggelt naar de roltrap, naar de uitgang, denkt er net op tijd aan zijn ticket in de automaat te steken, anders zouden de luiken zijn toegesprongen tegen zijn knieën, wat hem uit zijn evenwicht getikt zou kunnen hebben, wat een prettig gezicht geweest zou zijn voor iedereen in het station. Een yokozuna gevloerd door

de kleine automaat van Japan Railways!

De sumo-hal staat vlak naast het treinstation in Ryogoku, maar deze morgen zal Takanohana er geen oog voor hebben. Hij neemt een smal paadje dat tussen twee rijen kersenbomen zigzagt. Deze kersenbomen zijn nog niet begonnen met bloeien. De knopjes zijn er, ze worden groter, bijna de grootte van bruine bonen, maar bruine bonen met een scherpe tuit, klaar om open te barsten bij het eerste zonlicht. Veel zonlicht krijgen ze hier niet. Ze leven in de schaduw, weggestoken tussen de statige sumo-hal aan de linkerkant en dat bizarre bovenmaatse gebouw van het Museum voor Geschiedenis aan de rechterkant. Takanohana kijkt op naar de grijze doos op die hoge vierkante pilaren. Het meest van al lijkt het op hoe mensen zich ruimteschepen voorstelden in sciencefiction van veertig jaar geleden.

Het pad met de kersenbomen brengt Takanohana naar de middelbare school waar hij gaat zwemmen. Het zwembad werd amper een half jaar terug geopend en het ziet er netjes uit, niet zoals de zwembaden uit zijn jeugd, de zwarte zwembaden waar hij gewend was in te duiken, met zoveel viezigheid dat hij de bodem van het zwembad niet kon zien. Tegenwoordig vertrouwen mensen op scheikunde om het water schoon te houden. Water of hoe het moet heten, zuiver H₂O is het niet. Maar Takanohana ergert zich niet aan de geur van het zwembad. Het ruikt zelfs, ja, natuurlijker dan het zwembad dat hij thuis heeft. Het zwembad dat zijn schoonzus thuis heeft.

Normaal is het zwembad op dit uur niet open voor het publiek. Het is tenslotte het zwembad van de middelbare school en zou in de eerste plaats moeten dienen voor de leerlingen. Takanohana voelt zich een beetje schuldig, ergens diep van binnen, dat hij leerlingen hun zwemuurtje afpikt, maar hij kan niet weerstaan aan de gedachte het hele zwembad voor zich te hebben. Bovendien vinden de kinderen het geweldig dat hij komt zwemmen, tenminste de jongste, de leerlingen van een jaar of twaalf, dertien, die hun hand een hele dag niet wassen als hij die schudt.

Takanohana is al aan de ingang wanneer het eindelijk tot hem doordringt dat hij is vergeten te telefoneren. Erger nog, hij is zijn spullen vergeten. Hij kan ofwel teruggaan, zich compleet

belachelijk maken in de ogen van zijn vrouw, zijn schoonzus, zijn trainer, wie ook toevallig thuis is wanneer hij verondersteld is weg te zijn. Ofwel kan hij gewoon binnenstappen, iets zeggen tegen een leraar of de conciërge en hopen dat iemand met een oplossing voor de dag komt. Hij is toch de yokozuna? Mensen hier tonen respect voor hem.

Hij stapt binnen.

Er is niemand te zien. Takanohana twijfelt, stapt naar de receptie. Hij ziet de telefoon, overweegt iemand op te bellen. Wie zou hij kunnen opbellen? Hij kijkt naar een lijst van namen met vier cijfers. Geen enkele naam komt hem bekend voor.

Dit haat hij.

Lange Bloem staat op het punt om rechtsomkeer te maken wanneer hij een schoonmaakster zich ziet haasten door de gang.

‘Meneer Koizumi, meneer Koizumi! Goedemorgen, goedemorgen. Het spijt me verschrikkelijk, ik heb u doen wachten.’

Ze legt uit dat de hele school weg is op excursie, ze zijn pas een half uur geleden vertrokken. Ze wist het niet precies, maar het had iets te maken met de vijftiende verjaardag van de school.

‘Een of andere bijzondere gelegenheid. Ze gaan voor drie dagen weg, naar Kyoto. Stelt u zich dat voor, de hele school. Bijna de hele school, moet ik zeggen, er zijn altijd wel enkele ouders die iets tegen zo’n plan hebben, die het extra geld niet willen betalen, of die de leraars niet vertrouwen op reis met hun kinderen. Die kinderen blijven thuis.’

Alleen zichzelf en nog een secretaris, meneer Kobayashi, zijn op dit ogenblik in het gebouw aanwezig.

‘Uitgezonderd uzelf, uiteraard, meneer Koizumi.’ De oude schoonmaakster zegt dat niemand zeker wist of hij zou komen, maar ze had de opdracht gekregen om hem te laten weten dat hij nog steeds op gelijk welk ogenblik langs mocht komen voor een zwembeurt.

‘Het is misschien zelfs prettiger nu, nu het zo stil is?’ De vrouw glimlacht haar vriendelijkste glimlach.

‘Noemt u mij Masako, of Oma. Iedereen noemt me zo. Wat een eer om u persoonlijk te ontmoeten, meneer Koizumi!’

Hij schat haar ergens vooraan in de zestig, een

energiek ding, een beetje verschrompeld, maar ze moet in haar tijd wel een vrouw zijn geweest om naar om te kijken. Hij is niet bang om het aan haar te vragen.

‘Zwembroek? Is dat zo? U bent uw zwembroek vergeten? Het spijt me maar ik geloof niet dat we iets in uw maat hebben.’ Het klonk als een grapje ten koste van hem, maar haar gelaatsuitdrukking sprak van grote ernst.

Wat zat hij te denken? Zijn achterste moet een veelvoud zijn van dat van de dikste schooljongen.

‘Maar voelt u zich vrij, als u begrijpt wat ik bedoel, meneer Koizumi. Ik zal niet kijken. En ik zal enkele handdoeken klaarleggen in de kleedkamer.’

Takanohana voelt een zenuw kietelen in zijn penis. Hij plooit zijn lippen tot een grijns en knikt. Hij zal zonder zwembroek zwemmen.

Ze verdwijnt.

Ze mag dan vooraan in de zestig zijn, ze is snelvoetig en zacht als een briesje. Takanohana haalt diep adem en laat de lucht traag naar buiten. Hij is gekalmeerd nu. Het is goed dat hij is langsgelkomen. Hij zal van zijn zwembeurt genieten.

Nog een blik in het rond. Niemand kijkt. Niemand ziet de yokozuna poedelnaakt in het water plonzen met een zware slag. Net een walvis, wanneer die even bovenkomt voor lucht en meteen terug het donker in trekt.

Takanohana houdt zijn adem in, blijft zo lang mogelijk onder water. Hij probeert op de bodem van het zwembad te zitten, maar er is niet genoeg zwaartekracht om hem naar beneden te trekken, om zijn dikke achterste tegen de vloer te krijgen.

Hij voelt zich licht.

Hij zit met zijn benen gekruist op water, op een dun tapijt van water tussen zijn lichaam en de bodem van het zwembad.

Hij laat een grote luchtbel opborrelen, dan enkele kleinere. Hij heeft moeite om zich in evenwicht te houden. Lange Bloem probeert iets te denken, iets over de buitenwereld.

De wereld schijnt zeer dom en is nauwelijks te horen. Hij hoort alleen traag bewegend water. Alles is blauwigheid.

Zijn geest slaagt er niet in zich te concentreren.

Er is niets dat hij wil denken.

Het water duwt hem terug. Het is een prettig

gevoel, hoe het water langs zijn naakte huid glijdt, in de plooien van zijn lichaam, terwijl hij naar de oppervlakte rijst. Vooral hoe het met zijn liezen speelt. Hij houdt ervan hoe het water hem daar kietelt.

Dat is wat het naaktst voelt aan naakt te zijn, zonder de mawashi, zonder dat zijn ballen geplet worden door dat belachelijke ding dat sumo-worstelaars moeten dragen. Die kuisheidsgordel.

Waarom mogen sumo-worstelaars niet gewoon naakt worstelen? Niets te verbergen, alleen twee grote lichamen die uitzoeken wie binnen de ring zal blijven. Takanohana heeft niets te verbergen. Meer nog, zonder die belachelijke mawashi zou hij waarschijnlijk een grotere kans maken om wedstrijden te winnen. Zonder de gordel heeft zijn tegenstander niets om vast te grijpen, niets om zich aan vast te klampen terwijl Takanohana hem buiten de ring bonst.

Takanohana heeft zijn handen niet nodig, hij hoeft niets vast te grijpen om wedstrijden te winnen. Hij moet alleen maar zijn verstand op nul zetten, zijn schouders schrap zetten en wachten op het signaal van de scheidsrechter. Niemand kan ervan dromen hem tegen te houden.

Hij zou zijn handen zelfs nog kunnen gebruiken als het erop aankomt, zijn handpalmen, plat, om de andere kerel in het gezicht te slaan, of op zijn hals, gelijk waar, of om te duwen, hij kan nog duwen.

Duwen, slaan, bonzen, rammen.

Op geen enkel ogenblik hangt Lange Bloem af van het grijpvermogen van zijn handen.

Takanohana's lichaam drijft, ligt ruggelings, verroert geen vin. Takanohana's aandacht richt zich naar nergens in het bijzonder, naar het plafond, dan terug naar zijn lichaam.

Zijn lelijke knieën rijzen boven water.

Waarom wilde hij ooit zo dik worden? Zou het niet fijn zijn om weer een normaal lichaam te hebben? Eén dat niet bestaat uit lagen en lagen onnodig vlees. Maar hoe vet hij ook is, hij is niet te vet voor het water. Takanohana kan nog altijd drijven.

Hij drijft veertig minuten lang voor hij besluit uit het water te komen.

Het lijkt alsof hij ver is weggeweest, een lange reis heeft gemaakt ergens in een woestijn in een vreemd land en nu is hij klaar om terug

te komen. Een comeback te maken. Misschien moest hij zijn naam veranderen in Wakanohana, 'Jonge Bloem.'

Hij legt zijn rechterhand op de trapleuning, zet zijn linkervoet op de onderste trede.

Iets klopt niet. De onderste trede is nog onder water.

Er is iets met het water. Het wil hem niet loslaten. Hij legt zijn linkerhand op de andere trapleuning, en heft uit alle macht zijn rechtervoet op, sleurt die uit het water tot op de tweede trede.

Het lukt.

Lukt het?

Zijn handen werken niet mee. Ze liggen maar op de leuningen, er zit geen kracht in, geen grip. Hij probeert zijn linkervoet naar de derde trede te brengen, maar zijn rechterhand glipt weg, zijn linkerhand laat los.

Hij valt. De yokozuna gaat neer.

Takanohana valt voorover, op de stenen vloer langs de rand van het zwembad.

Hij moet er nog in geslaagd zijn om zijn linkervoet op de derde trede te zetten, op een of andere manier, in dat kleine tijdvenster. In een reflex moet hij die grote homp vlees hebben doen zwenken, in de juiste richting doen hellen. Maar hij landde niet zacht.

Takanohana – Wakanohana? – is uitgeteld. Hij ligt plat op de vloer, op zijn buik, naakt, niet in staat of niet bereid om op dit eigenste ogenblik een beweging uit te voeren, niet klaar om te beseffen wat er met hem aan de hand is.

Hij hoopt dat de oude schoonmaakster niet zal binnenkomen. Hoe heette ze?

Oma verschijnt niet.

Natuurlijk niet. De yokozuna heft zijn hoofd op. Hij merkt een spoortje bloed op de vloer, een dunne wolk rood, gemengd met water, een scherp contrast met het wit van de tegels. Het ziet er haast mooi uit. Hij probeert uit te maken waar het bloed vandaan komt. Kwam, hopelijk. Het moet van ergens rond zijn linkervoet zijn.

Hij verroert zijn been om het te zien.

Hij heeft een snee over zijn wreef. Het bloed is al gestold. Een fijne snee, kaarsrecht, een perfecte lijn getrokken door de rand van de laatste trede.

Van waar hij ligt, kan hij de kersenbomen zien. Het venster is kraakhelder. Een onzichtbare filter dankzij de bekwame, zelfverzekerde handen van de schoonmaakster.

Takanohana hoopt dat ze nog een tijdje zal wegblijven.

Door het onzichtbare venster ziet hij de toppen van de kersenbomen, de twijgjes met knoppen die klaarstaan om te bloeien. Ze zullen bloeien zodra ze genoeg zonlicht hebben vergaard, een moeilijke taak in de schaduw van de sumo-hal en het Museum voor Geschiedenis. Maar ze zullen er geraken. Ze zullen bloeien. En dan zal de bloesem willen vallen. De kersenbomen zullen hun grip op de bloesem verliezen op de mooiste dag van het jaar, op de dag dat het kersenbloesem regent. ■

Nu al noteren: het nummer 100 wordt officieel voorgesteld in het Letterenhuis (Minderbroedersstraat, 2000 Antwerpen) op dinsdag 7 oktober om 19 uur, voordien wordt om 16 uur *Gierik & NVT* op het Antwerpse Stadhuis gehuldigd voor zijn onverdroten inzet voor de verdediging van het vrije literaire woord, de Vlaamse literatuur in het algemeen, de auteurs en de debutanten in het bijzonder.

Eric Brogniet

La dénouante **Zij die ontknoopt**

Vertaling : Stefaan van den Bremt

Ici, calcinée
Brûlant d'un feu de nuit noire
Avec sa langue retournée sur le cri
Avec ce cri rayonnant
Depuis le ventre
Ce qu'elle tait ou ce qu'elle dit
D'elle la dénude
Et le fragile la foudroie

Elle sort sous un ciel blanc
Pour ramasser, dit-elle
Des feuilles dans le jardin
On entend le vent traverser la forêt
Et son étoile y élit domicile
Elle parle dans la forêt
Elle passe avec ses lèvres
Dans les bois profonds
Et la forêt s'enflamme

*Hier, verkoolde
Verteerd door vuur van hellenacht
Met haar tong over haar schreeuw
Met die uitwaaierende schreeuw
Vanuit haar buik
Wat ze verzwijgt of wat ze uitspreekt
Kleedt haar uit
En breekbaarheid slaat in*

*Onder een bleke hemel trekt zij erop uit
Om bladeren, zegt ze,
Bijeen te harken in de tuin
Je hoort de wind jagen door het woud
En daar heeft zich haar ster gevestigd
Zij spreekt in het woud
Zij wrijft haar lippen
Over de ruigten
En het woud vat vuur*

Ce que nous perdons
Nous le gagnons
Ce que nous taisons
Parle pour nous
Cette blessure augmente notre sang
Je vous écris ceci du cœur même de l'orage
Dans un éclair de raison

O pressentie
Venant dans la forêt
L'ombre reculée
Peu à peu s'efface
Dans le bleu de la rivière
Mon amour, mon étoile
Mon feu de bois au bord de la rivière
Ma gratitude, ma pluie de printemps
Dans une nuit brisée
L'orage seul
Entendra mon fracas

*Wat we verliezen
Winnen we
Wat we verzwijgen
Spreekt voor ons
Deze wonde kweekt bloed
Ik schrijf je vanuit stormgebied
In een heldere flits*

*O voorvoelde
Op komst in het woud
De langgerekte schaduw
Verbleekt van lieverlee
In het blauw van de rivier
Mijn liefde, mijn ster
Mijn kampvuur aan de rivieroever
Mijn dankbaarheid, mijn lenteregen
In een opengereten nacht
Alleen het onweer
Zal mijn geraas horen*

Overleven

1

Zie haar daar liggen. Een sukkelachtige bejaarde die zich destijds *De jonkvrouw met de spade* noemde. Ik bleef het verleden maar omspitten, op zoek naar het fossiel van mijn vader. Zo zou ik met schuldgevoelens leren leven die niets dan herinneringen ophoestten. Waarom ik bijv. in plaats van een leven als concertpianiste een andere weg zou kiezen, zonder opzienbarende gevolgen, tenzij de vroegtijdige dood van mijn vader.

Zie mij daar nu liggen, bijna vijftig jaar later. Een moeder die er zo afgepeigerd uitziet dat haar dochters dit niet zonder verpinken kunnen aanzien. Ben ik dat nog wel, of probeer ik hen wijs te maken dat ik geen sterke vrouw ben? In hun verleden tijd konden zij zich een soort boegbeeld van een mislukt gezin voorstellen; in deze wintertijd komen zij op bezoek in een ziekenhuiskamer.

De jonge vrouw in het bed bij het raam lijkt op een Jugendstilmodel met keelkanker; zij werd net voor mij geopereerd. Mijn linkerbeen en dij ontdooien slechts beetje bij beetje en wegen door als een topzwaar gewicht. De pijn neemt de linkerkant van een lichaam in beslag dat voor de derde keer een kunstheup zal moeten verdragen, liefst met meer geduld dan waartoe ik gewoonlijk in staat ben. Vroeger moest mijn lichaam me gehoorzamen. Zo volgzaam als een hond volgde het al mijn impulsen op, de creatieve en de andere, tot het met de jaren stijver en tenslotte onhandelbaar zou worden. Ik kom niet meer in de rui. Ach, alleen vogels en mystici komen echt in de rui en kunnen daarna met een nieuw verkleed opstijgen. Ik ben nu nog louter in staat om mijn leven te overdenken.

Wat is de som van eenzaamheid vermenigvuldigd met een te veel van hetzelfde? Lange nachten, en wat dan nog? Nachten tijdens welke ik vooral dankzij mijn gehoor nog op deze wereld schijn te zijn. Een gehoor dat registreert

wat er in de gang en de ziekenkamers wel of niet aan het gebeuren is, televisiekabaal inbegrepen. Ik hoef maar een gedachtesprong van een tiental jaren te maken, en dan komen identieke nachten op het scherm van mijn geheugen in zicht. In dezelfde stilte: een vrouw op een operatietafel. Haar doorgewinterd hart houdt stand als een boom zonder loof, maar de schors is verijdsd. De schors van mijn ziel is zo goed als ondoordringbaar geworden. Af en toe herinnert het bloed van een donor me eraan dat ik nog niet van top tot teen aan het stollen ben.

2

Een zwarte ziekenzuster voert me in een rolstoel mee door ziekenhuisgangen en van de ene lift in de andere tot we de afdeling Dermatologie bereiken. Enkele patiënten wachten er hun beurt af. Hun ogen blijven even op mij gevestigd, zinken weer weg in hun eigen put.

Iemand kucht, een ander laat een wind. De meesten zwijgen, al half verdoofd door het geduld dat ze tot nu toe hebben moeten opbrengen. Dat verwacht men van ons: dat je je schikt in je lot en een soort patiënten-status-quo in ere houdt. Zo voelen bezoekers zich gerustgesteld en komen we al bij al als fatsoenlijke zieken over. Helemaal verwisselbaar zijn we nog niet. Ons herkenningsteken is een kamerjas. Daaronder zit een nachthemd of pyjama waarmee een bloot vel bedekt wordt waarvan de uitgeschenen vaalheid bij de enkels een iets minder gerimpeld vel laat zien dan dat van hun oude handen.

Eenmaal in de dokterskamer word ik door een vrouwelijke arts getaxeerd. Ik kan me voorstellen hoe zij kijkt zodra ze mijn blote rug onder ogen krijgt. 'Ligwonden,' hoor ik. Ze schrijft zelf voor en leidt mijn rolstoel tot bij de deur.

Het wachten herbegint, dit keer op de komst van een begeleidster. Alle patiënten zijn al behandeld, en nog steeds zit ik daar naar de lift te loeren op het eind van de gang en probeer

ik het kwikzilveren januarilicht in te zuigen dat de lelijkheid van de aanpalende gebouwen ver-geefs probeert te versluieren.

Nu en dan springt er ergens een lift open als een slot. Stilte, gevolgd door een stilte die opeens door naaldhakken wordt afgetekend. Ik mag zeker niet het weinige geduld verliezen dat ik nog over heb. Ademhalingsoefeningen helpen niet. Ik moet er iets anders op vinden. Hoe breng je jezelf op andere ideeën die nu eens niet naar de volgende operatie leiden? Mijn geest is een klopgeest geworden. Hij heeft de diagnose geïncasseerd, brengt mijn hart op hol met het refrein: 'een invasieve tumor in de linkerlong'.

Hoop en wanhoop hebben iets gemeen: het is alsof je een vlooienplaag moet bekampen. De eerste vlo springt weg en ook de honderdste laat zich niet vangen. Nog verwarrender zijn de momenten dat je begint te zweten van onzekerheid of de tijd een nog groter gat zal worden. Zo geluidloos kan paniek zijn. Hou eerst rekening met mij, fluistert ze. Trek het masker af van het verleden en je ziet de dood in de ogen. Ze is me altijd een stap voor. Ik krijg de waarheid niet te pakken. Mijn geweten is al zo lang lek.

3

Ik heb een remedie tegen mezelf gevonden: een bloeiende magnoliatak. Een wonder, die roze knoppen in de wintermaand van de Steenbok. Eerst opende hij zijn knoppen op een kier om dan een handvol opgekrulde blaadjes te verliezen die op het nachttafeltje blijven neerdwarrelen. Hij is een levend gedicht.

Het zicht op een bloeiende magnolia brengt me elk voorjaar telkens weer in een staat van betovering. Zo'n moment van verrukking zuig ik op. Die zijdeachtige magnoliahuid, ferm en als door een voorjaarswind gepolijst, blijft nog lang nantelen in mijn hoofd. Alsof de kleur een klank inhield - een klank die uitsterft in de loop van een wandeling.

Nu is die tak een troost voor mijn ogen. Hij is het gedicht dat ik niet zal schrijven. Niet hier, niet nu men nog op zoek is naar niet gelokaliseerde kankercellen in de rest van mijn lichaam. Nog niet. Nog niet, zingt de dood intussen. Of: wie speelt er mee verstopperij met mij? Is zij het of neemt louter en alleen de pijn mij

in tot in de verste uithoeken van wat nog amper een gedachtegang is te noemen? Ik ben niet op alles voorbereid, betrap mezelf op verboden gevoelens. Op doodsangst, nota bene, tijdens een longpunctie. Wat steekt en zich even vastbijt om dan, telkens in één haal, vocht te trekken uit mijn linkerlong snijdt me de adem af. De dokter trekt, de diepte gaapt en kotst souvenirs. Daar ligt vader te zeltogen op een bed bij een tuin-raam, op de plaats van de vleugelpiano. Ik hou hem vast tot hij zijn geest aan mij wil doorgeven. Zoveel jaren later lokt de onzichtbare tatoeage van het verdriet nog steeds een gevoel uit van ontredde. Er zit een naald van berouw in mijn vel. Ze prikt me tot ik rood van liefde word.

4

De bleekste scheut van zonlicht zet het rossige haar van de jonge vrouw met wie ik de kamer deel even in vuur en vlam. We wisselen briefjes met elkaar, korte briefjes over ons wel en wee. Zo houden we contact zolang zij nog niet in staat is om te spreken. Een ja of nee kan ik afleiden aan haar manier van glimlachen. Een grimas betekent pijn. Zo versprekt ze zich nu en dan. 's Morgens blijft het teeveescherm zo leeg als een verlaten kerk, maar zodra de bezoeken voorbij zijn, kan ze niet vlug genoeg overschakelen naar een ontspanningsknop die de verveling zal doden. Het geluid alleen al van teeveeprogramma's verhindert me meestal om verder te lezen. Zij neemt alles in zich op en ik wou dat ik mijn oren kon sluiten, beschermen tegen het stemmenge-roezemoes dat de beelden begeleidt en tegen de muziek waarmee de stemmen worden aangedikt voor blinde hardhorigen.

Wanneer er opeens een onbewoonde ruimte in beeld komt die een toevluchtsoord voor katten blijkt te zijn, spits ik mijn oren.

Het is een programma vol goede bedoelingen. Men wil de katten overheersen die, wie weet hoelang al, aan hun lot werden overgelaten. Intussen is er al meer dan een in de val gelopen die een poezenmandje in hun ogen is. Ik kan het al gauw niet meer aanzien.

Ik moet er niet aan denken hoe mijn poezen zich voelen in mijn afwezigheid. Misschien luistert mijn huisgod Loepsie in het schemerduister naar

het geklep van een brievenbus... Een thema voor een gedicht. Voor nog een gedicht dat ik niet zal schrijven. Zijn gespin mis ik nog het meest van al, want zodra ik hem streel is het alsof ik magnetisch geladen word. Maar dat verhaal begint in mijn jongemeisjesjaren.

Toen al werd het urenlang oefenen op ivoren pianotoetsen afgewisseld met het strelen van een pels. De kater in kwestie bracht zijn dagen grotendeels door bovenop de piano, tenzij ik muziek instudeerde die voor hem neerkwam op zenuwslopend gehamer. Wel kon hij zichtbaar genieten van parelende Debussy-klanken en van Chopins ontboezemingen tot op een zeker crescendomoment. Bij toonladders en andere gymnastiekoefeningen sprong hij op van zijn ligplaats achter de muziekstandaard.

Er liep geen rechte weg van de kille pianotoetsen naar de ronde klaviertoetsen van doodgewone schrijfmachines die steeds zwaarder wogen en zo hard als een mitraillette knetterden, alsof ik een doel aan het beschieten was met duizend en een spiegelbeelden van dezelfde doodsstrijd, beelden die de weg blokkeerden naar een onwezenlijk geworden vrijheid. Voortaan zou mijn gehoor zich voeden met woorden en beeldspraak, in een poging een innerlijke muziek te capteren. Zo ontdekte ik bij wijze van schrijven een alfabet als een honingraat, of de eindeloze mogelijkheden van een letterschrift dat, vooral in poëzie, net zo suggestief op mij inwerkte als het notenschrift van een muzikale compositie.

Taal is voor mij een honingraat van A tot Z. Bij elke letter van het woordenboek word ik daaraan herinnerd. Het prikkelt mijn nieuwsgierigheid welk woord me alweer zal verrassen.

Neem nu een woord zoals 'bastgewei.' Van dit jonge gewei - niet het finale met de wel of niet vertakte horens - begint de bast stilaan af te vallen door het schuren langs de bomen. Het doet me denken aan de gevolgen van een eerste verliefdheid.

5

Er is iets aan de hand met mijn vingertoppen. Die missen vaak hun greep op de dingen en toch beven mijn handen nog niet van ouderdom. Het is meer alsof ze beginnen te lijden aan tastblindheid. Echt aanraken, dag in dag uit, doe ik nog

alleen het poezenbont van mijn drie huisgoden. Hun gespin laadt me nog steeds op en kanaliseert mijn 'goede'+ stemmingen.

Nu pas begrijp ik ten volle waarom de roman *De schone slaapsters* van de Japanse schrijver Kawabata mij destijds zo zou overrompelen. Intussen heb ik de leeftijd bereikt van zijn hoofdpersonage - een oude man die in een gesloten huis, de Japanse versie van een soort bordeel, van de schoonheid mag genieten van jonge meisjes die vooraf in een diepe slaap werden gebracht. Hij mag zijn schone slaapster strelen en aaien zoveel als hij wil, maar niet met haar neuken. Hij haalt het dan ook niet in zijn hoofd om de jeugdige schone te versieren, die hem ter hand werd gesteld. Zijn vingertoppen en zijn mond worden de zetel van zijn genot.

Af en toe onderbreken doodsgedachten het verloop van zijn erotische mijmeringen, meestal met geluiden die onmiskenbaar tot deze tijd behoren, zoals het gebrom van een startende motor. De roman is zowel een ode aan als een afscheid van de jonkheid. Al wat hij ooit heeft verlangd en nog steeds is blijven verlangen, tintelt in zijn vingertoppen na. Zijn handen zijn zijn radar, de meisjes huid een boterbloemenveld vol stekels zodra doodsgedachten hem prikken in het voorbijdromen van het verleden.

Strelen tot je niet meer ziet wat je hoort, niet meer wilt weten hoe vreemd de ander blijft. Vreemd én vertrouwd. Nog wel zo vertrouwd dat je je argwaan niet meer wilt aanvaarden. Waarom zou je toegeven dat je iemand nooit zo volledig zal kunnen bezitten als wanneer je in één verliefde oogopslag het beeld van je geliefde eet en drinkt? Vergeet dat maar.

De grens van het onmogelijke bereiken, dat kan alleen de muziek. Zo kan men niet beminnen - zonder een spoor van aanranding het ontastbare een klanklichaam verlenen, het een menselijke stem gunnen tot ook zij verzweeft als een geur. Daartoe is soms ook de poëzie in staat. Het is wellicht wat mij het meest van al motiveert. ■

Erik Vlamincx

(het graf van vader en moeder)

dwars
over hun zerk
grilligt krom een barst

aarzelend
met één vinger
die kromme barst
betast

of er ergens nog een zuchtje luchtje leven
blaast

er is
alleen
die bosmier
die zich ijlings
naar een uitweg haast

(een gezwel)

bericht gekregen

dat ze na veel tasten en zoeken
bij het uiteinde
van de maag
iets goedaardigs
hadden weten vinden

en dat het allicht
niet goed zou zijn
om het weg te nemen

een mens komt wat tegen

(eerste lief)

ik heb haar niet bekend
helaas
dat ik daarom
zo van haar gehouden heb

Erik Vlamincx (1954) kreeg in 1975 voor één gedicht de Basiel de Craeneprijs. In 1978 verscheen (bij Walter Soethoudt) Kringlopen, een losbladige bundel zodat de koper er gedichten kon uitnemen om ze weg te gooien of ze eventueel aan de muur van het toilet te hangen. Op het kaft stond niets, zodat het ook bruikbaar werd om er bvb. pensioenbewijzen in te bewaren.

In Gierik 100 verschijnt voor het eerst in dertig jaar weer poëzie van Erik Vlamincx. De gedichten maken deel uit van de autobiografische novelle De epiloog, het slotdeel van de zesdelige romancyclus die Vlamincx schreef en die volgens overeenkomst met zijn uitgeverij pas na zijn dood verschijnen mag.

Suzanne Binnemans

Prooi

(een voorpublicatie)

Suzanne Binnemans is een sociaal geëngageerde schrijfster. Zij schuwt geen onkiese onderwerpen en plaatst haar personages voor de uiteindelijke spiegel der zelfkennis. Zij besteedt ook veel aandacht aan de taal. In haar nieuwe roman Prooi beleven we de (twee)strijd tussen een bedrijfsleider, die moeilijk kan abdiceren en Eva, een ambitieuze, geëngageerde jongere vrouw (maar gehuwd en met een gezinnetje), die het bedrijf een frissere 'huisstijl' wil geven. Eva is een gedroomde prooi. Ze zoekt iemand die haar weer gelukkig kan maken, iemand die na haar opa's dood zijn plaats kan innemen, iemand bij wie ze het gevoel wil hebben dat ze nog leeft. Hij, de man op leeftijd, wil haar niet bezitten in de betekenis die andere mannen eraan geven. Hij wil dat Eva van hem houdt en dat ze aan zijn oordelen en meningen verslaafd geraakt. Hij verlangt onvoorwaardelijke toewijding en onderdanigheid. Ze willen beiden ervaren wie in deze machtsstrijd het langst standhoudt en wie het meest heeft geleerd. Eva's angst om verlaten te worden en zijn problemen met toenemende onmacht en lichamelijke aftakeling, klinken door in elke zin. Binnemans' zesde roman Prooi verschijnt in het najaar bij uitgeverij In de Knipscheer. Wij publiceren het vierde hoofdstuk. (n.v.d.r.)

4

Ben ik slecht omdat ik zo dicht mogelijk bij haar leven wilde komen, dat ik dat wilde ondanks het feit dat ik wist dat ze 'gebonden' leefde? Ik stelde me haar situatie voor: Ze heeft een huwelijk. Ze heeft een gezin. Ze heeft kinderen van wie ze houdt. Dat had ik tenslotte kunnen merken, al weken voor ze hier die eerste keer kwam. Ik wist het.

Maar ik zou haar krijgen! Dat wezen, vrouwelijk en kinderlijk tegelijk, ik zou haar krijgen! Ben ik slecht omdat ik verlangens had? Ben ik slecht omdat ik verlangens heb?

De wereld is klein. Het leven onberekenbaar en niet te sturen. Had ik mijn zoon nooit gesproken over mijn plannen om de firma een nieuwe uitstraling te geven - een idee van mijn manager die zijn taak zeer ter harte neemt - , dan had ik Eva wellicht nooit gekend.

'Verkoop die zaak toch,' zegt Alex al jaren, 'er is zo ontzettend veel concurrentie in die sector. Je weet dat ik de zaak niet wil overnemen, dat wéét je! Ga nu eindelijk eens genieten van je pensioen. Mama zou het ook gewild hebben.' Alex is de derde generatie; het is mogelijk dat hij geen voeling meer heeft met wat mijn vader destijds heeft verwezenlijkt. Hoe vaak heb ik hem niet uitgelegd: 'Denk eens aan die

tijd zonder computers, jongen. Er was niets! En kijk nu eens wat het is geworden! Dat kan ik toch niet verloren laten gaan.'

Mijn wortels, denk ik dan, daar liggen de wortels van mijn bestaan, mijn jeugd. Daar ligt de basis van wie ik ben geworden, de reden van het respect dat ik dagelijks opeis én krijg, het respect dat ik verdien.

Natuurlijk zal met de tijd de zaak worden verkocht. Zelfs als aandeelhouder is Alex niet geïnteresseerd; de vergaderingen zijn voor hem een last, de balans bekijkt hij amper, de klanten kent hij niet. Maar volgens mijn testament zal hij degene zijn die zal moeten verkopen, niet ik, ik kan het niet. En hij zal er beter van worden, zodat men ook hém zal respecteren. Voor hém doe ik alles, voor wie anders?

Ik kreeg haar naam en telefoonnummer dus van Alex. 'Housestyling' staat er op haar kaartje. De firma waarvoor hij werkt, had al eerder een beroep op haar advies gedaan. Ze koos er zelfs het nieuwe kantoormeubilair, de lampen, de kleur van de muren, de vloeren, de trapleuningen.

'Ze is er alomtegenwoordig,' zei Alex lachend. Hij toonde me een krantenknipsel. Ik keek verwonderd. Ik las de kop van het artikelte

en merkte dat het over een of andere tentoonstelling ging.

‘Kijk, dat is ze,’ zei hij, ‘ze schildert ook, en lang niet onaardig. Haar werk hangt bij ons in de vergaderzaal.’

Alomtegenwoordig dus.

Ik hield het stukje krant in mijn handen, keek achteloos, maar werd meteen gegrepen door haar blik.

‘Ze is goed,’ zei Alex, ‘bel haar op.’

Mijn zoons woorden bleven hangen in mijn hoofd. Hoe goed kende hij haar? Waarom nam hij de moeite haar aan te bevelen?

Ik durfde haar niet op te bellen.

Een naam. Een foto. Maar er was ook een gevoel.

Op een of andere manier begreep ik dat het niet bij een naam zou blijven, niet bij een telefoontje, niet bij een zakelijke ontmoeting. Ze zou een rol gaan spelen in mijn leven. Dat wist ik toen al. Het leek alsof ik heel mijn leven op haar komst had gewacht.

Ik stopte het krantenknipsel in mijn agenda met het excuus dat ik het later wel zou lezen. Ik keek er die dag en ook de daaropvolgende weken wel honderd keer naar. De tekst van het artikel interesseerde me niet, noch haar schilderijen of wat ze precies deed, maar haar foto... Ik voelde haar nabijheid.

Zij wist niet hoe ik door haar naam en haar papieren blik gevangen was. Zij kon niet weten hoe vaak ik langs haar huis reed. Ik zag hoe de tuin in bloei stond, ik bespeurde een schommel met twee zitjes, ik telde twee auto's voor het huis. Ik wist genoeg.

Zij ontdekte gelukkig niet hoe ik haar volgde wanneer ze haar kinderen ging afhalen van school, hoe ik haar van op een afstand gadesloeg. Mijn auto parkeerde ik op voldoende afstand, zodat ik haar kon zien, maar zij mij niet. Zij, die met haar zelfzekere pas de straat overstak naar de schoolpoort - haar gelaat leek wel bijgekleurd alsof ze de enige levende persoon was in een schilderij -, zij wist niet dat ik haar observeerde, meer zelfs: zij wist niets van mijn bestaan af.

Ik ontdekte met blijdschap dat ze expressief was, ik merkte hoe ze haar hand op de arm van een andere vrouw legde terwijl ze met haar praatte, hoe ze met haar vingers aan haar

oorring kwam, hoe ze speelde met het label van haar handtas.

Wanneer de kinderen uit de schoolpoort kwamen, liepen ze meteen naar haar toe. Boekentasjes werden in ontvangst genomen. Eva liep met hen naar de auto aan de overkant van de poort. Keurig, zorgvuldig, werden de veiligheidsgordels dichtgeriemd.

Haar expressieve houding, haar vriendelijke uitstraling deed me dromen. Ik stelde me voor hoe we alleen in een kamer zouden staan. Heel dicht tegen haar aan zou ik staan. Ze zou tegen mij praten. Ze zou eindelijk tegen mij praten! Misschien zou ze me ‘liefste’ noemen. Ze zou de knopen van mijn jas losmaken, de rits van mijn broek. Haar vingers zouden mijn gelaat betasten, ze zou door mijn haren strijken, ze zou mijn armen strelen, mijn kale borst, mijn geslacht dat bij haar streling zou groeien.

Toen ik haar na weken opbelde om de eerste afspraak te regelen - haar stem klonk precies zoals ik me die had voorgesteld: een beetje kinderlijk nog, maar met een ondertoon van ernst -, had ik het gevoel haar al jaren te kennen.

Zij wist niet hoe fel ik haar begeerde.

Een week na de eerste afspraak kwam Eva weer naar mijn kantoor. Ik zou haar zo goed mogelijk informeren over onze taken, zij zou de mogelijkheden bespreken, de prijs, de te nemen acties, de advertenties die we zouden plaatsen in diverse bladen, de website die er dringend (‘dringend’, zei ze!) moest komen.

Ze wachtte niet tot ik haar vroeg te gaan zitten, ze zocht meteen haar plek op, daar waar ze die eerste keer had gezeten. Ze slingerde haar tas op tafel en keek me aan. In die paar tellen dat ze van de deur tot de tafel was gelopen, had ik haar beeld volledig in me opgenomen. Ze droeg een wit mouwloos bloesje. Zwarte pantalon. Hoge hakken. Ze had geen jasje bij zich. Om haar hals had ze een gebloemd sjaaltje geknoopt. Het zat zo strak dat het me lichtjes in verwarring bracht. Ik wilde met mijn vinger voelen hoeveel ruimte er nog was tussen haar huid en de stof. Ik zou daarbij haar hals aanraken, haar huid die zou meegeven onder mijn vinger.

Kon ik mijn hand maar rond haar hals leggen, lichtjes drukken, ik zou haar ogen zien. Paniek

of opwinding, het zou me eender zijn, maar de aanraking zou haar alleszins uit haar evenwicht brengen. Wat wilde ik nog meer?

‘Ik mocht hier toch zitten?’ vroeg ze met lichte twijfel in haar stem. ‘Of niet?’

Het was een interessant moment haar zo te zien, een moment dat er sneller was gekomen dan ik had gehoopt. Ik moest erom lachen. Hoe echt was die twijfel van haar? Hoe doorzicht was haar spontane, ietwat kinderlijke en naïeve houding? Was ze zich bewust van die speelse blik in haar ogen, van haar hele uitstraling die me een vreemd soort vertrouwen gaf? Wist ze dat ze hiermee mijn verlangen aanwakkerde? Wist ze dat?

Deze keer schoof ik een stoel bij en ging ik naast haar zitten. Ik keek naar haar handen terwijl ze balpen en papier uit haar tas opdiepte. Ik zag haar korte, donkerroodgelakte nagels en stelde me voor hoe ze die speciaal voor mij had gelakt. Korte nagels doen me onvermijdelijk denken aan huishoudelijk werk, ze behoren toe aan vrouwenhanden die niet voldoende aandacht krijgen; ze worden uitsluitend gelakt bij speciale gelegenheden. Ik zag haar trouwring, haar slanke vingers.

‘En?’, vroeg ze met opgetrokken wenkbrauwen.

Het gaf me een raar gevoel haar zo te zien, alsof zij op dat moment mijn meerdere was. Ik twijfelde.

‘Denk niet dat dit een klein kantoor is,’ begon ik, ‘ik heb hier tien mensen werken en die hebben echt wel hun handen vol. Het is allemaal zo geëvolueerd, het is zoveel meer geworden dan wat het vroeger was. We begeleiden opstartende bedrijven, geven advies bij overnames en fusies, we helpen vennootschappen oprichten, en dan zijn er de belastingaangiften, het advies bij het werven van personeel. Sommige bedrijven vragen ons de klanten- en leveranciersopvolging te doen, er is de...’

‘Waarom doet u op uw leeftijd nog al die moeite?’ onderbrak ze me onomwonden.

Ik werd er stil van. Op mijn leeftijd? Zag ze me als een oude man, als iemand die geen vooruitzichten meer had en zich wanhopig vasthield aan de enige zekerheid in zijn leven - zijn werk? Vond ze alles wat ik wilde doen maar nutteloos, of ronduit belachelijk? Was ik afgeschreven?

Dacht ze dat ik ongevaarlijk was, dat ik geen verlangens meer had? Dacht ze werkelijk dat ik geen verlangens meer had?

Ik kijk nog elke dag keurend naar mezelf in de spiegel. Dan probeer ik me voor te stellen hoe vrouwen me zien. Mijn grijze slapen, de rimpels rond mijn ogen, de lijnen naast mijn neus en op mijn voorhoofd. Ik doe de knooppjes van mijn hemd tot bovenaan dicht, probeer er eentje open te laten, twee, drie.

Ik ontkleed me voor de spiegel. De huid van mijn bovenarmen is nog tamelijk strak. Ik oefen ‘s ochtends met gewichten, al jaren doe ik dat. Ik ben ijdel, zo ijdel.

Mijn borst, wat moet ik met die borst, zo kaal en arm aan vertoon? Ik heb uitstraling, denk ik dan telkens. En uitstraling hebben, dát is wat telt bij vrouwen.

‘Excuseert u me, ik bedoelde het niet zo, maar ik weet dat Alex de zaak nooit zal overnemen, dat heeft hij me zelf gezegd.’

‘Hoe goed kent u mijn zoon?’ vroeg ik haar. Er viel een stilte die ondraaglijk voor me was. Ik stelde me voor hoe ze met hem had zitten praten, nog voor ze mij kende. Misschien was er al wel een band. Waarom had hij anders het artikel uit de krant geknipt? Dan moest er toch interesse zijn van zijn kant, dat kon niet anders.

‘Zoals u weet heb ik de hele huisstijl van de firma verzorgd. Hij was in zijn functie mijn contactpersoon.’

Ze knipte al een tijdje haar balpen aan en uit. Ik werd gek van het geklik. Wordt ze zenuwachtig van mijn vraag? Was er toch iets meer tussen Alex en haar? Misschien waren ze samen gaan lunchen om dingen te bespreken. Van het een kwam het ander. Hij was naar een tentoonstelling van haar geweest. Had Sarah hem vergezeld of was zij thuisgebleven bij de kinderen? Hij had de directie ertoe aangezet werk van haar te kopen. Waarover hadden ze het toch allemaal gehad tijdens die lunch? En dan?

‘Ik ben vier keer bij hem op kantoor geweest,’ zei ze, ‘de afspraken werden grotendeels over de telefoon gemaakt. Voor het eigenlijke werk heb ik meer met zijn assistente dan met hem samengewerkt. Heel toevallig zagen we elkaar ook een keertje op een tentoonstelling. Ik weet

dat hij gehuwd is, dat zijn vrouw Sarah heet, dat ze net als ik twee jongens hebben.'

Ik voelde me betrappt. Ze had begrepen dat ik me bepaalde dingen had voorgesteld.

'Maar hij heeft me wel opgebeld een paar weken geleden,' gaf ze toe, 'hij heeft me piekfijn uitgelegd wat uw verwachtingen zijn. Maar ik moet u teleurstellen; hij wil de zaak niet overnemen, nooit, zelfs niet wanneer hij zich volledig op het personeel kan verlaten. Hij is niet het type om met zijn hoofd in de cijfertjes te zitten.'

'Wat voor type is hij dan wel?', vroeg ik ietwat geërgerd.

Het viel me zwaar dat ze over Alex sprak alsof ze hem beter kende dan ik.

'U zult toch wel merken dat hij heel creatief is in het werk dat hij doet als publiciteitsverantwoordelijke? Hij is tenslotte uw zoon.'

Waarom deed ze dat toch? Waarom stelde ze altijd vragen wanneer ik net een antwoord verwachtte? Ik werd er moe van.

Plots had ik het gevoel dat ik me niet meer wilde inspannen om haar in mijn macht te krijgen. Ik had haar verkeerd ingeschat. Ze was mondiger dan ik had gehoopt en daardoor kreeg ik niet de kans haar voor me te winnen. Niet op de manier die gebruikelijk voor mij was. Ik voelde me onwennig.

Moest ik mezelf dan vernederen tot de gewoonste toenadering waarmee mannen vrouwen zoeken en overwinnen, moest ik de banaalste complimenten tevoorschijn halen, de

banaalste aandacht tonen? Was dát dan wat zij van mij wilde?

Mensen observeren doe ik automatisch. Zo had ik ook meteen het wondje op haar rechterhand gemerkt.

'Wat is dat?', vroeg ik. Ik raakte heel even de huid aan met mijn wijsvinger.

'Verbrand aan de oven, ik doe het voortdurend,' antwoordde ze, terwijl ze even naar de rode vlek keek. 'Het is niets,' zei ze.

Meteen begon het geklik van haar balpen weer.

'Niets bestaat niet,' zei ik zonder erbij na te denken. De woorden kwamen gewoon uit mijn mond gerold alsof ik mijn tekst nauwkeurig had voorbereid, alsof ik wekenlang had zitten oefenen om de juiste woorden te vinden: 'Euforie bestaat, hoop, verliefdheid, opwindend, troost, geluk of ongeluk, voldoening of spijt, dromen en nachtmerries en noem maar op. In jouw geval minstens pijn. Maar niets? Nee, 'niets' bestaat niet.'

Ik liet het allemaal heel mooi klinken, zelfs een tikje romantisch, dat moet ik toegeven, al ben ik daar nooit echt een meester in geweest.

Maar ik slaagde in mijn opzet. Ik legde mijn hand op de hare, nam haar balpen weg en zoende haar in de hals.

Ze liet me begaan.

'Ik weet niet of het de moeite waard is,' zei ik eerlijk, 'ik weet echt niet of het de moeite waard is, maar ik wil zo graag...' ■

Nu al noteren: het nummer 100 wordt officieel voorgesteld in het Letterenhuis (Minderbroedersstraat, 2000 Antwerpen) op dinsdag 7 oktober om 19 uur, voordien wordt om 16 uur *Gierik & NVT* op het Antwerpse Stadhuis gehuldigd voor zijn onverdroten inzet voor de verdediging van het vrije literaire woord, de Vlaamse literatuur in het algemeen, de auteurs en de debutanten in het bijzonder.

Alain Delmotte

Bête noire

liever

dat enge gevoel van
hier is iets niet pluis
iets hangt aan
een zijden draad
iemand wordt
bedrogen
de uitblijvende
complimenten
de naargeestige
boosaardige
blikken
van de collega's
de vrienden
de kille
sommities
de onverwacht afgelaste
vergaderingen
een ober
stoot een glas
jouw kant op
de paranoïa
de neuroses
de smoezen
het plotse
vermoeden
there is something
rotten in the state
of Denmark

liever

valse geruchten
insinuaties
sneren
spam
nare postings
enge smsberichten
laat
op de avond

liever

op de vingers gekeken
constant bekritiseerd
afgekraakt
smalend aangesproken
afgewezen
teruggeroepen
uitgejouwd

liever

een dreigbrief
een bewuste lacune
tussen neus en lippen
een dwingende
imperatief
een verwensing
een beproeving
bemoeienissen

liever

grondig doorgelicht
van dichtbij geobserveerd
gewikt en gewogen
geëvalueerd
getaxeerd
de les gespeld
gebrek aan weerbaarheid
aangewreven

liever

omstreden
ontweken
vermeden
genegeerd
dood
-gezwegen

liever
bespied
gecontroleerd
geïnspecteerd
opgespoord
gearresteerd

liever
verguisd
verdacht
verhoord
tand om tand

liever
ten onrechte
aangeklaagd
ingeleid
tot voorbeeld
gesteld

liever
besmeurd
bekocht
bekaaid

liever
een gelukszoeker
een wolkenmeter
een mus
een vogel voor de kat
of wat je medemens
de meerderheid
je wenst
kak
weeïg lijk
in een gammele
kist
alle
marmaille anale
geest
bewustzijn
geweten
gedachte
rede
onredelijkheid
concept
en de al even

belachelijke
als belastende
noties
van zowel het zijn
als van het niets
van zowel het niets
als het zijn
(je hield er enkel
bezwaren
en blessures
aan over
kerel)

liever
opzij geduwd
aan de kant geschoven
weggehoond
bespot
onder applaus
met stokslagen
het huis
de zaak
het bedrijf
het beursgebouw
buiten gejaagd
'rot op,
rot op'

liever
gemolesteerd
de eer ontroofd
met de vinger nagewezen
veracht
ten lange leste
bespuugd

liever
een spraakgebrek
een scheve pruik op
een domme smoel
gezond verstand
een slecht karakter

liever
al dat gezeur van
zus en zo
dit en dat

kijk uit
let op
doe niet zo
en waarom niet
en waarom wel

 liever
een taal
vol sluipwegen
grillen
scheuren
wegzinkende
syntaxis
het risico
van een alles
overboord
gooiend
woord
dat weg ketst
zich weg
ketst
en een verlamde
verlammende
stem
(hoor !
de klemtonen
ratelen
kaduuk)

 liever
een helse diarree
een vieze
met geen middelen te bekampen
venerische ziekte

 liever
gediscrediteerd
geëxcommuniceerd
gekoeioneerd
voor zot verklaard
geïnterneerd
gecolloqueerd
geïsoleerd
een resem
goed berekende
rake
elektroshocks
bzzz bzzz bzzz

daarboven op
meer dan nodig
meer dan goed
een dubbele dosis
LAUDANUM
en dan definitief
en wezenlijk
verweesd
kortom
ge
des
in
te
greerd
van
de
baan

 liever
geamputeerd
getuchtigd
gesneden

 liever
Sodom
Gomorra
Europa
Utopia

 liever
reuma
maar dan totaal
rebels
roekeloos
roepend

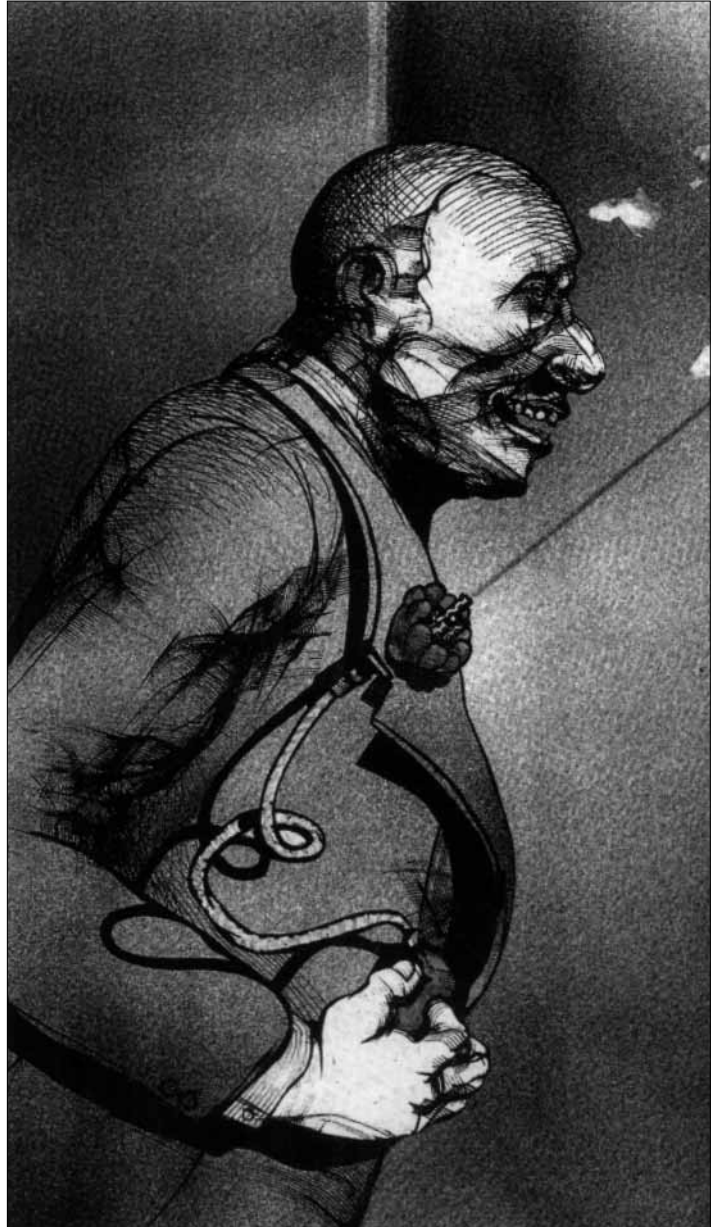
 liever
het hoofd eraf
kop op een pook
gespietst
de verkeersvrije
winkelstraten
rondgedragen
notabelen
en fanfare
vooraan

liever
Nacht und Nebel
vergast
verast
niet langer
ter sprake
gebracht

liever
creperen als
een doorraasde
ongehorig
ongedurig
hees
ongezond
blaffend
hoestend
door zijn fluimen heen
gorgelend
beest
op een hoop gegoooid
onbegraven
de berm in
onder een spottende
zon ontbindend
totdat de gebleekte
botten de heet
-geblakerde knoken
die tot het uiterste
onlesbaar
schrijven
en die blijven
schrijven
en die de buitenlucht
blijvend
verpesten
ja

ja
liever dit

dan meehuilen met de wolven

tekening: Marshall Arisman

Ingrid Vander Veken

Ik ga met mijne lantaren

(Dagboeknotities)

Voor Fighting Fiona

5 maart 2008

Op haar hoge, tweekleurige mocassins is de moeder naar haar buitenhuisje in Hingene gegaan. Als ik haar ophaal, blijft ze met haar hakken in de Klein-Brabantse klei steken. Ze kantelt, ik kan haar nog net opvangen en omhoog trekken. De symboliek van het gebaar: ik trek haar uit de grond waarin ze dreigt weg te zakken. Of probeer dat tenminste. Nu al maanden.

6 maart 2008

In mijn hoofd zit een knagertje. Telkens de moeder zoals nu haar geliefkoosde pepersteak met frietjes eet, dreunt het dat aftelrijmpje af: hoelang nog, wanneer en hoe? We lijden allemaal aan de ongeneeslijke ziekte die leven heet. Maar toch.

Ik vraag het haar wel eens. Hoe het is om steeds dicht bij de dood te leven. En of ze daar soms bang voor is. Dan zegt ze dat er nu eenmaal niets aan te doen valt. En dat het went.

Maar ik geloof haar niet. Straks wordt ze 88.

7 maart 2008

Het stiefzusje is half zo oud, 44. Ze wil niet langer in het ziekenhuis aan de kust blijven. Er is geen behandeling meer mogelijk en dus hoeft ze ook geen ziekenhuiskamer meer. Ze wil naar huis en, als het daar niet meer gaat, naar een palliatieve afdeling. Als P. haar daar gaat bezoeken, moet hij een agendaatje en een wekker voor haar meebrengen. Om haar laatste weken te plannen, haar laatste dagen te timen?

12 maart 2008

Eén van die dagen waarop vroeger onrust heerste in de klas, omdat het in de hoofden van de leerlingen net zo hard waaide als buiten. P. ligt in bed en slaapt, total loss nadat hij bij het stiefzusje is geweest. Stiefzusje is total loss zonder meer.

14 maart 2008

Naar *Dialogue des Carmélites* van Francis Pou-

lenc in de Vlaamse Opera. In haar sterfscène zingt de Priorin: 'Het geldt als een banale uitdrukking: 'Sterven zonder dat je er weet van hebt. Maar, Moeder, ik heb er juist heel veel weet van. Niets leidt me af van die wetenschap. Ik voel me alleen, Moeder, volstrekt alleen, zonder troost.'

16 maart 2008

Stiefzusje heeft eigenhandig haar euthanasiewens geschreven. Boos op zichzelf omdat ze palliatieve zorg met euthanasie had verward en om het eerste had gevraagd. Pas toen iemand van de palliatieve afdeling was aangelopen, dat ze maar eens moest langskomen om te zien hoe fijn het daar wel was, was haar argwaan gewekt. Ze kán gewoonweg nergens meer langskomen, wil dat ook helemaal niet. Ze wil alleen maar: dood.

Nu kan de procedure zijn gang gaan. Maar dat ze zich daar nog mee moest bezighouden, is er te veel aan. Ze raakt de nacht niet door, voelt zich ellendig en onrustig, de hele pillencocktail moet eraan geloven en nog slaapt ze niet. Eindelijk, als het middag is, vallen haar ogen dicht en bazelt ze een beetje na, soest ze zachtjes weg in de armen om haar heen. Voor haar raam staat een grote bolle struik waaraan duizenden bloemknopjes heel hard hun best doen om te ontluiken.

19 maart 2008

Vijf jaar geleden vielen Amerikaanse troepen Irak binnen. Aan auteurs is gevraagd om een Bericht aan de Bevolking te schrijven en dat op een wake in Passa Porta voor te lezen. Piet Joosten van Het Beschrijf mailt dat mijn tekst in het Frans in Le Soir is verschenen.

Hij voegt eraan toe dat bij wijze van hulde aan Hugo Claus ook diens vorig Bericht aan de Bevolking zal worden voorgelezen. Ik vind dat niet meer dan normaal, iedereen brengt dezer dagen hulde aan Hugo Claus en voor zo een auteur kan het nooit genoeg zijn.

Pas als ik 's avonds na een dag werken mijn

computer afzet om naar Brussel te vertrekken, hoor ik op de radio dat hij dood is. Alzheimerend toch nog het tijdstip van zijn dood zelf bepaald. Eerst nog goed getafeld met vrienden, goed gepraat en goed gelachen. Behalve een imposant oeuvre, ook een imposante stervensles achtergelaten.

20 maart 2008

Stiefzusje heeft het bericht ook gehoord. Ze was er net uit hoe ze het zelf wilde. Sterven op de dag dat de lente begint, de zaterdag daarop een feest voor familie en vrienden in de foyer van de Bourlaschouwburg. En nu is de schrijver haar voor geweest, want anders kan ze het niet bekijken. Boos: 'Hij heeft me mijn dag zaterdag afgepakt!'

21 maart 2008

Dat het nu moet, zegt stiefzusje. Nu: het is genoeg geweest. Nu: morgen! Als klein meisje klom ze met haar geruite rokje op een stoel en declameerde: 'Ik ben de Stier, de meester hier. Mijn wil is wet.'

Met die wil is ze na haar eerste kankerdiagnose vijftien jaar blijven leven, waarvan tien in blesuretijd. Tien jaar, dat was net genoeg om haar twee zonen te zien opgroeien tot jongemannen van 21 en 23, die nu zonder haar verder moeten.

Met diezelfde wil is ze, toen men geen bloed meer wilde aftappen omdat men ervan uitging dat ze geen chemo meer aankon, door de hoofdingang van het ziekenhuis naar buiten gelopen en via de spoedafdeling weer naar binnen. Waar ze heeft geëist dat men wél bloed zou aftappen. Waarna toch weer chemo. De zoveelste.

Nu haar laatste wil nog. Als het niet kan op de eerste lentedag, dan maar op de tweede. Als het feest niet nu zaterdag kan, dan maar volgende zaterdag. Als ook die zaterdag bezet is, dan maar meteen nu donderdag.

Alles en nog wat heeft ze voorbereid. Prentje ontworpen, muziek gekozen, plaats en verloop van de receptie. En ook waar haar as verstrooid moet worden: in diezelfde gemeente in de Voorkempen, waar ze destijds op een stoel klom met dat geruite rokje en die koppige wil van haar.

Maar nog is ze er niet gerust in. Komt het wezengeld voor haar zonen wel in orde? Moet

het bij twee glazen champagne blijven op de receptie? En wie moet er bij zijn, morgen in haar slaapkamer?

Ongerust. En boos ook. Om elk woord dat niet naar haar zin is. Om alles wat niet strookt met hoe zij het wil. Zo was ze altijd al, lachend gaven we haar de bijnaam Fighting Fiona. Want vechten deed ze, lang voor tegen verkeerde cellen moest worden gevochten. Toen ze in de vakantievilla in Zeebrugge de baby's haar nog ongeschonden borst gaf. Toen we onder de Toscaanse sterrenhemel bij krekelfconcerten wijn dronken. Toen het leven voor haar leek te zullen beginnen.

Morgen sterft in de Kruispadstraat een meisje van 44. Op de terugweg naar huis stop ik met een lunchpakket bij een meisje van bijna 88. Ik verwittig haar dat ik er morgen niet zal zijn om haar te helpen verder leven, want dat ik elders verwacht wordt om iemand te helpen doodgaan. Wat moet dit meisje tussen deze twee, met haar 60 jaren, haar machteloze handen, haar hoofd dat deze verwarring niet geordend krijgt?

22 maart 2008

's Ochtends telefoon. Stiefzusje wil niet langer wachten, stiefzusje wil het nu. Ze bedoelt niet om één uur, maar nu meteen. Aangezien haar wil wet is, rukt iedereen overhaast uit. Het is elf uur.

De dokter brengt de injectiespuit in de portacat – van levensondersteunend naar stervensondersteunend hulpmiddel. Koppelt er een verlengstuk aan zodat hij discreet opzij kan zitten en er rondom haar voldoende plaats overblijft voor ons. De aandacht en het begrip, waarmee hij haar die laatste uren en dagen heeft omringd, zullen in mijn geheugen gebeiteld blijven.

Heel zacht en als uit de verte, hoor ik hem een laatste keer vragen of ze het zo wil. Tussen de lakens zie ik haar gele kopje knikken. Het is half twaalf.

Ze ligt op het bed, tussen haar zonen in, twee mannen plots en zij het kind. Even is er dat korte snikken en dan gaat ze. Vastbesloten, uitgevochten. Rustig slapend. Voorgoed.

Haar moeder huilt, haar vader snikt. Wil je een kalmeerpilletje, vraagt de moeder aan de vader. Nee, zegt de vader, maar even later slikt hij er eentje voor zijn hart. Aan weerszijden van het bed zitten ze daarna bij het dode kind dat ze

ooit samen hebben verwekt. Zwijgend, na zoveel jaren niet met elkaar praten, niet met elkaar leven. Twee beelden van Kate Kollwitz, zegt P. die hen daar zo aantreft.

23 maart 2008

...En net als bij een kater, werkt ook dit met een dag vertraging na. Buiten sneeuwt het, binnen staat een boeket van kastanje knoppen, witte tulpen, gele paasbloemen.

Woedend, als ik de reactie van confessionele kant op het overlijden van Hugo Claus hoor. Dat de media, door de wijze waarop zijn dood is voorgesteld, ten onrechte suggereren dat er geen andere manier is om uit het leven te stappen. Is dat zo?

De media hebben enkel bericht over deze man, deze dood, deze manier. De media, en al die andere gesuggereerde medeplichtigen, nemen niemand anders anders. Omgekeerd is dat wel eens anders.

In zijn Paasboodschap zegt kardinaal Danneels dat dit het omzeilen van lijden en dood is. Volgens mij is dit net het lijden en dood in de ogen kijken.

Is hier soms sprake van begripsverwarring? Als u nu eens begon met ook eens 'volgens ons' of minstens 'volgens mij' te zeggen, monseigneur? Ik heb haar zien kijken. Gisteren, en alle dagen daarvoor. Vijftien jaar lang.

25 maart 2008

Op de radio klinkt De Lente van Antonio Vivaldi, in de tuin ligt een tapijt van sneeuw. In de krant lees ik dat in Zambia de muziek de cyclische vlucht volgt van de sesenta, het honingvogeltje dat laag over de grond en weer omhoog vliegt, vooruit en weer terug. Honingvogelmuziek als metafoor voor het leven. Waarom niet?

26 maart 2008

...En de moeder, de oude moeder, sterft stamelend en strompelend verder. Ze ligt tussen kast en bed, in het water dat ze wilde drinken en het water dat ze niet meer kon ophouden. Baarmoederval.

Pas op, zei de dokter, als je valt krijg ik je niet meer terug in elkaar gezet. Dat is niet zo lang geleden, hij had net de foto's van haar broze botten gezien. Dijbeenfractuur. Tractie, met 1,5 kg en geen 2 kg. Ze weegt er zelf nog geen 40.

Ambulance naar het ziekenhuis. Weg van de pilletjes in haar handtas. Weg van de kalkoenfilets en de stampot in haar koelkast. Weg van wat haar in leven houdt. Weer wat verder weg.

27 maart 2008

Van de moeder die in de ontwaakkamer maar niet wil ontwaken naar de Bourla waar afscheid wordt genomen van het meisje van 44 dat nooit meer zal ontwaken.

In de foyer staat een jeugdfoto van haar. Een brutaal nest, voor wie alles openlag, mogelijkheden en mislukkingen. Bij de ingang, witte kaarsjes om mee naar huis te nemen en aan haar te denken. Haar vader is van een mannengeneratie die niet huilen mocht. Als hij het niet houden kan, gulpt het er toch uit. In een poging het te bedwingen, gooit hij dan zijn hoofd opzij, alsof hij zich hieruit wilde werpen, uit deze droefenis. Uit dit tegennatuurlijk gebeuren dat wil dat ouders hun kind begraven.

Haar twee zonen hebben hun voltallig rugbyteam uitgenodigd, kleerkasten met blonde bimbo's. Arno Hintjens zeilt binnen, zijn eigen onbehouden zelf, ontgaan omdat zijn nichtje net zo gestorven is als zijn moeder, veel te vroeg en met achterlating van jonge zonen. Familietradities zijn er om geëerd te worden.

De muziek die zij heeft gekozen weerklinkt. Danny Boy, het liedje waarmee haar moeder de hele familie in slaap heeft gewiegd. Een vriendin leest Fernando Pessoa: 'Ik spreek daarin niet over haar/Noch over hoe zij, volwassen kind,/De hoek omslaat van gindse straat,/Hoek waar de eeuwigheid begint...'

En dan zingen wij met z'n allen op haar verzoek dit geliefde kinderwijsje: 'Ik ga met mijne lantaren, en mijne lantaren met mij. Daarboven schijnen de sterren, beneden schijnen wij. Mijn licht gaat uit, ik ga naar huis. Ra bimmel, ra bammel, ra boem, boem, boem.'

Door een waas zie ik hoe haar twee zonen hun armen rond de snikkende grootmoeder slaan.

28 maart 2008

Er is maar één verweer hiertegen, en dat is het leven vieren, heb ik P. gisteravond bezworen. Maar zijn eindeloos tranende ogen staan niet naar vieren.

Ik ga met witte stervormige bloempjes en amandelmelk naar de oude moeder die wonderlijk

wakker in bed zit. Ze vraagt hoe het op de rouwdienst was, met iets van deemoed: 'Ik word 88 en heb een goed leven gehad. Dit is zoveel erger.' En ik snijd haar vlees en laat haar drinken, wrijf haar lippen en wangen in met amandelmelk, in een toestand van lichte euforie omdat er toch ergens een goede afloop is.

Daarna rijd ik naar Brussel om me te troosten met de overzichtstentoonstelling van Pierre Alechinsky. Wat een leven, wat een weelde, wat een lijnen, wat een kleuren. Niemand maakt zulke mooie nachtelijke hemels als Alechinsky, letterlijk inktzwart met spatten van sterren. Een enkele keer kantelt zo'n hemel en wordt hij boom en veranderen de sterren in bladeren: merkwaardig!

Aan het begin van de tentoonstelling hangt, op een achteloos afgescheurd blad, een werkje uit zijn studietijd in La Cambre. Zittend naakt op de rug gezien, en déjà la main du maître. Ergens moet hij dat zelf beseft hebben. Want hij heeft het bewaard. Wilde dat het hier hing.

Daarna zie je hem gaan. Eerst de ritmische, abstract-organische doeken in olieverf. Dan de verf die dunner, de lijnen die vloeiender worden. Tot acryl zijn intrede doet en ten slotte Chinese inkt. En, gebogen over de grond, lang penseel aan lange arm, met kinderlijk plezier en meesterlijke trefzekerheid, de finale pracht ontstaat.

Twee uur lang verdrink ik in dat werk. Vermaak me met mij onbekende spotprenten van ambtenaren, ministers, staatssecretarissen. Val stil bij het bruin en blauw van 'De Twijfel', niet wetend wat me het meest aanspreekt, de kleuren of de titel. Passeer een ander doek dat godbetert 'Débacle de Mars' heet. Ik tuimel terug in de werkelijkheid. Dank u wel, mijnheer Alechinsky.

29 maart 2008

En daar sta ik dan de volgende dag, oog in oog met de maître die dat als student al was. Ik zou hem om de hals willen vliegen, hem bedanken voor wat hij me gisteren heeft gegeven. Het hem desnoods eerbiedig in zijn misschien wat dove oor willen fluisteren. Maar ik doe het niet, want hij kent mij niet en het is hier veel te druk. Dit is de rouwdienst voor Hugo Claus.

Rood podium, rode pluchen stoelen, met rode rozen bedekte katafalk. Zijn gedichten, voorgedragen door acteurs, zijn vrienden met afscheidsre-des. Een weelde van woorden en een weelde van

muziek. Purcell, Cecilia Bartoli, Richard Strauss, Chet Baker, Thelonius Monk. En Ischa Meijer die Mouloudji zingt, 'Un jour tu verras, on se rencontrera'. Dat hij dat de jongste weken zo vaak had gespeeld, zegt Piet Piryns. En dat hij het, bang voor sentimentaliteit als hij was, een slag onder de gordel noemde. Als er dan toch rouwdiensten moeten zijn, dan is dit de perfecte.

Erwin Mortier haalt zwaar uit naar de kerk voor haar euthanasiestandpunt. Bravo, Erwin! Ik hoor Cees Nooteboom de woorden herhalen waarmee ik eergisteren P's verdriet bezweerde: het leven viert als enig mogelijke vorm van verzet. Ik zit tussen Joris Gerits en Leen Van Dijck, die zelf ook hun portie ellende hebben gehad en nog hebben. Daar zit ik goed, met mijn bescheiden brokje verdriet, warm en veilig.

Maar als ik in dezelfde foyer kom, waar ik eergisteravond ook was, wordt het me te veel. Ik omhels enkele vrienden die ik lang niet heb gezien, groet een handvol kennissen en haast me naar buiten.

Wat is dat toch, dat oog in oog met het einde terugkeren naar het begin? Het meisje uit de Kruispadstraat wil verstrooid worden bij de hoeve in de Voorkempen, Hugo Claus in de Noordzee voor Oostende. Terug naar de tijd toen nog niets bezoedeld was door het leven, suggereert P.

Ontelbare keren ben ik onnadenkend door de Huidvetterstraat gelopen. Nu, op de terugweg van de Bourla, steek ik de straat over en kijk naar het huis van mijn kinderjaren. Beneden is een wat inspiratieloze kledingszaak voor rijpere dames gevestigd, maar de bovenste verdiepingen ogen net zoals vroeger. Achter die hoge ramen daar schildte mijn oma rode winterappeltjes voor ik naar school vertrok. Achter de ramen daaronder blies ik de kaarsjes van mijn vijfde verjaardag uit – de foto heb ik nog altijd. In het rechtse raam staan vijf witte, ontklede etalagepoppen.

Op naar het ziekenhuis, waar het relatief geluk om nog in leven te zijn is weggeëbd en de moeder weer lustig moppert en zich druk maakt. Toen de verpleegsters daarstraks niet snel genoeg kwamen, heeft ze zichzelf van het bed in de stoel gemanoeuvreerd. Ze zal me eens voordoen hoe ze dat gedaan heeft, met haar vijf bouten in haar pas gehecht dijbeen. Ik hap verschrikt naar adem, houd haar tegen, berisp haar streng. Die even waanzinnige als bewonderenswaardige levenslust van haar.

Als ik buiten weer de parking oversteek, weet ik niet wat ik zie. Maar het is wel degelijk het acteurspaar Blanka Heirman en Hugo Van Den Berghe dat daar aankomt. Een uur geleden heb ik ze nog omhelsd in de Bourla: ik op weg naar de uitgang, zij op weg naar Veerle Claus om haar te condoleren. Daar is Hugo onwel geworden en ineengezakt in de armen van Cees Nootboom, nadat hij dat maanden eerder ook al had gedaan bij die andere, toen nog levende Hugo thuis. Een ambulance heeft hem afgevoerd, de rest van de middag hebben ze in doktershanden doorgebracht. Maar nu mogen ze weer naar huis, hij bleek en smalletjes, zij met roodgezwollen ogen. De ene Hugo over de andere Hugo: 'Hij zou zeggen: nie pleuje'.

30 maart 2008

De moeder ligt in bed, in een gifgroene T-shirt met een giraf erop, en kijkt naar een natuurdocumentaire. Terwijl ik aardbeien en slagroom in het koelkastje zet – we vieren het leven, ook het hare, nietwaar? – doet ze het relaas van wat haar is overkomen.

Ze is naar het feest in het Glazen Huis geweest. Dat heeft ze vroeger ook al eens gedaan, en dat had ze toen best leuk gevonden. Er maar weer heen dus, ze zat hier toch maar te niksen. Taxi nemen, in en uitstappen, dat zou wel lukken.

Maar in het Glazen Huis wilde geen van haar vriendinnen tegen haar praten. Zelfs Voni niet, die inmiddels toch al twee jaar dood is. Kan jij je dat voorstellen, vraagt ze boos en verontwaardigd. Wat een nare droom, zeg ik. Nee, schudt ze, het wás geen droom. Het was écht!

En wanneer was dat dan? Gisteren, zegt ze. Maar moeder, zeg ik, je ligt in het ziekenhuis. Gisteren lag je daar ook al. Je dijbeen is gebroken. Jaja, zegt ze, dat weet ik.

Van de verpleegsters hoor ik dat ze vanavond geen slaappil krijgt. De voorbije nacht een beetje te zeer in de war geweest. Op stap gegaan in de gang, met haar gebroken dijbeen. Om een taxi te bellen: naar het Glazen Huis, asjeblief!

In Oostende wordt *Dorstige Rivier*, het Irak-boek van Rodaan Al Galidi, voorgesteld. Toen hij zijn intrek nam in de PEN-Schrijversflat, had Rodaan na acht jaar in Nederland nog altijd geen asiel gekregen, hoewel hij zichzelf Nederlands had geleerd en in die taal schreef. Ik zie hem nog aankomen, die eerste keer in het station

van Berchem, met zijn lange haar en zijn brede glimlach. Blij dat hij eindelijk een paar weken niet hoefde te schrijven in een kruipkamertje. Achteraf zei hij: 'Het was de eerste keer dat ik behandeld werd als mens.'

Naar Oostende, dus. De stad, waarover Hugo Claus dichtte 'Daar is mijn bestaan begonnen te vergaan'. De stad, waaruit de familie van het stiefzusje afkomstig is, inclusief de tante die net zo vroeg is gestorven als zij, met achterlating van het fatale kankergen. De stad, waar de moeder van het meisje uit de Kruispadstraat nog altijd woont.

De boekvoorstelling in de Droge Coö aan de Termen is volop bezig, als ik haar door het raam zie voorbijwandelen. We wuiven en even later, terwijl een accordeonist de pauze volspeelt, omhelzen we elkaar op de dijk. Ze houdt zich sterk, zegt ze, is alleen daarstraks op de tram in huiltjes uitgebarsten. Zomaar, voegt ze er hulpeloos, haast verontschuldigend aan toe. Even zomaar als haar dochter volgens kardinaal Danneels uit het leven is gestapt.

Het is guur, daar op die dijk. Maar in zijn boek tekent Rodaan voor ons een halve cirkel, met twee oogjes, een neusje en een brede glimlach. De haren van het cirkelmensje zijn stralen die brutaal de grens van de bladzijde oversteken. In grote letters schrijft hij erbij: De Zon!

Morgen is het maandag. Ik zal een wandeling maken door mijn geliefde park, het eekhoortje groeten. Ik zal de witte amaryllissen in de bolle bronzen vaas schikken. Ik zal koken voor mijn broer die terugkomt uit vakantie - zoete aardappelen met jonge spinazie, gekarameliseerde uiringen en gebrande noten. Ik zal de champagne koel leggen, waarmee wij overmorgen in het ziekenhuis de 88ste verjaardag van de moeder zullen vieren.

En ik zal verder werken aan mijn boek over Bali, het eiland waar alles met alles te maken heeft, het hoge met het lage en het leven met de dood. Waar alles is zoals het heel even in deze rouweek leek, een doordacht vervlochten geheel in plaats van de chaos van het leven.

Het kleine boze meisje en de grote lieve dichter zijn dood. Ik zal 's avonds haar kaarsje ontsteken en een gedicht van hem lezen. En ik zal verder gaan met mijne lantaren, ra bimmel, ra bammel, ra boem, boem, boem. ■

Christophe Vekeman

Dagboek van ruim een week

Dinsdag 8/7'08

‘Altijd weer hetzelfde, mateloos eentonig, eeuwig onveranderlijk. Nooit bewegen mijn voeten, tenzij ik ter plaatse trappel; nooit ga ik ergens heen zonder dat zulks tot gevolg heeft dat ik zo snel mogelijk weerkeer. Hoe ik mij ook rep en mij in haast van hot naar her begeef, wezenlijk is er stilstand; stilstand, verder niets; stilstand, die herhaald wordt. Wat een ellendig, mensonwaardig leven, dacht Jasper hoofdschuddend, zijn blik gericht op de witte, rechthoekige vlakken van het zebrapad waar hij – zoals elke ochtend – over liep en dat hem – zoals elke ochtend – deed denken aan een platgewalste, ongenadig met de grond gelijkgemaakte trap, waarvan het beklimmen onmogelijk was.’

Ziedaar het begin van een nieuw, Aan alles komt een einde getiteld verhaal dat ik hoogstwaarschijnlijk nooit zal schrijven. ‘Hoogstwaarschijnlijk’, want zojuist heb ik beslist dat ik mij nog liever ophang dan eraan verder te werken. Jammer eigenlijk, want de plot is nogal origineel en er staan een boel voorgoed verloren zinnen in, zoals:

‘Zo ging het altijd: tijdens haar eerste glas witte wijn was ze vastbesloten om zo meteen een tweede te drinken, tijdens haar tweede twijfelde ze over een derde en na haar vierde voelde ze niets dan diepe spijt omdat ze daarnet de fles had aangebroken en bijgevolg nu geen andere keuze had dan wederom, tegen haar plannen in, dronken te worden.’

Maar genoeg dus over dat verhaal. Ik schrijf het niet en daarmee uit. Dat heb ik zojuist beslist. Waarom? Wie weet wel in een poging om mezelf wijs te maken dat ik iets beters te doen heb.

+++

Eerste gedachte vanochtend bij het ontwaken, na opnieuw een slechte nacht: ik slaap haast niet, de laatste tijd, maar daar lig ik niet wakker van.

+++

Ja, ik lach wat af bij mezelf.

+++

Over drank gesproken: gisteravond heb ik, de gebeurtenissen van eergisteravond ten spijt, en voorts ook zonder aanwijsbare reden, behoorlijk wat te veel gebruikt, om niet te zeggen dat ik zo kachel was als een Leuvense stoof. De vraag nu is of deze informatie een plaats verdient in mijn dagboek. Ik bedoel, uiteraard gebeurt het zacht gezegd wel vaker dat ik hem flink om heb. Moet ik dat 's anderendaags dan altijd vermelden? Nee? Maar houdt dat dan in dat ik het telkens moet noteren, wanneer ik 's avonds keurig nuchter ben gebleven? Want dat zou niet opschieten, vrees ik.

+++

Jarenlang heb ik gehuiverd bij de gedachte dat er zoiets als reïncarnatie bestaan zou, tegenwoordig dreig ik af en toe te veel van het leven te houden: een opzienbarende verandering. Qua afloop, echter, maakt het natuurlijk geen enkel verschil.

+++

Kris vertelt mij aan de telefoon dat hij *Lege jurken* heeft gelezen en van mening is dat er te weinig nu in zit, te weinig hedendaagsheid. Het woordje ‘te’ wijst er ondubbelzinnig op dat hij dit vreemd genoeg dus niet als compliment bedoelt.

+++

Afgelopen week tussen het vloeken door iedere dag gebeden dat mijn gloednieuwe burens, die bezig leken het zonet in hun bezit gekomen huis op waarlijk nietsontziende wijze te slopen, met

alle tot werkonbekwaamheid mijnerzijds leidende lawaaihinder van dien, het leven eensklaps zou worden ontnomen. Vandaag de hele dag rustig. God hebbe hun ziel.

Woensdag 9/7/'08

'Zeg, wil je nu eens wat weten? Ik hou een dagboek bij, tegenwoordig!'

'O? En? Waarover gaat het?'

+++

'Zeg, wil je nu eens wat weten? Ik hou een dagboek bij, tegenwoordig!'

'Ja, dat dacht ik al.'

+++

Een leven leiden van die aard dat je dagboek het waard is te worden verfilmd.

+++

De term 'angstaanval': ik kan er mij iets bij voorstellen, maar het fenomeen zelf is mij wezenlijk vreemd. Ik word door angst nooit aangevallen, nee, ik ben door angst bezet gebied. Hoewel dit, ben ik bang, misschien wat al te sterk uitgedrukt is.

+++

De hele dag reeds kippenvel, als vind ik dit kutweer ontroerend.

+++

Het meest frustrerende aan slecht weer is niet zozeer dat je d'r niets aan kunt doen, maar dat je d'r niemand de schuld van kunt geven.

+++

Wellicht doordat ik gisteren behoudens twee luttele pilsjes geen gebenedijde druppel alcohol heb aangeraakt, sliep ik vannacht als een blok, zij het dan, blijkbaar, in een bepaald ongunstige, lichaamsonvriendelijke houding. Hier van het gevolg was dat ik met schouderpijn ontwaakte, die zich tot op dit eigenste moment – we

schrijven vijf uur in de namiddag – laat gelden en mij de gedachte ingeeft: stel je voor dat ik nog steeds zou samenwonen met Ruth en dat niet ik, maar zij zou worden getergd door precies dezelfde pijn als ik nu voel. Stel je voor, ik stel het me voor. Haar voortdurend van concentratie vertrokken gezicht, in een zogenaamde poging louter door geestkracht de pijn binnen de perken te houden. De manier waarop zij tot een standbeeld zou verstarren, telkens als zij, onnadenkend en/of overmoedig, haar elleboog boven een bepaalde hoogte zou brengen. De manier waarop zij mijn vraag of het gaat, schatje, ocharme, gáát het, afwimpelen zou, verstoord en enigszins verstrooid zelfs, met het air van iemand die druk doende is een uit de aard der zaak eenzame strijd te leveren en daarbij geen afleiding kan velen.

Donderdag 10/7/'08

Ruth die kon huilen met de overgave van een kind, dringend, dreigend, boehoehoe. Huilen met een boodschap. Huilen zoals nog nooit iemand gehuild heeft als er geen mens in de buurt was om het te horen. Schouderpijn vandaag min of meer hetzelfde, trouwens.

+++

'Ik ga niet meer naar feestjes, voorlopig. Eerst moet mijn dagboek af.'

+++

Het burenlawaai herbegonnen. Het bidden dus ook.

+++

Zo oorverdovend is het lawaai dat ik bang ben voor onherstelbare schade: nooit, wat er ook gebeurt, vrees ik, zal het hier nog zo stil zijn als vroeger.

+++

De stilte heeft ook haar gevoelens.

+++

Natuurlijk weet ik zelf ook wel dat bidden in de hoop er iets mee te bereiken, in een poging dus om er een goddelijke gunst mee af te dwingen, niet enkel volkomen nutteloos is, maar ook ronduit zondig, op het atheïstische af, zelfs. Een en ander getuigt immers van een godsbeeld dat je voorts voornamelijk aantreft bij de zogenaamde 'ongelovigen', het soort van mensen dat me zegt: 'Als God dan toch almachtig is, hoe heeft Hij dan kunnen toestaan wat er in Auschwitz is gebeurd? Die God van jou, is dat een sadist, misschien?' Er onbegrijpelijk genoeg van uitgaand dat die verschrikkelijke vraag geheel nieuw voor me is, vinden ze zichzelf geweldig slim. Maar hun vermeende intelligentie is helaas louter gevoelloosheid.

+++

Veel mensen zijn atheïst uit gemakzucht. Om dezelfde reden dus als waarom heel wat mensen katholiek zijn, of islamiet of noem maar op. Enfin, niet dat het een band schept.

+++

Wees jezelf, zeiden ze. En ik zit ermee.

+++

De hele dag, van zeven uur 's ochtends af, staat hiernaast de radio aan ('Q is good for you'), maar hoezeer hij ook zijn best doet, met inspanning van zijn uiterste krachten, het is en blijft een ongelijke strijd tegen al dat geweld van drillboren en soortgelijk pneumatisch tuig, zodat doorgaans ondanks alles nauwelijks valt uit te maken of het pakweg George Michael is dan wel Céline Dion die bezig is flink van jetje te geven. En je kan het geloven of niet, maar zodra de boren en slijpschijven zwijgen omdat de arbeiders hun middagpauze nemen, gaat ook de radio uit...

+++

'Ik denk dat ik door zelfmoord aan mijn einde zal komen,' schrijft Jules Renard. 'Immers, als ik maar even een beetje genoeg heb van het leven en ik me voorstel dat ik dat zal doen, beurt die sombere gedachte me op.'

Rare redenering. Als de gedachte aan zelfmoord je opbeurt, zal je je dodelijke plannen toch juist nooit kunnen volvoeren? Wie pleegt er nu monter zelfmoord?

Renard in elk geval niet: hij stierf ten gevolge van arteriosclerosis.

Vrijdag 11/7/'08

Na afloop van het optreden van Leonard Cohen in Brugge hoorde ik iemand zeggen: 'Wie dit gemist heeft, die heeft echt iets gemist.' Niet dat hij mij de woorden uit de mond haalde, maar groot gelijk had hij wel.

+++

De allermooiste vrouwen, het soort waaraan je nog uren en soms zelfs dagen loopt te denken, zijn zij van wie je slechts, in de verte, razendsnel, een glimp hebt opgevangen.

+++

Al die vrouwen die op het concert van Cohen I'm Your Man meezongen.

+++

Ik bied hem nog een glas wijn aan, maar hij wuift het weg, wil er echt waar niet van weten: 'Als ik nu nog drink, heb ik morgen gegarandeerd hoofdpijn.' Hij zegt het kalm, en zelfbewust. Alsof het niet kunnen drinken van een handvol glazen wijn zonder daags nadien hoofdpijn te hebben geen ramp is.

+++

Wie niet waagt, niet wint, volledig akkoord, en toch: je moet godverdomme maar durven!

+++

Vier, vijf, zes, zeven of meer kassa's in Delhaize, - en altijd in de traagste rij.

+++

Herman Brood vandaag zeven jaar dood. 'Dat moet gevierd worden.'

+++

Dronkenschap: pissen met wijd open ogen, dwars tegen de zon in.

+++

Wat bedoel je precies met: 'Niemand begrijpt me'?

Zaterdag 12/7/'08

Ik heb geen idee hoe zij echt heet, maar in gedachten noem ik haar al zo lang en vooral zo consequent 'Nelly' dat ik mezelf gerust in staat acht om haar op een onbewaakt moment daadwerkelijk met die naam aan te spreken. Helaas merk ik dat ik er steeds heviger begin tegenop te zien om bij Nelly mijn sigaren te kopen: het kost mij alsmaar meer tijd, het afscheid lijkt elke keer langer te duren. Het eigenaardigste is nog dat zij altijd pas begint te praten nadat wij hebben afgerekend en ik al goed en wel op weg ben naar de deur, - de stilte is een seconde of twee lang totaal, maar niet zodra reikt mijn hand naar de klink, of daar klinkt plotseling haar stem op. Vanmiddag wilde ze van me weten of het zou gaan regenen, want ze moest nog boodschappen doen. In de loop van de voorbije week, vertelde ze, was zij 'al twee keer nat geweest'. Toen kwam er een volgende klant het winkeltje binnen, die mij kordaat verloor.

+++

Reden om toch bij Nelly te blijven gaan: het gevoel van opluchting en vrijheid waardoor ik, eenmaal weer buiten, stevast overvallen word.

Zondag 13/7/'08

Ik beschouw mezelf als een emotioneel, soms zelfs een beetje sentimenteel en sowieso aanhankelijk mens, maar ik denk niet dat ik al ooit in mijn leven iemand langer dan vijf minuten gemist heb, en Ruth al helemaal niet.

+++

Vriend: iemand die je, hoezeer hij het ook verdient, niet op zijn gezicht slaat.

+++

Of toch niet zonder er achteraf spijt van te hebben.

+++

'Nee, dat vind ik een afgrijselijk slechte schrijver, echt een onuitstaanbare knoeier en een godvergeten kluns.'

'Wát!? Hij heeft wel die en die prijs gewonnen, hé, en hij staat al maanden in Humo's Top Tien!'

'Echt waar? In dat geval vind ik hem een genie.'

+++

Zijn liefdesleven bestaat uit een eindeloze reeks van onenightstands. Niemand wil ooit een tweede keer met hem naar bed.

+++

Nog altijd schouderpijn, maar ik begin er al aan te wennen; nog even en het is een onlosmakelijk deel van mezelf.

+++

Zo goed als iedere man die ik ken, masturbeert, en van niet één kan ik het mij voorstellen.

+++

'Hij hield ervan zich heel hard af te rukken.'

+++

Nu ik het toch over mijn nieuwe buurman heb: ik kwam hem deze voormiddag tegen, nadat ik in de kerk een kaarsje was gaan aansteken in de hoop dat mij vergeven zou worden dat ik vanochtend alweer te lui en te traag was om de mis van halftien te halen (er is maar één mis per week hier). In tegenstelling tot ik hem, moet hij mij al eerder hebben gezien, want nog voordat ik aanstalten maakte om de straat over te steken richting mijn huis, bracht hij al een hand omhoog, die hij even later ter begroeting naar mij uitstak. Zijn naam is Maarten. Hij leek al met al best mee te vallen. Hij verontschuldigde zich

spontaan voor de geluidsoverlast van de vorige dagen, en ik op mijn beurt toonde mij de kwaadste niet door te zeggen: 'Geen probleem, jongen. Zeg, zo'n beetje lawaai, daar is nog nooit iemand aan gestorven, hoor!' Hij is ongeveer mijn leeftijd, misschien een twee- of drietal jaren ouder. Waarschijnlijk niet overmatig intelligent, maar toch ook zeker geen dier. Ziet er een beetje uit als iemand die alle films van Louis de Funès op dvd heeft en dat zelf ook hilarisch vindt: 'Ik weet het, ik wéét het, maar ik kan er niet aan doen, ik lach me gewoon echt kapót met die gast!' Had het wel over 'mijn vrouw', maar bracht geen kinderen ter sprake. Over ruim twee weken al, maximum drie, zijn zij van plan het huis definitief te betrekken; liggen de luidste werken nu reeds achter de rug, zoals hij te kennen gaf, dan moet dus tegen die tijd de rust in zijn geheel zijn hersteld.

+++

Ik vind dat mannen overal ter wereld even weinig rechten zouden moeten hebben als vrouwen.

+++

Schilderen, schrijven, de ramen lappen, zijn wagen wassen, lezen, boodschappen doen: hij is altijd, áltijd bezig. Het kan niet anders of hij heeft tijd te veel.

+++

Wat Ruth betrof kwam iedere bezoeker, eender wie, per definitie ongelegen.

+++

Hij werd dood wakker.

+++

Dat ik nog nooit naar Watou ben geweest en niettemin de uitstap in kwestie geenszins voor herhaling vatbaar acht.

+++

Plan: vanavond, in een ononderbroken ruk, het volledige oeuvre van Marcellus Emants herlezen.

Maandag 14/7/'08

Gisteravond naar Henk. Met de bekende gevolgen.

+++

Henk is altijd eerlijk. Dat is de reden waarom je hem niet kunt vertrouwen.

+++

Pijn. Lijden. Zin in een western.

Dinsdag 15/7/'08

Vandaag is dan eindelijk de regering gevallen. In vergelijking met Leterme zijn wij allemaal mooi, jong, gelukkig en geslaagd in het leven.

+++

Ik blijf denken aan Aan alles komt een einde, het verhaal dat ik in de steek heb gelaten. Ik heb nog steeds geen zin om het te schrijven, maar ik zou het bijzonder graag lezen.

+++

Behalve *De mooiste erotische verhalen* lees ik *De rooms-katholieke kerk*, een geschiedenis van Edward Norman die mij leert dat het schisma tussen de Latijnse katholieken en de Grieks-orthodoxen plaatsvond in het jaar 1054. Altijd goed om weten.

+++

Jan belt en we spreken af om morgenmiddag samen ergens te eten, meer specifiek in Il Mezzogiorno en uiteraard op zijn kosten. Hij houdt het, tegen zijn gewoonte in, kort, en hangt na enkele minuten al op: 'Anders hebben we morgen niets meer om tegen elkaar te zeggen.'

+++

Zeven jaar samen met een vrouw, aanvankelijk een meisje nog en wat hou je d'r aan over? Niet meer dan drie herinneringen en geen enkele goede.

+++

Het idee dat een paar druppels tabasco op mijn schouder de pijn aanzienlijk zouden verlichten.

+++

Bezig aan een gedicht. Het speelt zich af in Houston, Texas. Het wordt een razend spannend gedicht. Ik ben van plan om er geen enkele prijs mee te winnen.

+++

Het aantal mensen van wie ik al in tijden niets gehoord heb.

+++

Geen grotere mislukking in het leven van een man dan een ongelukkige vrouw.

Woensdag 16/7/'08

Reflex Spray gekocht. Het helpt geen reet, maar het ruikt erg goed.

+++

We zitten in Il Mezzogiorno en Jan vreest, deelt hij mij mede, dat hij een buiktumor heeft. Ik herinner mij zijn vraag van enige tijd geleden ('Christophe, als je lang niet klaarkomt, klontert al dat zaad dan samen tot een keiharde

bol in je buik?') en besluit bijgevolg net te doen of ik hem niet gehoord heb, want we moeten nog eten. Komen aan bod tijdens ons verdere gesprek: Michel Houellebecq, Leon de Winter, Petrus, Leterme, Bart en Bruno De Wever, Hanneke Paauwe en – last but not least – Dikke Dirk, een ex-rattenvanger die heden ten dage als postbode aan de kost komt, al zou ik hem eerlijk gezegd nog geen reclamefolder toevertrouwen.

+++

Stel je voor dat je naast Dikke Dirk woont. Nee, dan nog liever dakloos. Hij sjokt bij voorkeur blootsvoets door het leven en gaat daarbij geen glasscherf uit de weg; als hij het zou kunnen betalen, dan was hij vast en zeker alcoholist; zijn vriendin lijkt op een paardenbloem die per abuis in de droogtrommel is beland; voor zover hij – of iemand anders – weet, heeft hij letterlijk geen enkel talent; hij is zo lelijk dat zelfs zijn lief nog te mooi voor hem is; etcetera. En nóg denkt hij dat hij Tom Waits is.

+++

Toffe gast voorts, Dikke Dirk. Toffe gast, hoor, daar niet van.

Donderdag 17/7/'08

Misschien morgen meer. ■

Gierikverbeelding 3

«Gierik» lanceerde nieuw literair genre Prijsuitreiking «Handpalmwedstrijd 1987»

«Gierik» is een driemaandelijks artistiek-literair tijdschrift voor vrij onderzoek. Gesticht in november 1983 wil het aan jonge, minder bekende mensen de kans bieden om hun artistieke aanleg naar buiten te brengen. De belangrijkste nevenactiviteiten van het door Guy Commerman geleide tijdschrift zijn poëzieavonden en tentoonstellingen.

Enige tijd geleden kwam de redactie van «Gierik» op de proppen met een prijsvraag. Men besloot een nieuw literair genre in het leven te roepen: het handpalmverhaal. De maximale lengte bedraagt 1001 lettertekens. Het opzet vereist per definitie een uiterste literaire concentratie.

Het resultaat van de wedstrijd kon men aanhoren in de foyer van de Stadsschouwburg, met Sonja Cantré als presentatrice en Jan Lampo (de zoon van Hubert), die vertelde hoe hij zelf tot de literatuur kwam.

De jury, samengesteld uit redactieleden van «Gierik», verwerkte niet minder dan 123 inzendingen.

Een aantal deelnemers had echter weinig rekening gehouden met de maximumlengte. Het literaire niveau vertoonde, aldus de jury, alle schakeringen tussen het schoolopstel, het maakwerk en het kunstwerk.

Uiteindelijk bleef er plaats voor drie winnaars en drie eervolle vermeldingen. De 1ste prijs ging naar Romain John Van de Maele uit Heverlee met «Vragen van Lona», een ietwat oosters getint verhaal, in de vorm van een parabel.

De andere twee winnende verhalen waren respectievelijk van Ivo Van Orshoven, uit Deurne, en Cécile Van Houtte, uit Sint-Ulriks-Kapelle.

Koen Dille, Simone Hartog (Nederlandse) en Marc Van Damme kregen een eervolle vermelding.

Het ligt in de bedoeling van «Gierik» een jaarlijkse prijsvraag in te richten. Voor meer inlichtingen verwijzen we naar: Gierik, Veltwijcklaan 71 2070 Ekeren.
Ph.T.

▲ Prijsuitreiking handpalmverhalenwedstrijd in Fakkeltheater, Antwerpen. Vlnr: Jules Michiels (laureaat), Ward Adriaens, Guy Commerman, en Dirk Claus (juryleden)

◀ Gierik lanceerde de originele handpalmverhalenwedstrijd. De deelnemers schreven een zeer kort verhaal niet groter dan de oppervlakte van een handpalm.

◀ De Nieuwe Gazet (1987)

▼ De Gieriktrofees zijn van Paul De Vierman

DAT NAAR DE ZEELUCHT SMAAKT

Hij wil iets losshaken dat naar zeelucht smaakt.
Hoewel ze krast
keilt hij zijn keel niet weg,
hij knakt zijn borstbeen, zijn vingerkoten, zijn nek
niet recht.
Hij houdt geen woordgroepen over
dan van geleende spreekwoorden,
hij strijkt zich dapper
zijn dagelijks hemd.

KAN IK HET OOK SAPPIG

Kraanzomerdag, in de voortuin het lawaai,
de bleke machinerie pompt er
tot beton de oprijplaats.
Mij smeken mijn
gedichten terwijl.
Om kraakbeen, mijn citroenwater,
mijn zeewier, graszeis.
Kan ik hen ook echter,
ook sappig met beide handen,
uitloggen tot mijn luchthartigheid?

Philip Hoorne
Bobbejaan

Noch mijn moeder noch mijn vader hielden van reizen, vooral mijn vader had er een hartgrondige hekel aan. Hij hield ook niet van autorijden. Toen zijn ogen verslechterden en hij weigerde een bril te dragen, vonden we die afkeer van autorijden eigenlijk nog zo erg niet. Treinen en bussen vonden mijn oudjes te ingewikkeld en vliegen associeerden ze louter met fladderende zwarte beestjes, die alleen maar leefden om zo snel mogelijk doodgemept te worden. Ik groeide op in de jaren zeventig toen reizen populair werd bij het klotjesvolk, waar ons gezin onomstotelijk deel van uitmaakte. Vriendjes trokken op zon-, sneeuw- of regenvakantie, al ben ik niet helemaal zeker van dat laatste, terwijl ik thuis achterbleef met niemand om mee te spelen. Ja, lezer, pinkt u gerust een traantje weg voordat u verder leest; het levenspad van deze jongen ging over rozen, maar dan wel een variëteit met flink wat doornen. Doch niet getreurd, ik verslond boeken en ontwikkelde aldus een niet te versmaden grenzeloze fantasie. Ik ontwierp mijn eigen imaginaire, maar daarom niet minder wilde reisverhalen. Zo beeldde ik me eens in dat ik tien dagen bij de burens ging logeren. Dan stond ik 's morgens op, stak mijn kop door het slaapkamerraam en schold mijn vader en moeder, die op onze koer bezig waren elkaar te ontluisen, de huid vol. 'Hey, Neanderthalers, wanneer gaan jullie eens met vakantie?' Waarop mijn vader naar boven stoof om mij een paar petten tegen mijn kop te geven. Na verloop van tijd en onderhevig aan flink wat sociale druk, wilde mijn ma, een ordinaire huisvrouw zonder hobby's of passies, die haar leven sleet op een stoel aan de keukentafel, ook wel eens een stukje van de wereld zien, en zo belandde ze samen met mijn zusje in de Cowboy Express.

Mijn zusje was nog piepjong en ik vijf jaar ouder toen we op een snikhete zomerdag een uitstapje maakten naar Bobbejaanland, een pretpark gelegen aan de andere kant van het land, dat werd uitgebaat door de zingende cowboy Bobbejaan Schoepen, bekend van wereldhits als 'Ik zie zo gere m'n duivekot', 'Alle Pferden haben Tränen in den Augen', 'Café zonder bier' en 'Ik hou

zoveel van haar... daarom laat ik het groeien'. Wie denkt dat ik die laatste titel verzin, vergist zich schromelijk. Op een deskundige wijze een speeltuin van die omvang bezoeken, vereist een zekere aanleg, het zogenaamde kermisgen. Mijn vader en mijn moeder misten dat gen, net zoals ze nog een resem andere genen mankeerden. Ze beschikten over niet het geringste talent om zich in zo'n pretpark te amuseren of te doen alsof. Dat non-talent heb ik van hen geërfd. Na drie keer het gehele park te hebben afgelopen, waagden we ons aan de monorail, een treintje op een metalen buis, dat op ongeveer anderhalve meter hoogte aan een allesbehalve roekeloos slakkengangetje door het domein sukkelde. Na het ritje met de monorail bleken we alle rustige attracties te hebben gehad. Daar stonden we dan, in de brandende zon, als vier vegetariërs in een steakrestaurant. Over eten gesproken, van al dat gemonorail hadden we honger gekregen. Eigenlijk niet, maar een mens moet iets doen om de verveling te verdrijven, en trouwens, die boterhammen met hesp en kaas moesten verorberd worden vooraleer ze muteerden in croque-monsieurs. Zo gezegd zo gedaan. Moeder spreidde een dekentje op het gras. 'Ha zo, een ervaren picknickster, uw moeder,' hoor ik u uitroepen. Bijlange niet, ze was gewoon doodsbang van de vele insecten die zich stellig in het gras voortbewogen. Na de inwendige mens met zwetend brood en lauwe limonade te hebben versterkt, diende er verder gepretparkt te worden. Mijn moeder, die absoluut niet tegen de hitte kon, begon eruit te zien als gestoofde rode kool en opperde voorzichtig om ons stilaan op te maken voor de lange terugreis. 'Ik denk er niet aan,' foeterde mijn vader. De wijzers van zijn polshorloge wezen amper kwart over twaalf. 'Heb ik hiervoor een halve bak benzine verreden, om na amper anderhalf uur alweer in die kokende auto te gaan zitten?'

De discussie werd in de kiem gesmoord door mijn zusje, dat al de hele tijd jengelde dat ze op een pony wilde zitten, maar bij mijn moeder bot ving wegens te gevaarlijk, en ineens een horde plastic paarden had opgemerkt. Die paarden trokken koetsen en huifkarren op kleine ijzeren wielen,

en ook de paarden hadden van die wielotjes onder hun hoeven. Daar wilde ze heen. Dat wilde ze doen. Ineens kwamen de paarden in beweging. In een grote ellipsvormige baan galoppeerden ze almaar sneller en sneller, wel honderd keer sneller en onstuimiger dan die strompelende en schijtende pony's, die zusje eensklaps helemaal vergeten leek. Of het niet te hard ging, vroeg mijn moeder nog, maar die dag werd duidelijk dat mijn zusje wel over genetisch pretparkmateriaal beschikt en dus wis en zeker een buitenechtelijk kind moet zijn. Iemand moest haar vergezellen op de Cowboy Express, zo heette het ding. Mijn vader stelde categoriek dat hij weigerde zich belachelijk te maken. Mij werd niks gevraagd, ik werd al duizelig bij het strikken van mijn schoenveters. Restte mijn moeder met een arm haast uit de kom, omdat mijn zusje er zo hevig aan rukte; tijdens ons getalm was de rij wachtenden bij die veredelde paardenmolen er immers niet korter op geworden. Mijn moeder berustte en keek nog één keer om vooraleer ze door haar eigen vlees en bloed naar de slachtbank werd geleid. In haar blik merkte ik een amalgaam van ondefinieerbare emoties, maar wat een ontroerende zelfopoffering! Ze schuifelde met haar jongste spruit in de richting van een huifkarretje. Zusje straalde. Mijn vader en ik namen plaats op een houten zitbank. Ik was nog een kleine jongen en ik weet niet wat ik op dat moment voelde en ik kon niet in mijn vaders hoofd kijken, maar we moeten allebei geweten hebben dat het spektakel dat ons te beurt zou vallen het geleden leed van die verschrikkelijke daguitstap ruimschoots zou vergoeden.

De cowgirls zaten inmiddels goed en wel in de attractie – ineens begreep ik waarom ze die tuigen attracties noemen. Moeder klemde zich met één hand vast aan een metalen beugel. Met haar vrije arm omhelsde ze mijn zusje, dat ze bijna tot moes kneep. Zusje glunderde nog steeds, en dan zette de Cowboy Express zich in beweging. Zusje kraaide, eerst ingetogen, dan uitzinnig, althans dat dacht ik, maar toen het gevaarte na een halve ronde de eerste keer voorbij onze bank gleed, merkte ik dat ik dat kraaien had verward met iets wat het midden hield tussen schreien, schreeuwen en krijsen. De volgende ronde concentreerde ik mij op mijn moeder, maar omdat de Express almaar meer vaart won en omhoog en omlaag en weer omhoog en omlaag denderde, lukte me dat niet zo goed. Het konvooi beleefde dolle pret, mensen joelden en zwaaiden uitbundig naar de stum-

pers die niet mochten of konden deelnemen aan de verovering van Amerika. Niet één ingezetene lette op de vrouw en het kind die tegen elkaar aangedrukt met dichtgeknepen ogen wachtten tot de bleekgezichten, waar ze gezien hun gelaatskleur stellig toe behoorden, de Far West hadden ingepalmd. Voor de aan de kant toeziende menigte echter waren mijn moeder en zusje de giller van de dag. Mensen stootten elkaar aan en barstten in lachen uit. Op deze bonusattractie hadden ze niet gerekend. Sommigen kletsen zich ongegeneerd op de dijen, een enkeling rolde over de grond van het gieren. De rit duurde en bleef duren, in de jaren zeventig kreeg een mens nog waar voor zijn geld. Toen het tuig snelheid minderde en het contingent lachers tot een rijendikke mensenzee was uitgedijd, besloten mijn vader en ik ons enigszins van het gebeuren te distantiëren en een 'Wir haben es nicht gewusst'-houding aan te nemen. Die vrouw en dat kind? Connais pas! Nooit gezien! De volgende scène ligt in de mediatheek van mijn herinnering opgeslagen op de bovenste plank van het rekje 'kolderieke slapstick'. Mijn moeder steeg uit, wankelde een trapje af en zwijmelde als een zatlap naar het dichtstbijgelegen gazonnetje, zeeg ineem en bleef enige seconden zitten in de houding van de Kleine Zeemeermin uit Kopenhagen, die allicht niet beseft hoe gelukkig ze wel is, zittend op haar koele, onwrikbare rots. Net op het moment dat mijn vader haar als een blik van medeleven eventjes bemoedigend op de rug wilde tappen, opende mijn moeder mechanisch langzaam haar mond, en uit die mond gulpte een grote prak waarin ik duidelijk de contouren van in limonade geweekte boterham met hesp en kaas ontwaarde. Mijn zusje stond enkele meters verder alweer vrolijk te wezen en het stemde mijn vader trots dat ze erin slaagde haar maaginhoud aan gene zijde van haar lichaam te houden, de flinke meid. Bobbejaanland gonsde weer als voorheen. De Cowboy Express barstte uit zijn voegen. Het konvooi beleefde dolle pret, mensen joelden en zwaaiden uitbundig naar de stum-

Eric Vandenwijngaerden
Voor Hugo C.

*Ach, hij is als de herfstboom
- achter in de tuin – wiens bladeren
in een hoekje zijn bijengewaaide ...*

DIT ALLES

We dwalen door de tijd
en niemand die vraagt
hoe het met de voortuin gaat.

Dit is de hof van heden: hier worden
namen begraven, wonden gelikt,
te weinig sporen uitgewist.

Zwaar ligt de steen – houdt alle gesprekken tegen.
Koel tikt de ijsregen door deze nacht,
stopt onder wat oud werd of het nooit was:
niemand bleef gespaard.

En wij hebben te weinig tijd,
laten de dagen begaan en leggen
uiteindelijk ook onze handen op de steen;
niets begrijpend van dit alles.

VERBORGEN HUID

Zijn hand volgt hem
zoekt haar verborgen huid,
voelt hoe haar vel wordt opgetild
– een vel van knoppen wordt,
een tenger hageland;

doorwoelt haar haar en
veegt haar rimpels weg
(verwijst ze naar een andere tijd
waar zij begroef haar onmacht
en balorigheid
en hij zijn bleke wens,
zijn opgekropte weemoed van
vergeet-mij-niet en schiet-
gebed).

En dan denkt hij haar oud
en koud in huid en al
– en toch herneemt het spel
van komen en van gaan.
En als zij denkt: zijn uren zijn geteld,
dan velt hij haar.

TRAAG

We houden nog even halt
aan de voet van de berg.
Hogerop wacht ons een plek
met uitzicht op wat dieper
en achter ons ligt. We moeten
vooruit, al gaat alles trager.

We hebben onze handen nog
– friemelend –
zoekend naar een houvast,
want we struikelen soms
(zwakker met de dagen)

naar schaarser het grasland,
dichter de wolken, de eeuwige
bergtop witter dan wit.

Daar aangekomen, kijken we om
en ademen onze ziel uit.
Traag valt de nacht.

EN TOCH

I.
En toch zucht ik en blaas mijn adem
in haar hals, mijn warme adem als
ik lang – zo lang ik kan – mijn ogen
sluit en dan verloren in haar ben
haar vocht, haar weke roos beman
en klamp mij aan mijn dromen vast
(ik ben ook maar een mens, een nietig mens).

En toch houdt zij zich weer zo stil. Ik wil
het wel, maar stilte stilt mijn honger niet.
En toch...

II.
En toch roep ik de goden op:
gooi nog wat sprokkels in haar haard
en schrob haar vel, zodat het bloed
weer stromen gaat
dat ik door mijn aanhoudend spel
niet word haar scheef bekekene
haar onverlaat.
En toch...

III.
En toch voel ik weer alle blikken
op mijn lijf gericht, mijn grijze kop,
mijn kwijnend oog. Wat men ook zegt,
het heeft geen zin.

Ik schrijf me neer

en boek mijn laatste enkele reis
(nu kan dat nog) eer ik de weg
verloren ben.
En toch...

LIED VAN VERMISTE KINDEREN

Een zonbeschenen plein. U heeft mij niet begrepen. Nog eens: een zonbeschenen plein, veel stof en voor wie het horen wil: een lied dat zichzelf bezingt. Bomen. Geen fontein.

Dit is het plein, zonbeschenen en niet voorzien van een fontein. Wel: het zingen van vermiste kinderen. Maar dit is geen lied dat in stilte ook de stilte kan bedwingen.

Ik besluit: een plein. Wijds en zonbeschenen, veel stof en een onthutsend gebrek aan fontein. Bomen. Een drietal. En kinderen die, verdwenen, ontbeend, enkel het lied van een lied kunnen zijn.

Zo ook dit gedicht: een zonbeschenen plein, het zingen en het zingend afwezig zijn.

KAMER ZONDER UITZICHT

De slager naast Brazil zegt het al langer, dus houdt het kort: “ik doe niet aan halal, maar zo’n zwijnerij, geen rattenvanger die daaraan wil beginnen”. De augiasstal

lokt nochtans “de meest voorname heren”, verklaart ook mevrouw G., die de namen bijhoudt. Niet dat ze zomaar wil beweren het fijne van de zaak te weten. De eenzame,

misogame dame heeft ze bovendien niet op rij: “in de kampernoeliekwekerij, meneer sjampetter, daar ligt onze Kristien, het arme meisje, er stokstijfstilletjes bij”.

Hotel Brazil, waar de dag de vieze sokken uittrekt, honger stilt met hondenbrokken.

TAFEL 5

Gilles de Rais

(Uit: The Piggy Palace)

En nu: gordijnen dicht want het is tijd
voor een zonde. Morgen geen aubade
of malle vreugdedansjes bij het ontbijt,
want dit is (de ballade, de ballade
van Gilles de Rais). Hij eet vleessalade,
vleessalade van het huis en de nacht
is een koud mes in een donkere lade.
Dus blonde jongen, sluit de ogen zacht...

De moeder van alle oorlogen: appetijt,
heus waar, mijn vriend, dit is geen boutade,
mij betrapt men niet op een absurditeit,
want dit is (de ballade, de ballade
van Gilles de Rais). Hij eet karbonaden,
verse karbonaden van het huis en lacht
tevreden bij dit kwistig stoven en braden.
Dus blonde jongen, sluit de ogen zacht...

Mijn vriend, voor jou een frisse brutaliteit
en spreek van geluk: hij kent geen genade,
dus wacht jou een uitgelezen bestialiteit,
want dit is (de ballade, de ballade
van Gilles de Rais). Hij eet estouffade,
estouffade van het huis en hij verwacht
alleen het beste. Groet van mij de maden,
mijn blonde jongen en sluit de ogen zacht...

Laat ons vrolijk dansen in marmelade,
terwijl Gilles je wikt en weegt en slacht
zijn wij er lachend bij en slaan het gade,
dus blonde jongen sluit de ogen zacht...

Lucas Hirsch

in gesloten ruimten

*... bijna niemand houdt van poëzie
en de wereld van het vers is fictief en vals ...*

[Witold Gombrowicz]

1

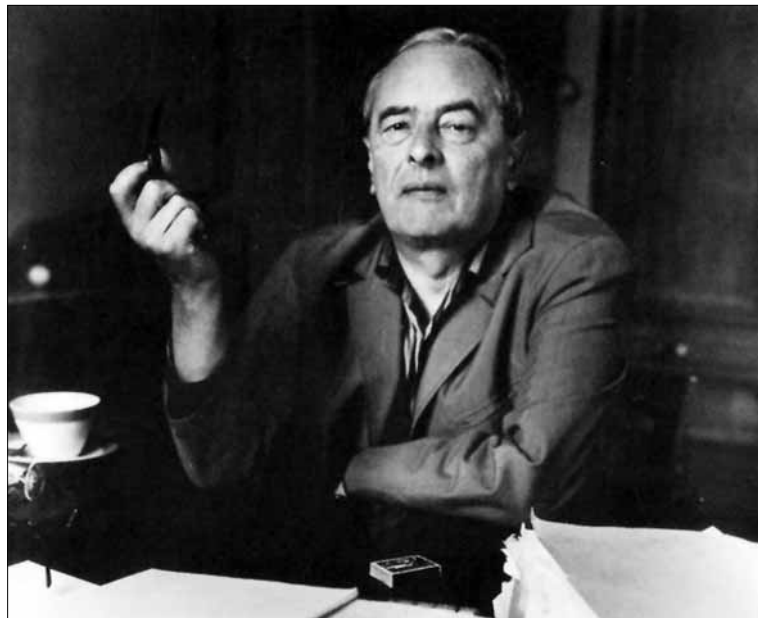
opkomende hoofdpijn in de ochtend
het wordt een mooie dag vandaag

2

om te zien waar ik ziek ben
probeer ik een druppel bloed
uit mijn vinger te persen

dien ik eerst een gat te prikken
alvorens druk te zetten op mijn hand

Witold Gombrowicz

www.kunstlerixikonaar.de

3

moeder huilt omdat ik op iemand lijk

ik heb geen leven gelaten
in een oorlog en ik rook niet meer

ik word voor vermist opgegeven
omdat ik dichter ben

bijna niemand houdt van poëzie
en de wereld van het vers is
fictief en vals

als je poëzie leest ben je
voor omstanders al dichter

ik ben bang voor de moeder in de vrouw
bang voor de vader in de vader

die mij als het tweede generatiekind met
nachtenlange nachtmerries bestookt

4

ik heb besloten mijn hoofd af te doen
mijn lichaamsgeur te spreiden

verbeeld me
ik die zich verslikt in dijenvlees te zijn

stil zonder kop in de rookfauteuil gezeten
de romp die bloed rond pompt

wat in duigen valt is hoorbaar
zet de terugval in

staart je aan als je met bloedhanden
haar tracht recht te trekken

strepen achterlaat
het volle hoofd zich verbeeldt zo licht te voelen

Fatima Zohra Ilaha
DDP is de naam

...

Salaam iedereen

Ik ben DDP.

Het is te zeggen, ik ben nu DDP.

Van de kleuterschool tot het vierde leerjaar was ik Daniyaal de Panyal (uitgesproken als of beter gezegd gescandeerd als Daniyaal de Pan-yààààààà-àààààààààààààààl).

Vanaf het vijfde leerjaar werd ik DDP.

Dat ben ik nu al een drietal jaren.

Ik ben een sleutelmaniak.

Aan alles wat ik niet leuk vind, sleutel ik tot het een voordeel wordt.

Op school weten ze dat ondertussen.

Heel wat gasten komen voor raad.

Binnenkort begin ik daar iets voor te vragen.

Dat doen psychologen ook die kinderen helpen.

Mijn maten zijn de Perzen, een tweeling wiens naam ik je zal besparen, Piëtro en Marcus.

Volgens mijn mammië leerden we elkaar op de kribbe kennen.

Niemand van de maten herinnert het zich.

Volgens ons zagen we voor het eerst elkaars kop in het eerste leerjaar.

Samen zitten wij in het prison, met een bizon als klastitularis.

Neen, serieus, ik ga graag naar school.

Of toch ni?

Ja, toch wel, al is het voor de maten.

En om keet schoppen bij een enkele leraar die zich zooarbeider waant.

Wij vormen een front tegen de wildemannen.

Het is geen leven in de jungle.

Lang leve de beschaving,

aldus de wijze kwetteraar.

Babâ ou mammië

Mijn ouders.

Door hen ben ik half Jordaans.

Half Marokkaans.

Maar 100% Belg.

Zolang ik op mijn vingers telde, had ik niet door dat dit wiskundig niet klopte.

Al die jaren had ik dat gedacht.

Ik vertelde het aan de Jordaanse djedda.

Zelfs aan mammiës oma's in Marokko, die ze allebei niet meer op een rijtje hadden.

Nu kan ik niet meer terug.

Wat een waarheid was, kan niet terug ingeslikt worden.

Misschien ooit wel, ik sluit niets uit.

Dat heb ik in mijn korte leven al ondervonden.

Babâ sprak over Laurence of Arabia.

Over een roze stad.

Zichzelf noemde hij babâ.

Braaf imiteerde ik hem.

In den beginne noemde ik mijn ma mammië: soepel als was werd ze in mijn handen.

Ik ben niet van gisteren, hé.

Geheiligd zijn alle middelen die je naar het doel voeren.

Alles wat doeltreffendheid bewijst, is zéker bruikbaar voor overactieve tieners.

De Perzen durven nog al eens te lachen met me.

Wat is er mis met m'n ma liefdevol mammië noemen?

Slijmbal, zeggen ze niet eens fluisterend.

Ik krijg wel meer gedaan van mijn mammië dan zij van hun ma.

The looks

Babâ is kaal.
Vroeger had hij stijl haar.
Mijn mammi heeft stijl haar.
De rest van hun kroost ook.

Behalve ik.
Ik begrijp niet wat ik met mijn haar heb.
Er valt niets mee aan te vangen.
De krul zit er diepgeworteld in.

Twee keer ben ik tijdens mijn bestaan in Marokko geweest.
Iedereen dacht dat ik een meisje was.
Dat vonden ze ook van mijn broers.
Babâ's schuld: hij blijft treuren omdat hij dochterloos is.

In Jordanië was het la même chose.
Daar wezen ze naar mijn mammi.
Wiens beschuldigende vinger naar elders wees.
De schuldige kwam uit hun eigen nest.

Ze heeft zich nooit gemoeid met onze haren.
Naar dochters verlangde ze niet.
Enkel brave, gezonde kinderen wilde ze baren.
Het resultaat mag er wel wezen.

Het enige, mag ik wel zeggen, waarvan ze iets heeft gebakken.
Zeker weten.
Tijdens de conceptie was ze niet bezig geweest met mijn haar.
Anders was het nu stijl geweest, zoals dat van de rest.

De Perzen

Mijn vrienden zijn als mijn broers.
Piëtro is een artiest.
Marcus een atleet.
De Perzen zijn genieën.

We zitten elke dag samen.
Zelfs als het een zondag geen scouts is, zien wij elkaar.
Zolang er geen rode resultaten van komen, vinden de ouders onze liefde o.k.
Samen spraken ze af in dezelfde taal: geen gsm, geen playstation of unlocked internet.

Met Marcus gaan we deze zomer een week naar Duinkerken.
Een deal die hij sloot met zijn ouders.
Ofwel de hele club mee.
Ofwel bleef hij thuis.

Wij kunnen leven met de toekomst.
De eerste vakantie week op kamp met de scouts.
Voor de school terug begint met Marcus cruisen.
En tussendoor een maand naar het zuiden of het oosten: wie zal het zeggen.

Op kamp zijn er meisjes.
En sigaretten.
In alle geuren.
Ik weet niet goed wanneer ik beginnen zal.

Piëtro is niet met alles even rap.
Toch kent hij veel.
Smooth als hij is, houdt hij de lippen verzegeld.
Van horen zeggen worden we niet wijzer.

De test

De gevangenisbewaarder houdt de Perzen goed in het oog.

De spiekbriefjes liggen klaar.

Netjes geplakt op mijn bovenbenen.

De moed zinkt me in de knieën.

Marcus heeft de formules op de achterkant van zijn lat staan.

Hij doet niet eens alsof.

Lustig gebruikt hij ze voor de berekeningen.

Het angstzweet breekt me uit.

Zo geconcentreerd op het spieken.

Dat ik vergeet de vragen te begrijpen.

Als een robot lees en herlees ik ze.

Maar ze linken aan een inhoud, lukt niet.

Piëtro die twee banken verder zit, tekent op kladpapier.

Krasse potloodstreken die het lokaal griezelen.

Zelfs hij gaat meer punten halen.

Babâ kan zijn stembanden alvast smeren voor de preek.

Ik voel me net in Prison Break.

Een serie die ik ken van horen zeggen.

Mammie vindt tv te duur, vermaak voor domkoppen, zegt ze.

's Zondags is familiedag : bij de Perzen gaan kijken, is uitgesloten op hadarin-dag.

Zo, ik volg de serie dus 's maandags.

Met spanning kijk ik uit naar het vervolg.

De Perzen zijn de vertolkers.

Ook de stunts voeren ze in eigen naam uit.

Ik hoor dat we nog tien minuten hebben.

Het Marokkaanse masker verschijnt voor mijn gezichtsveld.

Operatie Desertstorm laat zich ook niet onbetuigd.

Wakker geschoten lees ik de eerste vraag.

Goed wakker herlees ik de vraag.

De tweede.

De derde en de volgende.

Ik verman me: zulke simpele vragen vereisen geen gespiek.

De jungle

In de rimboe zijn wilde beesten.

En ook tamme.

Op vraag van de eersten verwilderen die.

Bijwijlen loopt het op een confrontatie uit.

Na de test shotten we een balleke; de wilden sleuren ons mee op oorlogspad.

Op de speelplaats wordt de start gevierd.

Het einde opgeschort naar neutraler gebied.

Om de gemoederen te bedaren, niet zelden met een politionele tussenkomst.

Een klas hoger zit een Somaliër.

Voor de wildemannen is hij het gedroomde aas.

Het geplaag verandert in gepest.

Als een pest achtervolgen ze hem.

De wet van de jungle.

Van vraag en aanbod.

Een fluitje van een cent en een portie patat op het bakkes.

Zonder nadenken gooi ik mij in de strijd, deel hier en daar een toet uit.

Mammie zal content zijn met de kleerscheuren.

Mijn eerste strafstudie doet haar schrijden naar de directeur.

In onwaardige situaties is ze zich van verlegenheid niet bewust.

Ze vertelt hem de mop.

'Mumba is een negerjongen van acht jaar, hij leeft in Somalië en doet er drie uur over om naar school te gaan. Met jouw steun van vijf euro kunnen we een zweep kopen en zorgen dat die luie neger binnen een kwartier op school is.'

De directeur annuleert de strafstudies niet.

Wilden en tammen zitten woensdagnamiddag te pennen.

Verzoening hangt niet in de lucht.

Alle zintuigen zijn opengesperd.

Na de strafstudie zweren ze Brahim te offeren als Gods lam.

Op weg naar mijn fiets word ik pootje gehaakt; ik deel een paar forse klappen uit.

Mijn hoofd wordt ruw geplukt.

Ik wil morgen niet kaal naar school gaan, hard-
handig vecht ik voor mijn haren.

De Somaliër rent naar het secretariaat.
De ouders worden opgebeld.
De moeders komen als de bliksem.
De politie is ook van de partij.

Mammie staat aan mijn kant; ik aan die van
haar.

Ze pikt geen tweede strafstudie, we leven niet in
de jungle.

Dreigen doet ze met een of ander instituut tegen
stouterds, pesters en fascistten.

De moeders kijken met hun wilde beesten vol
ontzag naar het Marokkaanse masker.

De broers

De regen kletst storend op de koepel boven de
eettafel. Tijdens huisarrest kan het weer me niks
bommen.

Mijn jongste broer is kwaad; zijn beste vriend
heeft Lars uitgenodigd.

Het is de eerste keer dat hij niet gevraagd wordt
om te komen spelen en Lars wel.

Broerke is niet dol op Lars, de kakatoe (dat is in
gewone taal een sul).

De klaskabouter.

Een dikke puist die scheten lost en vangt.

Altijd stinkt Lars, zelfs in de kruidentuin van Pol
de schoolklusjesfreek.

Als broertjelief het moeilijk heeft, maken de
woorden het hem niet makkelijk.

De hele woendagnamiddag foetert hij op alles en
iedereen, niets krijgt hij gezegd.

Mammie wordt dol van hem.

Ze pikt het niet dat hij ruzie zoekt met mij en de
andere broer.

Mammie stuurt hem naar de overdekte koer om
af te koelen.

Daar trapt hij een volle PMD-zak kapot, hij heeft
het koud.

Hij weigert de inhoud terug in de zak te doen. 'Ga
dan naar je kamer,' bijt ze hem toe.

Op weg naar boven verkoopt hij een elleboog-
stomp aan de andere broer.

Die geeft een gil, lost net op het nippertje de yo-
ghurt-pannenkoeken-deegkom niet.

Wel belandt de klopper op de vloer.

Mammie's gekrijs gaat door merg en been: ze wil
hem niet meer zien, noch horen.

Het slachtoffer belooft revanche en kondigt een
pannenkoekenverbod aan.

Als babâ thuiskomt, wil hij weten wat we uit-
spookten tijdens onze vrije namiddag.

Ik wil nog een uurtje surfen en muziek beluis-
teren bij de Perzen.

Van mammie mag ik het huis niet verlaten.

We maken ruzie over de afwas en wie de vloer
dweilt.

Test II

De juf van L.O. is een boemeke.
Haar ogen hebben de vorm van walnoten.
Ik hoor nooit wat ze zegt.
Mijn aandacht blijft verstrikt in de gevangenis
van die kijkers.

Ook zij moet rekening houden met een rapport,
zeft ze. Maar ik hoor het niet.
De hele klas is in de snijdende wind naar het fort
gejogd.
Ik volgde de staart van de rij, ademloos, zonder te
beseffen wat er aan de hand was.

In het fort vertelt ze een verhaal.
Haar hoofd, armen en vingers staan niet stil; ze
wijzen en spelen drama op topniveau.
De mond gaat open en dicht, soms bijt ze op de
onderlip, een enkele keer op de bovenste.
Ze frons de wenkbrauwen, uit het niets verschij-
nen er lachebekjes van rimpels.

Gebiologeerd kijk ik naar het amber in de ogen en
het lelijke trainingspak.
Het paardenstaartje wipt over en weer.
Ze zegt iets en iedereen vertrekt; net een kudde
herten waarop gejaagd wordt.
Het laatste wat ik me herinner, is de wind die haar
onheus behandelt.

Marcus en Piëtro maken me uit voor pietzak.
Ze ondersteunen me de weg terug.
Tegen elkaar stoefen ze over hun tijd.
Marcus is de snelste en degene met de meeste
punten.

Van een wildeman krijg ik de middelvinger
toegestoken.
Hij kan het niet verkroppen dat ik niet meeliiep.
Astma of geen astma, vindt hij, de trut trekt me
voor.
Op school probeert hij mij een poot te haken,
maar Marcus is hem voor.

Buurmeneer

Mijn broer is op bosklassen geweest.
De verantwoordelijke van de jeugdherberg waar
ze verbleven, bleek Mark te zijn.
Sinds we ons kunnen herinneren onze buur-
meneer.

Alle andere burens zijn buurmannen of -vrouwen
behalve hij.

Vrijdagavond laat passeert Mark langs ons huis.
Babâ dwingt hem om binnen te komen.
Dat moet hij van zijn cultuur; als hij zo doet, wil
ik door de grond zinken.
Mark krijgt thee met diepvriesmuntblaadjes.

De term buurmeneer dateert nog uit mijn pe-
tertijd.
Heel wat (volgens babâ) nieuwe, uitgevonden
woorden dateren uit die tijd.
Volgens mammië heel wat verkeerde.
Babâ, Mark en de hele straat hebben zich bij zijn
taaltje neergelegd.

Het weekje bosklassen heeft mijn broer uitgeput.
Hij slaapt al uren op de zetel.
Mark is naast hem gaan zitten.
Met zijn voeten op zijn knieën.

Hij vertelt over de afgelopen week, er horen leuke,
vermeldenswaardige anekdotes bij.
Babâ is zichtbaar trots.
Hij krijgt maar niet genoeg van vragen stellen.
Mammië krijgt de opdracht om buurmeneers glas
bij te vullen.

Na drie keer neemt hij deze taak van haar over.
Mark wil na glaasje nummer twee naar zijn
kroost.
Tenslotte belt zijn vrouw om te vragen of hij in de
straat is verdwaald.
Zijn auto zag ze een half uur geleden al voor de
stoep geparkeerd.

Kameelpannenkoek

Woensdagnamiddag zijn wij heer en meester over de keuken.

Tegenwoordig ga ik al eens naar de vrienden.

Of zij komen naar ons.

Maar kokkerellen is niet écht hun ding; schransen wel.

De broers eisen steeds meer beslissingsrecht.

Vroeger besliste mammië.

Nooit iets anders dan appelspijs, wafels, fruitsalade of pannenkoeken.

De vrienden zijn begrijpelijkerwijs 's woensdags liever bij ons dan elders.

Dankzij broeder zijn bemoeienissen kreeg de appelspijs een facelift.

De wafel een nieuw kleedje.

De fruitsalade transformeerde in riddersalsa.

De jongste broer vond de kameelpannenkoek uit.

En dit tot grote hilariteit van de Perzen en co.

Telkens ik me laat horen, gaat het van: 'Hé, DDP, dimmen gij.'

Ergerlijk gewoon.

'Straks een kameelpannenkoek op uw bakkes.'

Thuis beseft niemand wat ze me aandoen.

Eeuwig zit alleman op mijn kap.

Doodmoe wordt een gevoelige jongen ervan.

Schuilën doe ik bij mammië; toch is ze lang niet altijd bereid mij te steunen.

Pas op : ik klaag niet.

Zo flauw ben ik nu ook weer niet om mij het geplaag van de maten aan te trekken.

Mammië doet wat ze het beste kan: luisteren en knuffelen.

Oprecht belooft ze me kameelpannenkoeken van wel dertig centimeter diameter.

Racen

Mammië krijgt minstens één keer per week de broers niet uit bed.

Voor al lastig als ik het eerste uur geen les heb.

Als zij een keel opzet, komt van uitslapen niets in huis.

Ze heeft een hekel aan slaapkoppen.

Door haar kroost, jammert ze, zal ze een van de dagen werkloos worden.

Dat zou nog eens goed nieuws zijn.

Zulke en andere euforische illusies houd ik voor mezelf.

Sowieso denkt ze dat we haar niets gunnen.

Ze zegt dat ze door ons elke dag te laat op haar werk komt.

Onzin.

Dat is haar eigen schuld.

Ze staat veel te lang voor de spiegel.

Als de broers laat opstaan, willen ze altijd ontbijten.

Staan ze te vroeg op, is ze ook geïrriteerd.

Dan storen ze haar bij het lezen van de krant.

Dikke ambras omdat ze op klanken van de haan naar dvd's van Pokémon kijken.

Het heerlijke ontbijt; star genegeerd.

Haar moeite wordt van de tafel geveegd.

Enkel bij tijdsdruk lonkt het lekkers.

Zeuren doet ze dan maar tegen mij omdat ik gruwel van ontbijten voor dag en dauw.

Terwijl ik mijn rugzak aan de fiets vastmaak, krijgen mijn wangen het warm.

Als een dwaas rent ze met een washandje achter de broers.

De file voor het huis op de rijksweg laat haar koud, alsook de blikken van kameraden.

Ze zal koste wat het kost melk- en chocosnorren elimineren.

Naaj de logopedie

Maandagavond gaat mijn bjoetje naaj de logopediste.

Als we in Majokko hadden gewoond dan was dat niet nodig geweest.

Integendeel, de lette rrrrrrrrrr niet kunnen uitspreken geldt daa als tès chic.

Vooraf in het noojden waa mammië's wojtels liggen.

Zelfs ik sprak tot mijn achtste op deze manier.

Babâ met zijn ferme rrrrrrrr gruwelde ervan.

Als ik deze moeilijke letter heb leren uitspreken, zo redeneert hij, dan moeten de anderen dat ook kunnen.

Mammië wil het niet gezegd hebben, maar volgens mij vindt ze het leuk dat geen enkel van haar kinderen de r kan uitspreken, de jongste stottert zelfs en volgt zaterdag stottertherapie in een godvergeten oord dat 'LadderOp' heet.

Als we ooit naar ginder uitgehuwelijkt worden,

dan hebben we de uitspraak al mee.

De kans acht ik wel heel klein; zelfs zij liet zich niet uithuwelijken.

Babâ kwam ze ergens in een of ander regenwoud tegen.

Vrij vertaald met zijn woorden geformuleerd: zij redde zijn leven.

Om het met haar woorden te zeggen: complexeert hij sindsdien het hare.

Hoor ik de broers bezig: vergeet ik automatisch de r.

We begijpen elkaa.

Pjobleemloos geven we tijdens het knutselen matejaal doo : de jode schjoevendjaaie, de ojanje tjekhaak, spijkes of de moejsleutel.

De maten hebben een keer met mij gelachen.

Dat was de laatste keer.

Sindsdien komen ze op voor onze belangen.

Ook als het gaat over die van mij persoonlijk of die van mijn broers. ■

Reine De Pelseneer

Wonderland

GEM

In een taal die niet de hare is
zoekt het meisje naar een sprank
voor haar alleen. Raderwerken
die haar onverwachts op tilt doen staan
licht dat donker maakt en water dat niet vloeit

of een rups die regelrecht en op zichzelf
de verte zoekt:

het meisje houdt van dingen
die ze niet begrijpt. Koude hitte.
Plotse knallen van verlangen in haar
hoofd. Van vlucht en exotisme
heeft ze nochtans nooit gehoord.

TWEESPRAAK

Dit is wat haar drijft: de vooruitblik
op een tuin waarvan zij alleen
de code kraakt. Gonzend groen dat krieuwelt
aan haar huid, een hagedis en zaad
dat klimt van knop tot bloem.

Maar het pad blijft als een doolhof dicht.

Nog zoekt het meisje door naar bonte bloesem
en de broes van een fontein. Ze klopt zich op
de schouder en spreekt klaar en grif:
'Niets of niemand krijgt ons klein.'
Ze doet dolgraag of ze twee mensen is.

(2 gedichten uit de cyclus *Wonderland*)

Xtine Mässon

**Mockobckoeb Bpemr
(Maskófskaye vrémya)
Moskoutijd**

In de scheefgezakte isba's
die voorbijrijden
doodt Siberië
haar plaatselijke tijd
in het besef
dat vroeg of wat later
ook zij zal vergaan
in het zwarte slijk
van haar onverharde straten,
in de moerassen
van haar kleine mémoires
en net als wij in onze trein
eindelijk vergeten zullen zijn.
Vergeten en vergeven.

We omlijsten hem
twee meter bij twee
door het raam van de coupé:
boer hakt kool uit
besneeuwde moestuin.
Fractie van leven en tijd
op een spoorlijn
van ergens naar god weet waar.
Zijn houweel als een bres
tussen voorbij en vooruitzicht,
een punt in uitgestrekte leegte,
breed uitgesmeerde stilte
en wij, rakelings langs zijn veld,
laten enkel een stinkende rookpluim
van bruinkool achter.

tekening: Xtine Mässon

SAINSHAND (6775 km van Moskou)

Het zegenregent in de Gobi,
in het laatste dorp
van de wereld.
Het schrokt zich aan tegen de rits
van het transsiberisch net.

Een onmetelijke grauwe vlakte
omsingelt haar negen stegen
en zeven zwerfhonden
en op de horizontlijn
lost een eenzame ruiter op
in het nergens.

Naast het station
spelen kinderen basket.
Hun natte T-shirts kleven
aan hun jeugdijaren.
Tussen de worpen in het net
kijken ze amper
naar ons op.

Onze wegen zullen mekaar niet kruisen.
Enkel onze dromen kunnen we delen:
Zij, het ooit-ver-weg
van deze opstuivende zandbak,
het stekelgras en de kamelen.
Wij, in onze wagons,
met 1000 kilometer berken
op ons netvlies nabrandend,
hebben deze tijdloze dorheid
reeds verlaten
en koesteren de belofte
morgen in glooiende rijstvelden
te ontwaken.

EEN ISBA IS GEEN DATCHA

Valt er op deze repel aarde
Dan niet méér te rapen
dan het gelaten wachten
tot de isba is vermolmd
de zwaluwstaarten doorgerot
in de zwarte greppels
van een te lieflijk klinkend dorp?

Uit welke berk ben je gesneden?
Helpt vodka tegen het bevroren?
Zijn de lapjes moestuin
Achter het spoor
Meer dan doekjes
voor het bloeden?

Dit alles - en wat anders? –
hield me bezig maar
de ratel van de trein
voerde al mijn vragen mee.
In elk station liet ik er een achter.

Aan de grens van elke oblast
sneden mijn gedachten
weer ruimere kwesties aan:
hoeveel revoluties nog te torsen,
aan hoeveel goelags te ontkomen,
hoeveel kyrie eleisons
vóór een god je hart heeft bevrijd?

LISTVIJANKA

Dat enkel verse sneeuw
De ijskorsten ontdooit
en niet de pikhouwelen
door forse vrouwen gehanteerd.
IJs ga je niet te lijf,
stelde de voorbijganger,
maar vraagt om zachte vlokken
en geitenwollen moffen.

Maar het witte onbezoedelde,
het onbeschreven blad
van een melkblauw Baïkaldorp
is een dichtelijke kaakslag
aan wie bij de enige waterput
vijfhonderd meter in het rond
bij -40 de zinken emmer
neer moet laten
al schijnt de zon nog zo vuurrood
in het water dat hij bovenhaalt.

MOSKOUSE TIJD

Sommigen zetten hun uur gelijk
op Moskoutijd.
Moskófskaye Vrémya
hamert de provodnik
als we op godvergeten perrons
afbieden op bliny en wordt
Irkoetsk- of Ulaanbaartijd.
Alle tijden van de wereld.
Ze kunnen ons niet deren
als zeven tijdzones
het ultieme reisdoel
kunnen uitstellen.

We tarten de uren
en rollen ze over
8000 km sporen
langs Nizjni Novgorad
en de blauwwitte stations
Van Tjoemen en Nizjnoedinsk
voor ons uit alsof het zal lonen.

(dit gedicht is verschenen in E-zine *Stroom*, nr.
26, 2007 - met toelating van de auteur in *Gierik*
& *NVT*)

Gierikverbeelding 4

◀ De eerste Gierikboekhandeltrofee werd overhandigd tijdens de Antwerpse Boekenbeurs (november 2000) aan de Brugse boekhandel De Reyghere.

◀ Het Gierikboekhandelonderzoek haalde in totaal 23 pagina's in nationale, regionale en Nederlandse media.

◀ In 2002 kwam op de Boekenbeurs de trofee in handen van de Antwerpse boekhandel De Groene Waterman.

▼ De Gierikboekhandeltrofee was een beeldhouwwerk van kunstenaar Paul De Vierman

Ines Nijs

Anoniem

(Dagboeknotities)

1.

Na meer dan veertig jaar haal ik haar uit het duister. De scherpe kantjes zijn er intussen vanaf gesleten en daarom wil ik, voor ik er niet meer zal zijn, van haar verhalen. Ze is niet bestemd voor toevallige oren of ogen, deze geschiedenis. Als jij haar nu in handen hebt, is dat omdat ik het zo wil.

Ik ben een oude vrouw, mijn lichaam is vaak onwillig. Ik loop en kijk niet meer in rechte lijnen en dat brengt wie mij wil volgen in verwarring. Het biedt me ook een ander perspectief op wat is. Maar wees gerust, in mijn hoofd loop ik nog steeds rechtdoor en rechtop. In mijn hoofd wacht het verleden intact.

De man die meer dan zestig jaar aan mijn zijde heeft geleefd, slijt zijn laatste dagen in een wereld die niet de mijne is, nog niet. Omringd door zorgen van vreemde handen neemt hij afscheid van wat een lang en goed leven wordt genoemd. Lang was het. Of het ook goed was, kan alleen hij je zeggen. Maar hij zwijgt, zoals altijd, over de dingen die er toe doen. Ook het laatste, misschien wel het grootste, betekent ogenschijnlijk niets voor hem.

Hoewel we beiden nog in leven zijn, hebben onze wegen zich gescheiden. Wat meer dan een halve eeuw lang niet kon, is als vanzelf gebeurd. Ik ben vrij.

Vrij om zonder schroom te verhalen van de ster die in de avond van mijn dagen straalt in haar oude pracht. De kracht te hebben liefgehad. Onvoorwaardelijk, obsessieel, noem het zo en ik zal het niet ontkennen.

In deze woorden die ik schrijf kom ik je weer tegen. Laat dit daarom een afscheid zijn, een allerlaatste groet.

2.

Voor we kinderen hadden, woonden mijn man en ik in Belgisch-Kongo. We werkten er beiden als arts in een met Belgisch geld gebouwd ziekenhuis. Ik was één van de zeldzame vrouwen van mijn generatie die geneeskunde had gestudeerd en ik was er trots op.

Onze studentenjaren waren zwarte jaren, waarin de Duitse macht over het land trok. We proefden de bittere smaak van gevangenschap wegens verzet tegen de bezetter en gingen gebukt onder de nederlaag van de vlucht. Toch hielden we vast aan onze idealen en deden daarin niet voor elkaar onder. Temidden van de chaos zwoeren we de eed.

We leerden rationeel te leven. Voor mijn man was dat geen probleem, het lag volledig in de lijn van zijn karakter. Dat mocht ik ervaren de dag dat hij me ten huwelijk vroeg.

Hij nam me mee voor een wandeling in het park. Hij liep zoals altijd enkele passen sneller dan ik, waardoor hij zich half moest omdraaien toen hij zei: 'Wat denk je, zullen we dan maar trouwen?' Alle vragen die hij me ooit stelde, behoefden, net als deze eerste vraag van ons officiële leven samen, geen antwoord. Tegenspraak werd hoe dan ook niet geduld.

'Goed', zei ik en slikte even. Nadenken was niet nodig en hoe vreemd dat ook mag klinken, het beviel me wel. We liepen verder zoals tevoren, hij weer net een stap sneller dan ik.

We trouwden. In een klein, kil kerkje, op een druilerige julimiddag in het jaar dat de seizoenen zich vaak van volgorde vergisten. Donkere regenwolken stapelden zich op boven onze hoofden. De genodigden rilden in hun lichte zomerkleding en troepten samen onder grote zwarte paraplu's. We hielden elkaar bij de hand, snakkend naar warmte in ons lijf en in ons leven. Een van de gasten op het huwelijksfeest was een hogere ambtenaar in Belgisch-Kongo. Kreeg hij medelij-

den met onze rillende verschijning of zag hij wel iets in een kersvers artsenpaar met werklust te over? Feit is, dat hij ons vroeg of we hem wilden vergezellen op zijn terugreis, 'om blank en zwart ten dienste te staan in een nagelnieuw ziekenhuis in het warme hart van Centraal-Afrika.'

'Ik zie dat u een beetje warmte kunt gebruiken', voegde hij er lachend aan toe.

Van geluk kusten we elkaar innig, ons leven samen was begonnen!

3.

Gedreven om te genezen, te leren en ziekten te bezweren, aarzelden we geen seconde. Enkele weken na ons huwelijk liepen we met de hoge ambtenaar over de loopbrug van de pakketboot die in de haven lag te wachten. Het was een echte zomerdag dit keer en de trillende hitte staat in mijn geheugen gebrand. We scheepten in, de grote hutkoffer met enkele spullen van thuis tussen ons in. Onze ouders, broers en zussen zwaaiden, hun hand beschermend over hun ogen tegen het zonlicht dat weerkaatste op het wit van het schip.

Na een dagenlange reis over het water en een stuk over het land, kwamen we aan in de plaats die onze eerste thuis zou zijn. Ons huis was een ruime, witgekalkte bungalow met vooraan een open veranda, door de kolonisten een barza genoemd, naar baraza, het Arabische woord voor ontvangen.

Het blanke stadsdeel was één grote residentiële wijk met riante villa's en bungalows temidden van ruime grasperken, omzoomd met bloeiende, kleurrijke heesters. We beschikten over alle comfort. Elektriciteit, flessengas, stromend water en telefoon waarmee we lokale gesprekken konden voeren.

Bij het huis hoorden ook een meid en een tuinier. Ze woonden bij ons in en hadden elk een eigen kamertje en een wasruimte die ze deelden. De meid beredderde het huishouden en de tuinier. De tuinier beredderde de woekerende bomen en planten in de tuin. Hij was jong en had weinig woorden. Hij leefde voor zijn tuin en werd beloond met de prachtigste kleuren, vormen en geuren.

Op een dag bracht hij ons een papegaai, een grijze vogel met een rode staart. De vleugels van de

vogel hadden ruwgekartelde randen. We zetten hem in de barza in een grote kooi. Hij dook met veel misbaar in de verste uithoek. We gaven hem palmnoten die hij bruut uit onze handen griste. De noten kleurden zijn bek rood. Als een noot uit zijn klauwtje glipte, loerde hij ernaar met gekanteld kopje en één uitpuilend oogje. Als hij vond dat hij genoeg gegeten had, keilde hij het eten uit de kooi. De barza lag algauw vol etensresten.

Behalve een door merg en been gaand gekrijs, bracht de vogel geen geluiden voort. Met veel toewijding leerden we hem het Belgisch volkslied aan. We floten het hem voor, telkens we voorbij de kooi liepen. Op een ochtend, vele maanden nadat de papegaai bij ons was gekomen, werden we wakker op de tonen van ons nationale volkslied!

Mijn relatie met de meid verliep stroef. Ze schepte er plezier in om nooit te doen wat ik vroeg. Ze runde het huishouden op haar manier. Dat frustreerde me zo dat ik me op een dag beklagde bij mijn man. De minachting in zijn blik kwam hard aan. We hadden elkaar tot dan toe altijd gerespecteerd. Toen duidelijk werd dat hij niets zou ondernemen om mij te steunen, werd ik overvallen door het plotse besef dat ik alleen stond.

Ik stortte me op mijn werk. Aan de rand met het zwarte stadsdeel en niet zo ver van ons huis stond het ziekenhuis waar we werkten. Het was een groot gebouw dat toegankelijk was voor blanken en zwarten met een aparte afdeling voor blanke patiënten. We werkten in het ziekenhuis met de middelen die ons ter beschikking stonden. We hadden een voorraadlokaal waar alle medicatie en het nodige basismateriaal bewaard werden. Alleen de verantwoordelijken van het ziekenhuis hadden een sleutel van dit lokaal. De verantwoordelijken waren mijn man, ikzelf en onze verdienstelijke, maar ondergewaardeerde Kongolese collega die school had gelopen in de medische school voor inlanders.

In het voorraadlokaal stonden houten kisten met het opschrift *Penicilline, made in Belgium. Import via Matadi Leopoldville. Handle with care* in dubbele rijen tegen de zijmuren. Er stonden ook bokalen met pillen, aspirine, kinine, antibiotica, ijzer- en calciumpillen, op houten planken aan de muur. In grijze metalen kasten bewaarden we nikkelen nierbekkens met operatiemesjes, scal-

pels, tangen en schaaftjes. Dozen met steriele compressen, naalden, injectiespuiten en gummihandschoenen stonden verspreid in het lokaal. En wormcapsules hadden we ook, een immense voorraad wormcapsules. Ik hield nauwkeurig een inventaris bij van alle aanwezige medicatie.

Toen ik voor het eerst merkte dat er materiaal verdween uit het lokaal, waarschuwde ik mijn man. Hij riep onze inlandse collega. Het gesprek ont-aardde in een scheldpartij. Mijn man schreeuwde alle frustraties die hij de afgelopen maanden had opgestapeld van zich af. Ik herkende hem niet. Hij ontsloeg de medisch assistent, die zwijgend en met donker gesloten gezicht vertrok. Er kwam een andere inlandse collega in zijn plaats en toen ik na verloop van tijd merkte dat er weer dingen verdwenen uit het voorraadlokaal, vond ik het beter daarover te zwijgen. Spanningen waren er al genoeg.

Vooraf in het ziekenhuis werd het verschil tussen mijn man en mezelf ten volle voelbaar. Hij genas zieken met feiten en wetenschap in linie achter hem opgesteld. Ik genas zieken met zorgende handen. We waren het nog maar zelden eens en ergens in de soms ondraaglijke hitte en chaos van het Afrikaanse binnenland moet ons gaandeweg zijn ontglipt wat ons in het thuisland nog had weten te binden. Mijn man scheen het niet te merken en ik trachtte het te verdringen. Maar binnenin knaagde de onrust.

4.

Toen leerde ik jou kennen.

Ik moest je al vaker hebben gezien, nog vóór die ene keer. Kortgeschooren donker haar boven een magere nek. Toevallig noemde iemand me jouw naam en ik weet nog hoe die me verbaasde. Het was een oude vreemde naam, van verweerde mannen op café, met een flinterdun shagje omgekeerd tussen duim en middenvinger in stilte voor zich uit starend. Een naam die niet bij je paste. Cursief en recht, met hoofdletter en zonder, in spiegelschrift en gewoon, aaneengeregen en alleen. Hoe vaker ik hem neerschreef, hoe vertrouwder hij me werd. Op een dag werd hij van mij, jouw naam. Maar nooit geloofde ik de signalen. Die legde ik naast mij neer. Ook blikken spraken geen bekende taal. Pas toen je me na heel lange tijd zei

‘we moeten eens praten’, pas toen stond ik mezelf toe te geloven dat jij mij ook had gezien. Je zat op het muurtje voor je bungalow en je keek snel even rond voor je zei ‘we moeten eens praten’. Ik knikte en zag voor het eerst hoe gauw je ogen ontroerden. ’t Was toen dat het begon te zingen binnenin, stil maar dwingend. Negeren kon niet meer.

We werden samen anoniem, jij en ik.

Jij was de gewestbeheerder van ons district. Je deed je graag voor als een avontuurlijke eenzaat, aan niks of niemand gebonden. Je trok vaak in je eentje op missie en reisde naar de afgelegen dorpen in het binnenland om de situatie van de inlanders te leren kennen. Daardoor zag ik je niet veel, maar de schaarse momenten die we samen doorbrachten, waren een openbaring voor mij. We ontmoetten elkaar na de werkdag. Ik ontvluchtte graag mijn lege huis om bij jou te komen. Dan aten we samen, we lachten en praatten samen en voelden ons hoe langer hoe meer één. Wat waren we goed!

Ongemerkt viel de wereld stukje bij beetje weg tot alleen ons lied ons deed dansen als klazen aan een koord. ‘Poppemie’, zei je zacht en alleen ik kon het horen. Zo ging ik met je slapen en stond ik met je op.

Soms zag ik je toevallig. In de winkel, in het ziekenhuis of gewoon op straat. Dan vergat ik heel even adem te halen. Als jij me niet had gezien, kon ik ongestoord naar je kijken. Ik zag hoe je met je oude jeep behendig de kraters in de weg ontweek, je sigaret nonchalant tussen je lippen bungelend. En ik viel voor jou, telkens opnieuw, voor je krachtige handen en je beige broek rond je pezige benen. Wat voelde ik me verloren als toeschouwer aan de zijlijn van jouw leven. De drang om dag en nacht bij je te zijn werd te groot. Ik weefde onze verhalen samen, op de enige manier die ik kon bedenken.

Vandaag sta ik mezelf toe de anonieme tijd in mijn leven nog één keer opnieuw te beleven.

5.

Je haalt me thuis in alle vroegte op, zo is het afgesproken. Mijn tas met kleren staat samen met mijn dokterstas aan de voordeur. Ik zit op het

randje van de bank met kloppend hart en rechte rug. Ik wacht op het lage geronk van je motor en het suizen van je banden op de nieuwe betonnen baan. Het vertrouwde geluid nadert. Ik kijk snel nog even om me heen, grijp mijn tassen en loop met stramme passen naar de jeep. Je stapt niet uit, maar leunt met je bovenlichaam opzij om het portier met een zwaai voor me open te gooien.

‘Dag liefje.’ Je grijnst als ik mijn tassen op de rommelige achterbank zet. Ik hijs me naast je op de bank en kijk strak voor me uit. We rijden het dorp uit en nog steeds krijg ik geen woord over mijn lippen.

‘Alles goed met je?’ Je kijkt me van opzij aan, een beetje ongerust nu over mijn stilzwijgen. De maandenlange spanning breekt en met gierende uithalen lach en huil ik tegelijk. ‘Niks aan de hand, ‘t is niks’, hik ik tussen twee aanvallen door. Je aait me lief over mijn wang en lacht aarzelend, dan uit volle borst met me mee. Na een tijdje zet je de jeep aan de kant. Voorzichtig slaan we onze armen om elkaar heen.

‘We zijn onderweg meisje’, mompel je hees in mijn haren. De tijd staat stil. Ik sla dit moment op en weet dat jij hetzelfde doet.

Uitgelaten hobbelen we langs verlaten broussewegen. De lampen van de jeep beschijnen grillig gevormde struiken en bomen. Af en toe zien we tekenen van leven: een met kreupelhout gevlochten omheining waarachter zich de ronde vormen van enkele hutten aftekenen, of het silhouet van een slapende geit langs de kant van de weg. Soms doemt plots een boom op, midden op de weg. Zelfzeker slalom je er dan eens links, dan weer rechts omheen. Geleidelijk aan verliest het duister haar intensiteit.

De zon komt op als een grote rode bol en verjaagt de nevels boven het dampende woud. De ochtendkoelte lost op in de vochtige hitte die geuren en sappen van planten losweekt. Mijn poriën zetten uit. Toen ik hier pas woonde, was lichaamshygiëne mijn grootste prioriteit. Ik waste me meerdere keren per dag in een poging het glimmend rode stoflaagje van me af te spoelen. Het gevoel weer schoon te zijn, was telkens van korte duur. Uiteindelijk gaf ik me over aan de tropische geur die zich vastbijt in je haren, je huid, je kleren, je zetels. De geur van Afrika.

‘Waar glimlach je om?’, onderbreek je mijn ge-

dachten. Ik zeg je waaraan ik denk. Je knikt instemmend en vertelt me hoe je moeder je tijdens je laatste vakantie in België vond met je hoofd in je koffer, vol heimwee snuivend naar een restje Afrika in je kleren.

‘Hier, pak aan.’ Uit het handschoenenkastje haal je twee zonnebrillen van de lelijkste soort. Lachend bekijken we elkaar en we rijden voort.

Het is middag als we aankomen in het eerste dorp op onze route, een missiedorp. De blanke pater is omwille van gezondheidsredenen tijdelijk overgeplaatst naar het thuisland. Voorlopig is er nog geen vervanger, een gatstopper, aangesteld.

Het uitgestorven dorpsplein trilt onder de loden middagzon. Dan komen plots uit alle hoeken en kantjes kinderen aangerend. Kleine zwarte handjes grijpen onze handen. Opgewonden stemmetjes kwetteren dooreen.

De kinderen nemen onze tassen uit de auto en dragen ze joelend naar het gastenverblijf, een kleine bungalow met barza en vooraan een dor tuintje met bananenbomen. Een jong missiemeisje wacht ons op en wijst ons onwennig onze kamer. We krijgen elk een aparte kamer. Ze is kaal, met enkel een bed, een stoel en een nachtkastje. Rechthoekige lappen stof aan een houten stok doen dienst als gordijnen. Ze bollen lichtjes op in het briesje dat door de half opengeklapte repels glas naar binnen waait. Ik probeer de gordijnen aan de kant te schuiven, maar ze blijven met doffe scheurgeluiden haperen aan de houten stok. Als het meisje voorbij de kamer loopt, vraag ik haar waar ik me kan opfrissen. Ze zuigt haar lippen naar binnen en gaat me sloffend voor naar een bescheiden badkamer.

Als ik opgefrist weer buiten kom, sta jij gemoeidelijk met haar te praten, een glas bier in je hand. Je vindt altijd de juiste toon, ongedwongen charmant. Daar benijd ik je om.

De kinderen staan ons op te wachten als we weer buiten komen. De meisjes grijpen mijn handen en de jongens nemen jou bij de arm. Aan de dorpsrand blijven de meisjes staan en lopen de jongens met ons mee. De dorpsbewoners hebben een aarden dam opgetrokken in de vlakte die naar het nabijgelegen meer leidt.

In de drassige grond naast de dam flitsen zwartpaarse krabben in en uit kleine gaten. Een fascinerend schouwspel. Plots laat één van de jon-

gens zich van de dam glijden en vangt met een vliegensvlug gebaar van zijn hand een grote krab. De gevaarlijke grijper aan het krabbenlijf wordt afgebroken en weggegooid en ook de poten moeten er krakend aan geloven. Het geamputeerde krabbenlijf wordt mij met een stralende glimlach aangeboden. Ik ril, maar pak de nog levende romp aan.

Ik voel de pretlichtjes achter je zonnebrilblik en zie mijn boze ogen in het donkere glas.

Als we terugkeren naar het dorp staat de tafel gedekt. We eten maniokpuree met een hete rode saus. Als dessert heeft het meisje een banaan gebakken in de olie, gekruid met een exotische specerijenmengeling. Ik dank haar uitgebreid en oprecht voor de lekkere maaltijd en voor het eerst die dag kijkt ze me aan met een glimlach. Na het eten, als het meisje vertrokken is, loop ik nog even naar mijn kamer om de inhoud van mijn dokterstas te controleren. Ik wil goed voorbereid zijn voor mijn eerste consultatiedag.

Een wolk glijdt voor de maan. Het is al later dan ik dacht. 'Kom je erbij?' Je stem klinkt omfloerst in het donker. Ik hou met een verschrikt geluid mijn adem in. 'Heb ik je laten schrikken?' Ik tuur het duister in, kijk in de richting vanwaar ik je stem hoor en ontdek een vreemde vorm in de hoek aan de overkant van de barza. Een hangmat?! 'Kom erbij,' zeg je weer en wappert uitnodigend met je hand. Je maakt voorzichtig een plaatsje voor me vrij. Met mijn linkerbeen aan de ene kant en mijn rechterbeen aan de andere kant van de mat, laat ik me zachtjes zakken. Je tilt mijn beide benen op alsof het lichtgewichtjes zijn en legt ze tussen jouw benen in. We schommelen lachend een tijdje heen en weer voordat we ons evenwicht vinden. Ik leun traag achterover tot mijn lichaam overal gesteund wordt door de mat en laat de spanning langzaam uit me lopen.

Hier zijn we dan ... samen in een notendop, anoniem intiem geborgen en gewiegd in het duister. Rondom ons klinken de nachtgeluiden op. Krekels dichtbij, kikkers wat verder weg, luid genoeg om de hele nacht te vullen. Onder en boven, links en rechts van ons ritselt, kraakt, fluistert het oerwoud.

'Ik zie ik zie wat jij niet ziet...'

'Een konijn!'

Je lacht om mijn verbazing.

Het konijn staat op de heuvel verderop. Het is een struik met een grillige vorm, in het donker lijkt het net een groot konijn, een Vlaamse reus. Op hetzelfde moment denken we aan thuis.

Ik voel je blik, zie de bekende glans in je ogen. Niet doen, denk ik, niet doen. Vanavond zijn we onoverwinnelijk. Heb ik het hardop gezegd of alleen maar gedacht? Ik weet het niet, maar je 'ik hou van jou' komt snel en zonder aarzelen, het enige antwoord op alle vragen. Je neemt mijn handen en streelt zachtjes mijn vingers en mijn handpalmen.

'Lekker samen in ons peulenschilletje', zeg je in een poging tot scherts. Voel je dan niet hoe groots dit is? Alles is goed, dicht bij jou. Ik koester elke seconde waarin ik zeker weet dat je alleen aan mij, aan ons denkt en de rest van de wereld buitensluit. Doe je dat nu? Elke dag zeg je me hoeveel je van me houdt, maar ook dan zie ik de schaduwen van de wereld bewegen in je blik.

Je strelen wordt intenser, ik schuif wat dichtër naar je toe met mijn knieën gebogen, ons gewicht verplaatsend naar één kant van de hangmat. De touwen waarmee de mat aan de houten stijlen van de barza is vastgemaakt staan op hun strakste. Onze billen raken bijna de grond. Lachend laten we ons uit de hangmat rollen en lopen hand in hand naar jouw kamer. Vannacht slapen we samen.

Je trekt de weerbarstige gordijnen over de houten stok en komt langzaam naar me toe. Mijn ogen houden je stevig vast, donker en trots. Voor 't eerst voel ik hoe mooi ik ben. Je vindt mijn lippen en kust me zacht. Ik vlij me binnenste buiten tegen je aan. Je handen glijden over mijn schouders, verkennen de ronding van mijn borsten en mijn heupen, gaan langs de kanten rand van mijn broekje. Ademloos ga je verder tot het topje van je middenvinger me zachtjes raakt. Ik kreun en beweeg met gesloten ogen, heel lichtjes van voren naar achteren en met een schok voel ik hoe nat ik ben.

'Ik wil je voelen', zeg ik hees. Met snelle gebaren trekken we onze kleren uit. Je streelt mijn borsten en kust mijn buik. Je adem glijdt lager over mijn naakte huid, nog lager en weer zeg ik, dringender nu, 'ik wil je voelen'. Ik neem je warme hand en leid je naar het bed.

Schrijlings over je kruis gezeten schuif ik met een

zucht over je heen. Met ingehouden adem voel ik hoe je lichaam zich spant als ik je langzaam berijdt. Ik word heet en heter. 'Nog', zeg je, 'nog nog'. Je pakt me stevig vast, kreunt als ik sneller ga. De spieren van mijn dijen spannen als koorden. Zweepen ons op. Naar onoverwinnelijk hoog. Ik slaap die nacht in lepeltes tegen je aan.

Geluiden van het oerwoud wekken ons uit een lichte slaap. Je fluistert dat ik beter naar mijn kamer ga. Ik schrik en slik mijn tranen weg. Met je duim teken je een kruisje op mijn voorhoofd en duwt me zachtjes van je af.

We ontbijten samen en beginnen aan onze consultaties. Jij zit op een stoel aan de ene kant en ik op een stoel achter een tafel aan de andere kant onder het oudemannenafdak. Aan mijn kant zit een hele rij vrouwen te wachten, in kleurrijke traditionele klederdracht, velen met een baby in een draagdoek op hun rug gebonden. Ze zijn komen lopen vanuit de omliggende dorpen om de muzungu dokteres te zien die hier een week lang de zieken zal ontvangen. Ze zullen blijven toestromen zolang het de ronde doet dat wij hier zijn. Ze zullen elke ochtend plaatsnemen op de grond, met hun baby's en hun kinderen rond zich verzameld. Hun vertrouwen ontroert me en ik wil alles doen wat ik kan om hen te helpen.

Hoewel het nog even zal duren voor de hitte ondraaglijk wordt, voel ik me plakkerig na de bijna doorwaakte nacht. Ik zie je nog voor me, nachtelijke beelden flitsen door mijn hoofd. Ik wil ze in mijn eentje opnieuw beleven, uitvergrooten, inzoomen, keer op keer bekijken om ze het mooiste plekje in mijn hoofd te geven. Voor later.

Gelukkig heb ik deze ochtend alleen lichte gevallen. Etterende kinderoogjes, ontstoken wonden en klassieke gevallen van filariasis, wormen in het bloed die ik ter plaatse kan behandelen met antibiotica. Ik deel prikjes en pilletjes uit en spartel routineus de ochtend door.

De hele tijd voel ik waar je bent, wanneer je beweegt, of je kijkt.

Als ik de laatste patiënt heb behandeld, zit je nog druk gebarend te praten met de dorpsversten. Ik ga in mijn eentje naar het gastenverblijf.

Daar staat de tafel gedekt. Er is koffie in een stalen geëmailleerde koffiekkan en melkpoeder in

een aluminium potje met deksel. Er is ook brood met confituur, bedekt met een stoffen doekje tegen de vliegen. Het meisje heeft ook een schaal vers fruit gesneden, ananas, kleine eetbanaanjes en papaja. Lekker. Ik zeg haar dat ik dorst heb en ze brengt me een gedeukte kan met water dat smaakt naar desinfecteermiddel en metaal.

'Dag mijn dokteresje', begroet je me als je even later binnenkomt. Tijdens de lunch vertel je hoe de dorpsversten van je eisen dat je enkele zaakjes voor hen bepleit in Leopoldstad. Je praat, maar ik hoor je woorden niet. Ik kijk naar het tipje van je tong dat streelt als fluweel, naar je handen die je woorden zachtjes lijken te knijpen. Ik luister als betoverd en begrijp niet wat je zegt, maar deren doet het me niet.

Acht dankbare nachten blijf ik met jou in het paradijs.

Op de ochtend van de negende dag nemen we afscheid van het meisje en de dorpingen.

De volgende missiepost ligt op een dag rijden. We willen er zijn voor het donker wordt. Het is stil tijdens de rit. Af en toe leg je je warme hand op mijn knie, af en toe kruip ik dicht tegen je aan.

We zijn een tiental uren onderweg als we de goed berijdbare rode laterietbaan verlaten en afslaan op een smalle weg die ons dieper het woud in voert en die speciaal is aangelegd om de missiepost bereikbaar te maken. Tot onze verbazing zien we in de vochtige grond verse sporen van vrachtwagenbanden. De bandjes van onze jeep glijden heen en weer in de grote diepe voren.

'Welke kluns heeft hier de weg verwoest', grom je misnoegd. Als we in het dorp aankomen, wordt het mysterie opgelost. De missiepost staat in rep en roer. De dorpingen troepen opgewonden rond een gele Mercedes vrachtwagen die in het midden van het dorpsplein staat. Op de zijkant van de vrachtwagen zien we in afbladderende zwarte letters "CAMION-CINEMA".

'Nee maar, de filmpater is hier ook'. Je klinkt aangenaam verrast. Ik heb geen idee over wie je hebt. Ik weet alleen dat ik absoluut geen zin heb om je nu te delen. Maar ik heb geen keuze. Er komt een pater op ons afgesneld met wapperend habijt. Je begroet hem met een stevige omhelzing. In zijn kielzog volgt een iets minder olijke

pater en achter hem trekt het hele dorp zich op gang.

‘Mevrouw de dokter’, wendt de filmpater zich tot mij, ‘ik ben vereerd u te mogen ontmoeten en ik heb met veel vreugde vernomen dat u hier vanavond en de volgende dagen te gast zult zijn en dat doet me onnoemelijk veel plezier.’ Hij pompt mijn hand onophoudelijk op en neer en spuwt enthousiaste druppeltjes speeksel in mijn richting. Ik wring een glimlach om mijn mond.

De filmpater is een pater scheutist die met zijn camion-cinema rondtrekt in de missies om amusement met een vleugje moraliteit aan de inlandse bevolking aan te bieden. Naar zijn bezoekjes wordt door heel wat mensen reikhalzend uitgekeken.

De lokale pater scheutist neemt intussen mijn hand en leidt me naar een rustiger plekje. ‘Welkom mevrouw’, zegt hij vriendelijk, ‘we zijn blij u hier te mogen ontvangen. Hoe gaat het met de dokter en met het ziekenhuis?’

‘Met de dokter gaat het goed pater’, antwoord ik neutraal, ‘hij heeft het erg druk.’

‘U bent in goede handen bij meneer de gewest-beheerder’, antwoordt de pater, ‘hij kent het land als geen ander en zal u veilig weer thuis brengen’. Zijn blik is oprecht.

Ik zal gedwongen zijn je even los te laten. De gedachte maakt me misselijk en ik vraag de pater of hij me naar mijn kamer kan brengen.

Het is een bijna identieke kopie van mijn kamer in de vorige missiepost. Het bed is hard, het kussen lijkt gevuld met prikkende takjes. En het ruikt er vies. Ik krul me op en laat de tranen komen.

Er klinkt een bescheiden klopje op de deur. Een meisje meldt dat het avondmaal in een kwartiertje zal worden opgediend. Ze is niet zo mooi als het vorige meisje, maar ze zuigt haar lippen naar binnen op net dezelfde manier, terwijl ze me met onverholen nieuwsgierigheid aanstaart. Ik bedank haar bars en stuur haar weg. Een moedeloos gezicht kijkt me met gezwollen ogen aan in de spiegel. Met mijn handen breng ik wat beweging in mijn haar, maar het resultaat lijkt nergens naar. Vanavond zal je zien wie ik ben. Een hangplant, een treurwilg, de vrouw van een ander.

Als ik binnenkom zijn de paters en enkele in-

landse gasten druk in gesprek. Je vangt onmiddellijk mijn blik, alsof je op mij hebt gewacht. Je kijkt me zo bezorgd aan dat ik me schaam om mijn vlucht. Je ogen laten me geen seconde los, terwijl je met een minieme beweging losjes je schouders naar achteren schudt. Het gebaar is sensueel en troostend tegelijk. Een blos zet mijn wangen in brand.

De paters hebben me opgemerkt en verwelkomen me met veel ceremonieel. Ik krijg een stoel, recht tegenover jou, en een koel glas bier. Algaau stralen mijn ogen en klatert mijn lach.

Het wordt een geanimeerde avond, de paters hebben veel verhalen en veel bier en ze zijn maar al te bereid beide met ons te delen. Af en toe kruipt je voet langs mijn been omhoog. Om middernacht nemen de gasten afscheid. Wij gaan naar onze aparte kamers. Voor we uit elkaar gaan, trek je me nog even in een donker hoekje. Je kust me innig warm en maakt met je duim het kruisje op mijn voorhoofd. ‘Slaap zacht liefje’.

Ik slaap diep en zonder te dromen en ontwaak pas tegen de ochtend. Op het dorpsplein klinkt een hels kabaal. Het lijkt wel of er gevochten wordt. Haastig trek ik mijn kleren aan en loop naar buiten. Op het plein draaien twee mannen als tijgers om elkaar heen. De ene is uitzinnig van woede. Hij zwaait met een machete om zich heen. De andere probeert zich te verdedigen met een houten stok. De gewapende man haalt uit naar zijn tegenstander. Op dat moment stormt een witte schicht het plein op. De lokale pater gooit zich onvervaard tussen beide mannen en rukt hen uit elkaar. In het geharrewar dat volgt, vangt de pater een houw van de machete op met zijn arm. De mouw van zijn habijt kleurt diep rood. Als gehypnotiseerd staren beide vechters naar de rode vlek op het witte kledingstuk. Ik hoor hoe de pater op bezwerende toon met hen praat. Hij troont hen mee het hoofdgebouw in.

Tijdens het gevecht ben je naast mij komen staan en ik voel je warme lijf door mijn lichte kleding. Terwijl de missiegasten en de dorpingen druk speculerend op het plein blijven staan, glijpen wij ongemerkt weer naar binnen.

Ik barst net niet uit mijn huid als ik even later energiek naar de kamer van de pater loop om te kijken of mijn hulp gewenst is. De deur van de kamer staat open en de pater gebaart me dat ik kan binnenkomen. De kemphanen zijn ver-

trokken, hun armen broederlijk om elkaar heen geslagen. De pater heeft een grauwe kleur en ziet er tien jaar ouder uit. Stilzwijgend verzorg ik de wonde. Het is een oppervlakkige wonde, die gemakkelijk kan worden gereinigd. Terwijl ik bezig ben, vertelt de pater dat de vechters twee zonen van dezelfde moeder zijn, een verhaal van broers die strijden om een vrouw.

Die bewogen ochtend beginnen we met de nodige vertraging aan onze dagtaak. De zieken wachten met Afrikaanse gelatenheid hun beurt af. Ik stel vast dat heel wat mensen uit de dorpen rond de missiepost alle symptomen van de slaapziekte vertonen, bij sommigen is de ziekte in een gevorderd stadium. Door de algemene uitputting van hun lichaam zijn deze zieken vatbaarder voor allerhande bacteriën. Er zijn kinderen met gezichtjes vol dikke zweren, talloze vrouwen en mannen met malaria. Ik sta machteloos, alle antibiotica pillen, wormcapsules en kennis uit het boek met tropische ziekten van Vaucel ten spijt. 's Middags tijdens de lunch vertel ik wat ik ontdekt heb. Niemand is verwonderd.

'De overheid investeert al jaren in bestrijdingscampagnes en ik was er zeker van dat het niet lang meer zou duren voor we de slaapziekte hadden overwonnen?' Ik hoor de frustratie in mijn stem.

De bestrijdingscampagnes blijken nog niet overal te zijn uitgevoerd. In grote delen van het land werden al moerassen drooggelegd en in veel steden wordt systematisch verdelingsmiddel gespoten op plaatsen waar zich gemakkelijk plas-sen vormen. Zo krijgen muggen en vliegen die ziekten overbrengen geen kans meer om zich voort te planten.

'Maar het zal nog enkele jaren duren voordat ze helemaal rond zijn met hun bestrijdingscampagnes en voordat ook onze streek geholpen wordt', besluit de lokale pater. 'Intussen trachten we hier het leven zo aangenaam mogelijk te maken.'

De filmpater die tot dan toe niet had deelgenomen aan de discussie, mengt zich in het gesprek. 'En dat is mijn taak', zegt hij trots. 'Het leven van de mensen aangenaam maken, hen laten lachen en dansen. U zult het vanavond zien!'

De middagconsultatie verloopt op dezelfde wijze als de ochtendconsultatie en ontmoedigd houd ik ermee op als het donker wordt.

's Avonds is de sfeer aan het diner uitgelaten, iedereen kijkt vol verwachting uit naar de filmvertoning. Ik merk niet veel van wat er rondom mij gebeurt. Ik pieker me suf. Je kijkt me bemoedigend aan en voor jou probeer ik weer de vrolijke noot te vinden.

Na het diner begint de voorstelling op het dorpsplein. Alle gekroesde hoofden kijken in dezelfde richting. Ik merk voor het eerst hoe de vorm van een blank hoofd in profiel verschilt van de vorm van een zwart hoofd. De gekantelde eivormen zijn in de meerderheid, de rechtopstaande eivormen veruit in de minderheid. Je bent blij dat ik weer kan lachen.

Als de filmpater de voorstelling aankondigt, weerklinkt een luid gejuich uit honderden kelen. Laurel en Hardy verschijnen op het witte scherm. Geamuseerd bekijken we het onwezenlijke schouwspel.

De filmpater is kostelijk. Hij praat de filmpjes aan elkaar, vuurt zijn publiek aan, steekt af en toe ook een vermanend vingertje op. Iedereen geniet. De dagen na de voorstelling zien we heel wat Hardy's en nog meer Laurels in het dorp flaneren.

Ons verblijf bij de paters verloopt volgens een vast stramien. Ervaren wie jij bent met anderen is hartverwarmend. Soms maken we korte tochtjes met de jeep. We zien hoe magere aapjes de binnenkant van hun biljetjes warmen in de ochtendzon, hoe gekko's pronken in kleurrijk tenue, we ruiken de rook van onzichtbare vuren en horen de trommels roffelen in de ingewanden van het woud. Ik proef gulzig van geuren, kleuren, smaken en geluiden en beleef de dagen zintuiglijk intens. De terugkeer valt me zwaar.

De dag na onze reis vertrek jij naar Leopoldstad en loop ik nog dagenlang rond in een roes. Barstensvol energie. Met mijn man praat ik over de gezondheidstoestand van de mensen in de dorpen. We werken strategieën uit, gaan op zoek naar middelen om inlandse medische assistenten ter plaatse te sturen, schrijven brieven naar vertegenwoordigers van de overheid, waarin we de onaanvaardbare toestanden in vele dorpen aan de kaak stellen. Voor een korte tijd hervinden we onze vroegere eensgezindheid.

Tot ik ontwaak uit de roes en me 's nachts niet meer kan verwarmen aan je beeld. De onrust slaat toe. Wat doe je nu? Mis je me? Alsmear negatie-

vere gedachten gaan met me op de loop, waanbeelden dringen zich aan me op, krijgen me klein. Ik loop naar je huis in de hoop dat je vroeger zou zijn teruggekomen van je reis. Terwijl ik daar rondwaar, weet ik plots zeker dat jij bij mij aanklopt om met me weg te gaan. Ik hol heel de weg terug, met opgeschorte rok in een onbetamelijk tempo, meen dat ik je auto hoor, ren nog sneller tot het bloed bonkt in mijn hoofd ... Het huis trilt verlaten in de middaghitte. Ik strompel naar binnen en plens koud water over me heen.

Twee dagen later ben je er weer. Je ziet er stralend uit. En je hebt me gemist zeg je, terwijl je me, met je armen als grijpers om me heen, heel stevig tegen je aan drukt. Alles is weer goed.

Dan begint het regenseizoen. De regen valt in bakken uit de hemel. Het merendeel van de avonden zit ik met mijn man in de barza, hij met zijn boek over tropische ziekten opengeslagen op zijn knieën en ik voor me uit starend. We zien hoe de regen van over de heuvels komt geschoven, als een gordijn dat langzaam wordt dichtgetrokken door een reuzenhand achter het huis. We horen hoe de stortbui op het golfplaten dak plenst en merken hoe een gesprek onmogelijk wordt. Het zijn stille avonden. Denk jij aan mij?

Van anderen hoor ik dat je regelmatig naar de plaatselijke club gaat, waar mannen en meisjes verstrooiing en gezelschap zoeken. Alleen is maar alleen, denk ik bij mezelf. De zeldzame avonden die we samen doorbrengen, maken alles goed. Maken alles weer helemaal goed.

Als de regens ophouden en de wegen weer berijdbaar zijn, vertrekken we voor een nieuwe missie. Net als de eerste keer zien we samen hoe de zon als een grote rode bol opkomt, schommelen we samen in de hangmat en slapen we samen in het smalle vertrouwde bed. Er is nog steeds geen gatstopper gevonden in de missiepost van het mooie meisje. De zon schijnt veertien dagen lang en de schaduwen van de wereld zijn maar heel af en toe te zien in je blik. Ik ben gelukkig, intens gelukkig en dankbaar.

De lokale pater van de tweede missiepost ontvangt ons met open armen, vertelt hoe de inlandse assistent die ik heb gestuurd, prima werk verricht heeft en hoe de gezondheidstoestand van zijn dorpelingen er spectaculair op vooruitgegaan is. Ik heb minder werk en meer tijd om naar jou te

kijken. Als een spons zuig ik de beelden in me op, voor later. Want ik weet nu dat er een later zal komen en ik weet nu ook hoe dat later smaakt.

Na onze trip loop ik weer een tijdje rond in een roes en praat ik met mijn man over de verbeterde gezondheidstoestand in de dorpen. Ook dit keer ga je weg en ook dit keer komt het regenseizoen eraan. Het lange regenseizoen.

Het is rond die tijd dat de geruchtenmolen op gang komt. Van anderen hoor ik dat je samen zou zijn met een vrouw, een inlandse vrouw. Ze komt naar de club waar mannen en meisjes verstrooiing en gezelschap zoeken en ze is mooi. Lang en slank als een gazelle, een helm van zwart haar rond een fijn gebeeldhouwd gezichtje. Ze komt uit het oosten, daar zijn de mensen mooi. Op een dag zie ik jullie. Je staat in de winkel en praat met haar. Met gestrekte arm leun je tegen de balk van het laaghangende plafond, zij staat dicht tegen je aan, pal onder je arm en kijkt flirtend naar je op. Die avond loop ik door de regen naar je toe. Je bent er niet. De volgende avond loop ik weer door de regen naar je toe. Je staat klaar om weg te gaan. Je hebt nieuwe kleren aan, met een Afrikaans design en je ruikt anders. Maar je bent blij me te zien en je sluit me koesterend in je armen. Vlak voor ik wegga, vraag ik terloops naar de vrouw uit het oosten. Je grinnikt en het geluid kruipt als een slang onder mijn huid. Ik dring aan, tracht niet te smeken. Je grinnikt weer. Nee, je hebt niets met die vrouw! 'Maak je geen zorgen liefje', zeg je uiteindelijk, 'ik heb één keer met die vrouw afgesproken, om haar te zeggen dat ik niets voor haar voel.' Een afspraakje, flitst het door mijn hoofd. Een initiatief. Van jou. 'Er is niets gebeurd', paai je me weer. 'Ik heb haar vluchtig gekust. Een troostprijs, begrijp je. Ik hou alleen van jou.' De regen komt er weer aan, ik ruik de regen en ik ga weg. Zonder te wachten op je kruisje. Mijn stappen dreunen in mijn hoofd, links je hebt, rechts haar gekust, links je hebt, rechts haar gekust, links je hebt... Onze kussen waren heilig, dat dacht ik zeker te weten.

Toch wordt er een derde trip gepland. Weer zien we samen de zon opkomen als een rode bol. Weer slapen we in elkaars armen en ban ik de twijfel uit mijn hoofd. De vrouw uit het oosten verdwijnt als een boze droom. We blijven vier dagen in de

missiepost met het mooie meisje. Er is niet veel tijd meer voor geluk. Je moet weer naar Leopoldstad. Bij de lokale pater logeren we langer. Maar de donkere hoekjes blijven leeg. Als ik 's avonds doodmoe naar mijn kamer ga, blijf jij nog met de pater praten en drinken. Ik lig wakker in het smalle bed en stapel de slapeloze nachten op. Het daagt me voor het eerst. De dwang is weg voor jou, je loopt gewoon al een stap sneller dan ik. 'Ik kan het niet aan', is het enige refrein dat nog klinkt in mijn hoofd. 'Ik kan het niet aan.'

Net als de vorige keren breng je me thuis. Je houdt me lang in je armen. 'Ik wil je niet kwijt meisje', zeg je met haperende stem.

Toch laat ik je gaan. De roffelende klank van je stap in de barza weerklinkt nog als de hordeur opgelucht in het slot valt. Ik kijk je na door het gaas en zie hoe je praat met iemand die ik niet ben. Zo zou het zijn, voortaan.

Acht dagen en acht nachten zweef ik tussen leven en dood. De malaria schudt me uren na elkaar dooreen en laat me evenveel uren uitgeput achter. Op de negende dag sta ik op en ga ik verder met mijn leven.

Van anderen hoor ik dat je bent vertrokken. Overgeplaatst naar Leopoldstad. Als ik voor de eerste keer weer in het dorp kom, zie ik het meisje uit het oosten. Ik staar haar aan, misschien met een schaduw van een glimlach in mijn ogen. Haar blik is donker als ze haar mooie gazellelichaam trots van me afkeert.

Ik leer leven met de stilte, eerst wanhopig triest, dan wanhopig woedend. Ten slotte berust ik gelaten, leeg.

Ik heb je nooit weergezien. We hebben nooit afscheid genomen. Woorden als 'voorbij' of 'gedaan' werden nooit uitgesproken. Achteraf bekeken kon het niet anders zijn gegaan. Want hoe neem je afscheid van iemand die voor altijd sluimert binnenin, tot je zelf ooit dood gaat? In de kwellende jaren na je vertrek, trachtte ik mezelf ervan te overtuigen dat ik niet echt van je had gehouden, dat je een voorbijgaande obsessie was geweest, een ziekte waarvan ik gauw zou genezen. De tijd gaf me ongelijk. Je bent er nog steeds. Anderen zijn gekomen en gegaan, zonder me ooit dieper te hebben geraakt dan de oppervlakte van mijn

huid. Vaak was het een opluchting te voelen dat ik bij iemand kon zijn, naast iemand kon lopen die me in wezen niet kon raken. Vaker nog was het een gemis.

6.

Ik keerde kort nadien met mijn man terug naar België. Hij begon een bloeiende artspraktijk en ik hielp hem waar ik kon. We kregen kinderen, drie jongens en twee meisjes, en ik voedde ze op zo goed ik kon. Ze groeiden op tot stabiele volwassenen met verantwoordelijke taken.

Mijn leven vergleed in een vangnet van gewoontes. Ik vond geluk in de dagelijkse beslommering. De zeldzame behoefte die ik mezelf toestond werd meestal vervuld.

Af en toe dwaalde ik terug naar de verten van het verleden, maar nooit lang genoeg om de twijfel in de ogen te kijken.

Mijn man liep zijn leven lang te snel. Hij keek nooit om, ook niet toen de leeftijd mijn lichaam parten begon te spelen. Hij liep in zijn maat en de rest had te volgen. We leefden op het ritme van zijn dagen, praatten als hij een antwoord verwachtte en zwegen als hij sprak. De muziek die in ons huis weerklonk was de toonaard van zijn stem. Hij begeleidde ons leven met staccato ritmes in mineur.

Nu loopt hij nergens meer heen. Zijn lichaam laat het hem niet langer toe. Hij leeft in een kamer van drie op drie en schuifelt met een looprek van de bank naar het bed. Het is een sobere kamer. Aan de muur hangt een boodschap waarin de bewoner van de kamer wordt uitgenodigd zich thuis te voelen in de ruimte. Weest gij mijn laatste thuis. In de kamer hangt nergens een kruisbeeld.

Jij gaf me vaak een kruisje de vele keren dat je afscheid van me nam. Honderden kruisjes kreeg ik van jou. Wilde je me beschermen? Wilde je zeggen dat je geloofde in mij? Ik heb het je nooit gevraagd, dit ritueel hoefde geen verklaring, het hoorde erbij.

Het leven is ons niet eeuwig gegeven. Als ik kijk naar mijn man, beneemt de angst me plots de adem. Zo te sterven op het water met je vleugels

van papier. Wegkwijnend in een uitgeteerd lichaam. Een huid van perkament, armen en benen bros en breekbaar als de botjes van de mussen die hij telt, met troebele ogen uit het venster van de ziekenhuiskamer starend. 'Ik tel de mussen', zei hij vanmorgen. Hij ziet dat ik het niet heb begrepen, want ik ben al enkele jaren hardhorig, en herhaalt strijdlustig 'ik tel de mussen'. In zijn ogen licht de vonk van ergernis op waarmee we elkaar jarenlang vergiftigden. Ik negeer ze en vertel hem hoe fijn ik het mussentellen voor hem vind. 'De

mussen zitten al tientallen jaren in nesten', zeg ik en mijn glimlach is het startsein voor een echtelijk gesprek. Als ik vertrek die middag, kijken we elkaar aan. 'Tot morgen', zeg ik. 'Of tot overmorgen', antwoordt hij, 'je ziet maar.'

De volgende ochtend word ik gewekt door het geluid van de telefoon.

'Uw man is vannacht vredig ingeslapen', meldt mij een onbekende stem. Ik was niet bij hem, ik hield zijn hand niet vast. Hij deed het alleen, zoals alles wat er toe deed. ■

Nu al noteren: het nummer 100 wordt officieel voorgesteld in het Letterenhuis (Minderbroedersstraat, 2000 Antwerpen) op dinsdag 7 oktober om 19 uur, voordien wordt om 16 uur *Gierik & NVT* op het Antwerpse Stadhuis gehuldigd voor zijn onverdroten inzet voor de verdediging van het vrije literaire woord, de Vlaamse literatuur in het algemeen, de auteurs en de debutanten in het bijzonder.

Gierikverbeelding 5

▲ Inleiding & commentaren door Jos De Haes en Bob Cools (secretaris en voorzitter OCMW, Antwerpen), Dirk Claus en Guy Commerman (redactie *Gierik & NVT*) omtrent 'Antwerpen en/in 1933' (1993).

▼ Persconferentie & voorstelling themanummer 'Antwerpen en /in 1933' in het Elzenveld, Antwerpen.

Chika Unigwe

Efe

Efe maakte op haar zestiende kennis met seks, achter het huis van haar vader. Die eerste ervaring was gewoon zo pijnlijk dat ze eigenlijk dagenlang had willen huilen. Ze had geen idee wat ze kon verwachten, maar dat het zo glansloos, zo schrijnend onbeduidend zou zijn, had ze nooit gedacht.

Ze voelde zich enigszins bedrogen, zoals een kind dat een muntje krijgt dat niet glimt. Ze herinnerde zich nog wel dat ze hoopte dat het niet te lang zou duren en dat de pijn tussen haar benen behoorlijk gecompenseerd zou worden. De man die stevig in haar billen kneep en draaide en kreunde en die haar die pijn had bezorgd, was vijfenveertig. Hij was oud.

Ervaren. Maar het allerbelangrijkste was dat hij volgens de geruchten massa's geld had. Hij had Efe nieuwe kleren beloofd.

Nieuwe schoenen. Hemel. Aarde. En alles wat ze wenste daartussenin, als ze hem maar zijn gang liet gaan. 'Zeg me maar wat je wilt en ik zweer dat je het van me krijgt! Je brengt mijn hoofd op hol, als een man die te veel kai kai drinkt. Alles krijg je van me, wat je maar wilt!'

Het gekreun in de achtertuin was de uitkomst van tweeënhalve week voorbereidend werk sinds de man Efe voor het eerst had gezien, toen ze een driekleurig handtasje bewonderde in een kraampje vlak bij zijn alles-voor-je-haar-winkel.

Hij wachtte het meisje op als ze van de markt kwam met eten voor een hele week. Bood haar een lift aan. Kocht een flesje ijskoude Coca-Cola voor haar toen ze vastzaten in het verkeer. Proppte een knisperend nieuw briefje van honderd naira in haar verlegen vuist toen hij haar thuis afzette. Dat laatste overtuigde haar. Het was niet alleen het geld, maar ook het geknisper van het biljet en de nog duidelijk aanwezige geur van de Centrale Bank. En ook het feit dat hij het uit een enorme bundel met soortgelijke briefjes had getrokken. Alle verhalen die ze over zijn enorme rijkdom had gehoord geloofde ze. De geur van dat geld was voldoende om iedereen gek te maken.

Efe deed haar ogen dicht en dacht aan de spij-

kerbroek die ze een week eerder in de tweedehandszaak had gezien: blauwe jeans met een metalen 'V' die als een illuster symbool op de linkerachterzak was gestikt. Misschien kon ze hem ook nog om een bloesje vragen. Titus had toch geld, hij kon het zich veroorloven. 'Ik heb zoveel poen dat ik het in dit leven nooit allemaal op krijg', zei hij geregeld als hij haar aanmoedigde om alles te vragen wat ze maar wenste. De zaken gingen goed. Hij had geen concurrentie als het om *hair extensions* van goede kwaliteit ging; iedereen wist gewoon dat hij de allerbeste *weave-ons* had. 'Komt fris uit India. Niet van dat paardenhaar dat ze hier in de hele stad verkopen. Ik heb honderd procent menselijk haar!' pochte hij vaak met van trots uitpuilende ogen. Naar eigen zeggen bestormden vrouwen uit heel Lagos zijn winkel voor hun haar. 'Elke meid met een mooie *weave-on* is bij mij geweest', zei hij en hij sloeg drie keer op zijn borst. 'Bij mij, Titus, want alleen ik lever die.' Een blauw T-shirt leek Efe ook wel leuk. Ze had een lichtblauw shirtje gezien dat prima bij de broek zou passen. En schoenen voor bij de broek natuurlijk ook, dat sprak voor zich. Met hoge hakken misschien, van die chique. Ja, dat werd het: van die chique schoentjes met hoge hakken! Zo'n paar waarmee ze een mooie meid uit Lagos zou zijn, een echte Sisi Eko. Ze moest hem maar een paar pakketjes met *hair extensions* uit zijn winkel vragen. Hoe lang zou ze haar haar maken? Ze zag zichzelf al over straat paraderen, tik-tak-tik-tak met haar nieuwe schoenen, met een *weave* tot helemaal op haar schouders. Ze zou een *senior chick* zijn, zo'n chique meid waar- van er zoveel in Lagos rondliepen: jonge vrouwen die geld genoeg te spenderen hadden – dat van hen of van iemand anders. Misschien kon ze Titus ervan overtuigen om haar te leren rijden en op termijn een auto voor haar te kopen. Welja, waarom niet? Ze kon toch best een eigen auto krijgen, zo'n klein model met een teddybeertje aan de achteruitkijkspiegel zoals Titus ook had. Ze zag zichzelf al rijden, vroem vroem, één hand op het stuur, de andere op de versnellingspook, zoals

Titus ook altijd deed. Haar lippen zouden er schitterend uitzien met van die glanzende, zachtpaarse lipstick. Ze was dol op zachtpaarse lipstick, maar had die nog nooit gehad. Nog niet. Maar het beloofde allemaal heel anders te worden, toch? Titus boog zijn gezicht naar haar toe en ademde in haar neus. Ze rook de geur van munt. Het was geen onaangename geur, hoewel ze toch ook vaag de geur waarnam van een allang verorberde maaltijd. Rijst? Yam? Bonen? Fufu? Ze probeerde niet aan zijn verschaalde adem te denken en concentreerde zich daarom op het muntige. Hij kustte haar op de mond en wreef zich tegen haar aan. Hij stak zijn tong uit en likte haar gezicht. Zijn speeksel op haar gezicht stonk wel, maar daar probeerde ze niet op te letten, bedacht zelfs dat ze dat lekker hoorde te vinden. Haar blote rug tegen de muur jeukte. Zijn buik drukte tegen de hare en eigenlijk wilde ze dat ze die op een of andere manier kon wegduwen. Niets van deze hele eerste kennismaking met seks deed haar verlangen naar een herhaling van het gebeuren. Waarom deden vrouwen het steeds weer? Waarom giehelden en bloosden de meisjes op school als ze het hadden over de jongens die ze achter de latrines van de school ontmoetten om het te doen? Toen het eindelijk voorbij was, dacht ze aan Titus' vrouw. Ze probeerde de pijn tussen haar benen – het branderige gevoel van een open wondje ingewreven met verse peper – te negeren. Moest de vrouw van Titus dit nacht na nacht doormaken? Ze had gehoord dat het alleen de eerste keer pijn deed, maar hoe kon je dat nu weten? Volwassenen wilden nog wel eens liegen. Volwassenen kon je niet altijd helemaal vertrouwen. Kijk maar naar haar moeder. Tot haar laatste adem had ze Efe beloofd nooit bij hen weg te zullen gaan.

Alles wat Efe over Titus' vrouw wist, was wat Titus haar had verteld. Ze zat weggestopt in hun twee-onder-een-kapwoning met vijf slaapkamers en drie zitkamers in Ikeja. Ze was oud. Bijna net zo oud als Titus. Hij zei ook dat haar botten kraakten – krak krak – en dat hij iemand met jonge botten nodig had om hem gelukkig te maken. Hij vertelde Efe dat zij hem de gelukkigste man maakte in Lagos, de gelukkigste man in heel Nigeria zelfs.

'Ik ga slapen met een glimlach en word wakker met een glimlach dankzij jou, mijn Efe.'

Efe was gevleid dat ze zo'n big man kon behagen.

Titus was groot. En niet alleen figuurlijk. Hij was lang en breed en leek verankerd in de grond. Als hij een korte broek droeg, had hij de kuit van drie mannen.

Toen het wriemelen en kreunen afgelopen was, maar de pijn tussen haar dijen nog niet was weggeëbd, gaf Titus Efe geld voor haar broek en het blauwe T-shirt. Efe vroeg zich af wat de burens zouden denken van deze grote man die zijn jeep voor het huis had geparkeerd, met name de Alawo's, die in de flat boven hen woonden. Mevrouw Alawo bemoeide zich altijd met andermans zaken en als een rat snuffelde ze rond en volgde ze wat je deed. Amebo. Tafia. Efe wist zeker dat mevrouw Alawo haar uit Titus' auto had zien stappen, hen het huis had zien binnengaan en waarschijnlijk achter de zinken deur die hun achtertuin van de rest van het blok afsloot naar het gekreun en gesteun van Titus had staan luisteren.

Ze moest er bijna om lachen. Ze stopte het geld dat Titus haar had gegeven in haar beha en ging naar binnen om een bad te nemen. Ze hoopte dat een bad de pijn zou verlichten.

Al meteen de volgende dag ging Efe winkelen. Ze kocht de jeans. En het T-shirt. En ze had nog altijd geld over. Zelfs hoge plateazolen – zat er nog een keurig pakketje cash in haar tas verstopt; kraaknieuwe biljetten die haar bijna uitzinnig van geluk maakten. Efe verborg het geld onder haar kussen en elke avond dacht ze na over hoe ze het zou uitgeven. Ze verdeelde het in stukjes om ditjes en datjes te kopen die haar bevielen: haarspeldjes voor haar jongste zus. Koekjes. Nagellak. Lipstick. Een rode handtas. Snoepjes voor de kleintjes. Kauwgum in verschillende kleuren en smaken. Ze schuimde de markten van Lagos en de betere boetieks in Ikeja af en kocht stukjes geluk.

Efe ontmoette Titus de vier maanden daarna elke avond. Dat was op zijn aandringen. Hij zei dat ze bezit van hem genomen had, dat hij nog nooit zo hard naar een vrouw had verlangd als naar haar. Zij had voor Titus nooit eerder een man gehad en ze wist dus niet of het normaal was dat zij minder naar hem verlangde dan hij naar haar, of dat misschien een afwijking van haar was. Maar het deed er niet toe, het was voldoende dat hij haar wilde. Met zijn verlangen kon ze dingen kopen. Voor het eerst in haar leven had ze het gevoel dat andere meisjes misschien wel eens jaloers op haar konden zijn, dat ze dingen had die zij ook wel

wilden hebben: de jeans met de prachtige metalen 'V', de handtassen die bij alle kleuren pasten en de schoenen met hoge hakken die zo chic waren dat ze van de vrouw van de gouverneur hadden kunnen zijn.

De seks met Titus werd er niet beter op, maar wel gemakkelijker. Het deed niet meer zo'n pijn om hem tussen haar benen te hebben. Ze deden het vaker, en Efe werd doortastender en de beloningen werden hoger. Ze vroeg grotere dingen (een koffer, een rode beautycase zoals haar moeder had en die ook was geofferd in het vuur van haar vader, een sieradenkistje annex speeldoos met magneetsluiting) en kreeg meer geld.

Ze kon zelfs genoeg sparen om een radio met cassettedeck te kopen, met lichtjes die flinkerden als het ding aanstond. Het was een mirakel om daar in het donker naar te kijken, een schouwspel dat haar jongste broertje verleidde tot zijn eigen versie van 'Twinkul Twinkul Little Staa Hawai Wonda Wot-Youya'. De bundel onder haar hoofdkussen groeide en ze trakteeerde haar opgewonden broers en zus op nieuwe kleren.

Nieuwe sandalen. Nieuwe waterflessen voor op school. Soms ontmoette ze Titus in hotels ver weg van hun kant van Lagos, waar hij een kamer huurde voor overdag. De receptionisten negeerden Efes groet en bekeken haar soms met de minachting die ze normaal reserveerden voor insecten die onder hun voeten kruipen. De kamers waren bijna altijd klein en de tapijten versleten. Op andere momenten was het een vluggertje in het donker achter haar huis. Tegen de muur geleund probeerde ze dan de stank niet te ruiken van het open riool dat langs die muur liep.

Het was niet moeilijk haar vader te ontlopen. De man die er nooit bij had stilgestaan zonder zijn vrouw te moeten leven, was twee jaar na haar dood volledig ingestort. Hij verdrong zijn verdriet geregeld met het ene glas ogogoro na het andere in de plaatselijke bierhal, die werd gerund door Mariam – volgens de geruchten geheelonthoudster en de minnares van de helft van haar mannelijke klanten. De zorg voor het huis en haar broers en zus, allemaal jonger dan zij, liet hij helemaal aan Efe over. Het geld dat hij haar elke maand gaf was net genoeg om van te eten. En omdat Efe hunkerde naar luxedingetjes, moest ze Titus verdragen om daar aan te komen – dat was dan maar zo.

Nog voordat ze een menstruatie miste en haar speeksel roestig en metaalachtig begon te smaken, vermoedde Efe al dat ze zwanger was. Dus toen haar borsten groter werden en ze 's morgens steeds vaker misselijk wakker werd en toen ze voortdurend trek begon te krijgen en constant moe was en 's nachts niet goed kon slapen, was ze voorbereid. Het verraste haar niet.

De avond waarop ze Titus vertelde dat ze wist dat ze zwanger was, was de laatste keer dat hij zich had gemeld voor hun dagelijkse afspraak. Hij had in bed gelegen en haar schouders gestreeld. 'Ik ben zwanger, Titus.' Meer had hij niet nodig om uit bed te springen, zijn kleren aan te schieten, eerst de zwarte broek met het touwtje dat hij strak onder zijn buik aantrok, gevolgd door de kaftan die tot zijn knieën reikte.

Toen draaide hij zijn brede rug naar haar toe, pakte hij zijn autosleutels van het nachtkastje en liep hij de hotelkamer uit, de deur heel zachtjes, geruisloos achter zich dichttrekkend.

Lang nadat hij vertrokken was, nadat zijn donkere rug was vervaagd, lag Efe nog in het bed. Ze maakte zichzelf wijs dat ze sliep en verwelkomde de stilte. Ze was nog steeds naakt.

Ze ontmoette hem liever achter hun huis omdat het vrijen dan niet zo lang duurde. Als ze naar een hotel gingen, nam Titus graag de tijd. Hij trok haar op het bed, dat meestal naar desinfecterende middelen rook, kleepte haar uit en liet haar eerst naakt door de kamer paraderen voor hij haar besprong en weer op het bed sleurde. Hij bedreef de liefde, viel in slaap, werd wakker en begon opnieuw. Alles voltrok zich in stilte, afgezien dan van Titus' kreunen van genot. Ze bleven dan in bed totdat Titus vond dat het tijd was om naar huis te gaan.

In de auto gaf hij haar dan wat geld en ook maakten ze een afspraak voor hun volgend samenzijn. De dag dat Efe hem over hun baby vertelde, waren ze in bed gebleven tot de straatlantaarns tegenover de kamer die ze hadden gehuurd aangingen en een vage oranje gloed in de kamer wierpen. Daardoor leken de afgebladderde blauwe muren bijna even mooi als een heldere hemel met plukjes witte wolken, beschenen door zonnestralen. Efe had er op een gegeven moment iets over gezegd, maar Titus had er niets bijzonders in gezien.

'Maar da's gewoon licht van de straat; waar zie je nu toch zonnestralen?'

Toen Efe daar lag, met haar ogen gesloten en ze voorwendde dat ze sliep, was de zwangerschap, die Titus duidelijk niet erg interesseerde, niet haar grootste zorg. Haar belangrijkste beslommering was hoe ze in godsnaam thuis moest komen.

Ze vervloekte Titus omdat hij dit hotel in een uithoek van de stad had gekozen. De gebakken rijst waar ze eerder van had genoten lag haar zwaar op de maag en deed haar buik zo hard rommelen dat ze naar de badkamer moest spurtten. Wat een verspilling van lekker eten, bedacht ze, terwijl ze op het toilet de rijst en de garnalen en de blokjes vlees die Titus aan het begin van de avond voor haar had besteld, zat te lozen. Ze had het liever allemaal in zich gehouden, ook al omdat ze geen idee had waar ze was of hoe lang het zou duren voor ze weer thuis was. Toen ze zich had opgefrist, besloot Efe dat het tijd was om op te stappen. Ze kleepte zich aan in slow motion en met het gevoel dat haar buik niet langer deel van haar uitmaakte.

Ze vroeg zich af hoe lang het zou duren voor haar buik zou gaan opzwellen. Ze trok haar rok op en wreef met haar handen over haar nog altijd platte en stevige buik en kon niet geloven dat er een baby in haar groeide. Een baby die aan haar ingewanden knaagde en van haar at in een soort samenlevingsverband waarvan ze niet precies wist of ze het wel leuk vond. Ze liet haar hoofd hangen toen ze de lobby betrad, omdat ze geen zin had de receptioniste aan te kijken die haar ongetwijfeld met een brede grijns op haar gezicht zat aan te staren. Ze schaamde zich niet voor de zwangerschap – die was nog voor niemand zichtbaar – maar voor het feit dat ze was gedumpt in dit ‘Royal Hotel’. Ze voelde zich goedkoop, want alleen de goedkoopste meisjes werden naar een hotel gebracht en achtergelaten om op eigen gelegenheid thuis te raken. Het was maar goed dat ze wat geld in haar tas had.

Hoewel ze nooit iets hoefde te betalen als ze samen was met Titus, had ze nog steeds de gewoonte om nooit zonder geld het huis te verlaten. Haar moeder had haar dat geleerd. ‘Je weet nooit wat er gebeurt. Wees altijd voorbereid.’ Nou, mam, je hebt gelijk gekregen, zei ze tegen zichzelf terwijl ze haar een snel dankgebedje toezond. Stel dat ze hier met lege handen had gestaan. Wie had ze moeten aanspreken voor wat geld?

Abortus kwam nooit bij haar op, die dag niet en ook niet in de dagen en weken die volgden en

waarin ze zich echt zwanger begon te voelen. Haar gezicht zwol op en de geur van okrasoep kon ze niet meer verdragen. Ze had te veel gruwelverhalen gehoord over abortussen die misgelopen waren om zelf een poging te wagen. Nkiru, die twee huizen verderop woonde, kende een meisje dat gestorven was van een verkoudheid die haar buik was binnengedrongen, toen de dokter die de abortus had uitgevoerd haar buik niet goed had dichtgemaakt.

Nkiru zei dat de verkoudheid van haar buik naar haar keel was opgetrokken en uiteindelijk haar neusgaten had verstopt, zodat het meisje niet meer kon ademen. Iemand anders kende weer iemand die het zelf met een klerenhanger had geprobeerd en daarbij was doodgebloed. Wat Efe wel zou doen als ze drie maanden ver was en doodziek, was zichzelf verscheidene keren hard op de buik slaan. Van Nkiru’s oudere zus had ze gehoord dat dat een effectieve, maar onschuldige manier was om ervoor te zorgen dat de baby zichzelf uitdreef. ‘Een veiliger gok dan de abortusgordel. Er komt gewoon een flinke bloedklonter uit en je bent weer piekfijn in orde.’ Maar het zou niet werken bij Efe en na twee pogingen zou ze zich schikken in haar lot.

Het kostte Efe meer dan drie uur, een taxi en een busrit om die avond thuis te komen. Haar vader zat in de zitkamer en maakte twaalf flessen bier en vijftien glaasjes ogogoro soldaat.

Efe voelde voor de tweede keer die dag aan haar buik en ongewild begon ze uit verlangen naar haar moeder te huilen.

Ze vroeg zich af hoe ze haar vader moest vertellen dat ze zwanger was.

Uiteindelijk zou Efe het hem niet vertellen en het aan hem overlaten om het te zien en een gesprek te beginnen, dronken of niet. Ze zou het wel aan Rita vertellen. Die avond niet meer, maar de volgende ochtend nadat ze gegeten hadden en ook de kleintjes hun eten hadden gehad en naar school waren. Sommige dingen bespreek je beter niet met een lege maag of in een vol huis. Rita had geen woorden om de angst die na het nieuws bezit van haar nam te omschrijven. Wat moesten ze aanvangen met een baby in een huis zonder moeder die hen kon leren wat ze moesten doen? Met een vader die over zijn eigen voeten struikelde als hij gedronken had? Maar Efe had haar woorden niet nodig, omdat eenzelfde angst haar al had overvallen op het moment dat ze ver-

moedde dat ze zwanger was en die vrees liet haar niet los. Maar ze wist wie de vader van haar baby was.

En dat was een geluk bij een ongeluk; daarover was Rita het wel met haar eens. En alles wees erop dat hij genoeg middelen had om voor zijn kroost te zorgen. Sommige baby's kwamen met veel slechtere vooruitzichten ter wereld. Van sommige baby's was de vader niet bekend of had hij geen rooie cent.

Mijn baby zal tenminste nooit iets te kort komen, troostte ze zichzelf terwijl ze er niet te hard aan probeerde te denken dat de baby haar buik uitrekte en het haar 's nachts moeilijk maakte om te slapen, in welke houding ook.

'Ik hoop dat het een jongen is. Als het een jongen is, zal zijn vader hem zeker willen.'

'Maak je maar geen zorgen, Efe. God ligt niet te slapen. Het wordt een jongen.'

'Amen.' Efe bekrachtigde het gebed van haar zus. De pijn in Efes buik kwam en ebde weg in golven, bereikte een hoogtepunt en verviel dan weer in een onregelmatig ritme.

Ze wilde geen pijnstillers. Ze wilde het allemaal voelen, alsof ze boete wilde doen voor deze zwangerschap, die haar leven had bedorven, haar de reputatie van een sloerie had gegeven.

Kon ze haar hand maar in haar baarmoeder steken om de baby, die haar deed kronkelen van de pijn er zelf uit te trekken.

Toen de arts was vertrokken, kwam Rita naast haar op het bed zitten. Ze gilte met haar zus mee wanneer de pijn voor Efe ondraaglijk werd. Toen Efe het 'verdorven kind', dat de oorzaak van alle pijn was, begon te vervloeken beval Rita haar daar meteen mee op te houden, want iedereen wist dat het taboe was om een baby die zijn hoofdje al half in de wereld had, te vervloeken. Dat bracht ongeluk. 'Probeer het gewoon vol te houden, Efe, hoor je me? Probeer het gewoon. Nog even en dan is het voorbij. Je doet het fantastisch. Het duurt niet lang meer. Geloof me.'

Dertien uur later, toen ze haar zoon de wereld in krijste, was het nog altijd Rita die naast haar stond, die haar hand vasthield en die zachtjes huilde toen de slijmerige baby op Efes borst werd gelegd. Totaal uitgeput liet ze het aan Rita over om een naam voor haar zoon te verzinnen. Rita, emotioneel en ongeïnspireerd, noemde hem Lucky. Misschien wel omdat haar zus het geluk had gehad dat Rita er voor haar was. Of dat het

kind geluk had geboren te worden. Of misschien was het gewoon haar heilwens voor haar nieuwe neefje, dat hij geluk zou hebben in het leven. Later, toen Efe weer wat hersteld was en zich beter voelde, zou ze hem ook nog Ikponwosa noemen, Titus' tweede voornaam.

De baby was rimpelig en klein en hij had een schilferige huid die haar meedogenloos aan een reptiel deed denken. Hij was zowat het lelijkste ding dat Efe ooit gezien had en ze kon niet geloven dat zij hem had gebaard. Niettemin was hij haar verantwoordelijkheid en moest ze voor hem zorgen. Efe had daar niet veel zin in, maar ze was klaar om haar taken op te nemen met een rijpheid die het moederschap in haar ogen vereiste. Ze zou voor hem zorgen, maar ze beseftte dat ze de hulp van Titus nodig had als ze goed voor hem wilde zorgen.

Baby's hadden dingen nodig: eten en luiers en kleren en medicijnen. Haar vader gaf haar niet genoeg huishoudgeld om ook dat te kunnen betalen.

De dag dat ze het ziekenhuis verliet, besloot ze Titus te betrekken in het onderhoud van zijn zoon. Mannen wilden tenslotte zonen, hoeveel maakte niet uit. Zonen waren trofeeën die ze verzamelden om hun naam te laten voortleven.

Efe wist dat Titus kinderen had, hij had het er een paar keer over gehad en goedlachs geklaagd hoe duur een goede school was, hoe goed ze het deden op hun goede school en dat het schoolgeld niet in de lokale munt kon worden voldaan. 'Ze nemen alleen dollars en ponden aan!' Hij had geld, een kind meer zou geen verschil uitmaken. Hij kon hun baby naar een goede school sturen, hem geven wat Efe haar zoon nooit van haar leven zou kunnen geven. En zo gebeurde het dat ze drie weken na zijn geboorte Ikponwosa in een blauw pyjamaatje met voetjes hulde, hem in een roomkleurige sjaal wikkelde en naar Titus' huis aan de andere kant van de stad trok. Ze zorgde ervoor dat ze daar zou aankomen op een moment dat hij normaliter thuis was. Ze had hem niet meer gezien sinds ze hem lang geleden had verteld dat ze zwanger was. Ze wilde met hem praten, hem zijn zoon laten zien. Een kleine Titus, want zelfs op de leeftijd van slechts drie weken was het niet te ontkennen dat vader en zoon op elkaar leken – een gelijkenis die in de loop der jaren alleen maar sterker zou worden. Ze wilde niet veel: gewoon genoeg om voor deze baby

te zorgen, die veel at en het evenbeeld van zijn vader was. Ze wilde hem zien groeien, weg van de sloppen waarin zijzelf was grootgebracht. Titus had genoeg geld om daarvoor te zorgen.

Toen de meid Efe binnenliet, zaten man en vrouw net aan hun avondmaal van eba en egusi-soep. De helemaal niet zo oude vrouw had net een stukje eba in de gemeenschappelijke soepkom gedoopt, toen de meid aankondigde dat er iemand voor meneer was. Ze haalde het brokje uit de soep en tilde tegelijkertijd haar hoofd om die 'iemand' te bekijken. Ze wierp een blik op het bundeltje crème en blauw in Efes armen en glimlachte flauwtjes. Titus zei niets en geen van beiden nodigde Efe uit te gaan zitten. Ze deed het toch en liet zich op de dichtstbijzijnde bank zakken. Nu ze hier was in het bijzijn van een Titus die geen teken van herkenning gaf, kreeg ze een droge keel en had ze de neiging om te hoesten. De baby werd wakker en begon te huilen. Ze suste hem. 'Stil maar, stil maar. Niet huilen.' Ze wiegde de baby tot rust en voordat ze de moed zou verliezen, zei ze: 'Ik heb hier je baby, Titus.'

Titus concentreerde zich op zijn eba en haalde een graatje weg dat zich aan het brokje had gehecht dat hij net in zijn keel wilde stoppen. Het was alsof hij haar niet had gehoord, alsof ze er niet eens was. Het was zijn vrouw die reageerde. Ze waste haar handen in de kom met water naast zich, droogde ze af aan haar servet, waarna ze

opstond zonder dat haar botten kraakten – krak krak. Ze liep naar Efe en posteerde zich voor het meisje. 'Jij,' ze wees met een vinger naar Efe, 'jij komt hier in mijn huis en beschuldigt mijn man ervan de vader van jouw baby te zijn? Hoe durf je? Hè? Hoe. Durf. Je? ' Haar stem klonk zacht en de halve glimlach bleef om haar lippen liggen, wat Efe op het idee bracht dat het misschien helemaal geen glimlach was, maar iets anders. Een grijns. Of iets ergers.

'Waardeloos meisje. Ashawo. Mogen duizend vlooiën zich in je schaamhaar nestelen. Waardeloze geit. Schaamteloze hoer, ashawo. Moet je jezelf eens zien. Klein krenk dat je bent, wat moest je met mannen? Op jouw leeftijd je benen spreiden voor een man, hé? Welk fatsoenlijk meisje slaapt nu met een man die oud genoeg is om haar vader te zijn? Nou? Antwoord, waardeloze idioot! Ik merk dat je niet meer kunt praten. Je tong verloren, abi? En jij hebt het lef hier je gezicht te laten zien. Je was niet bang om mijn huis te betreden met dat ding in je handen, hè? Je was niet bang om aan te bellen en je gezicht te laten zien, hè? Nou, ik doe nú mijn ogen dicht en voordat ik ze weer opendoen wil ik dat jij en je bastaard uit mijn huis verdwenen zijn.' Zelfs zonder naar Titus te kijken, wist Efe dat hij ondertussen gewoon was blijven eten. Ze hoorde hoe hij met zijn lippen smakte om het beenmerg op te zuigen. ■

Eva Cox

Beknopte Inleiding tot de Korsetterie

Vertaling van *A Short Guide to Corseting* van de Londense dichteres Emily Berry

Mijn eerste was een *eighteen-inch* zwart lintkorset,
recht van het rek; het was mijn vriend die het koos.
Wij waren het eens dat smalle tailles mooier waren;
het was een relatie vol tederheid, aanmoediging.

Een meester kiezen is haar laatste, de belangrijkste
daad van wie het keurslijf draagt. Zoek een man met
zelfvertrouwen en handen sterk genoeg voor onderricht
in hoe je je geeft. Wees niet bang voor beperking.

Pijn is het skelet van het leven. Het houdt je rechtop.
Ik draag een korset om die reden: de liefde kwam
langs zij, een krab. Ik wilde samenvallen met liefde;
weggesleept worden in die klemmende greep.

Mijn meester houdt me ingebonden drieëntwintig
uren per dag. Minder is tijdverlies. Ik hou van zijn
armen, stevige pythons. 's Ochtends snoert hij de
veters tot ze groeven branden in zijn handpalm,

en hij fluisterend vloekt, dan dat het hem spijt.
Ik klamp me vast aan de deurpost. Ik weet dat ons
einddoel gelijk is. Ik zie hoe hij vecht om zich te
beheersen; wij voelen allebei pijn. Dat is goed.

Mijn tweede was een *sixteen-inch, two-inch* hoog in
de taille. Ik liet het maken op maat. Mijn lief hield
me vast terwijl de korsetmaker snoerde. Ik zoog
een laatste keer adem en schonk mezelf weg,

staand tussen hen in. Het was een verademing. *Ja*,
zei de korsetmaker. *Past haar perfect*. Mijn borsten
schuimden, champagne uit de fles. Mijn ogen puilden.
Kleine kegel, fluisterde mijn meester. Buigen ging niet.

Een rimpel kroop omlaag langs mijn rug als een zoom. Nu
ik een *fourteen-inch* draag, gebruik ik enkel de bovenste helft
van mijn longen; net genoeg ruimte voor adem. Er rest me
meer dan genoeg. Ik heb beseft: men heeft niet veel nodig.

Handboek voor kindsoldaten

De blinkende vrouw vroeg aan mijn vader of hij kinderen had. Ik was toen nog maar vier aan het worden, ik zat naast hem en keek naar de tegels. Ze waren lelijk.

‘Nee,’ zei mijn vader, terwijl ik gewoon naast hem zat. Ik had een cola met een rietje. ‘Ik zou ze toch maar vergokken,’ zei hij.

De blinkende vrouw lachte en ging met haar vinger op en neer door het spleetje van haar borsten. Mijn vader smakte op een stukje kaas. Hij had er mosterd opgedaan.

‘En wie is dat dan?’, vroeg de blinkende vrouw. Ze wees naar mij.

‘Hem? Zat vanmorgen in de brievenbus. Er stond niet eens een naam op.’

Ik heet Casper. Ik was dus vier aan het worden en dat was het moment waarop ik besloot om weg te lopen. Niet meteen, maar als ik kon lezen. Voor de wegwijzers. Anders geraak je niet ver of loop je in een cirkel. Ik kan ook al zwemmen, als het nodig is. Mijn vader is klankman bij de televisie. Dat is een belangrijke taak, zegt hij, wat zou je aan een televisieprogramma hebben zonder geluid. Ik moet Nickelodeon wel altijd stiller zetten van hem. Mijn vriend Kas heeft een koptelefoon. Casper en Kas van dezelfde klas. 1C bij Juf Lola. Lola Cola friet met mayonaise, dat is een liedje dat wij zingen. Kas ging samen met mij weglopen.

‘Het allerbeste voor de nachtrust van een kind is voor het slapen gaan 2 tot 5 repen chocolade eten.’¹

En op een dag was het zover, we gingen weglopen. Lezen ging al wel goed genoeg en ik kon die nacht niet slapen. Ik moest altijd denken aan dingen die niet leuk zijn en ik kreeg ze niet uit mijn hoofd, ook niet door aan niks te denken. Dat zegt mijn vader altijd: denk dan aan niks. Wie kan er nu aan niks denken? Ik niet.

Ik heb ook een moeder. Iedereen heeft een moeder, zelfs Kas, maar die van hem is wel dood.

Hij kon daar niks aan doen. Ze is met geweld verongelukt toen Kas nog klein was. Patat op haar gat. Ze heette Marta Wojtasik, omdat haar vader een Pool was, maar dat doet er eigenlijk niet meer toe als je dood bent.

Dit was de dag. Ik ging Kas oppikken aan onze school. Het was maandag, ze wisten op school natuurlijk nog niet dat ik weg ging. Daarom was het ook niet verdacht dat ik op de speelplaats kwam, ze dachten zeker dat ik gewoon naar school kwam. Ik kon Kas onopvallend aanspreken, het is ook normaal dat ik met hem praat, want Kas was mijn beste vriend. Hij wist er al van, we hadden ons plan al vaak doorgenomen. Mijn moeder is van Telenet. Onze computer ook. Ik heb een e-mailadres gekregen toen ik naar het eerste leerjaar ging: karatestinkdier@telenet.be. Ik mocht het zelf kiezen, maar het moest er wel een van Telenet zijn. Een karatestinkdier vergast zijn vijanden terwijl hij ze doodstamp. Mijn moeder heeft ook een koptelefoon op haar werk, zegt ze. Eigenlijk is mijn moeder actrice, maar dat doet ze nooit meer. Ze heeft in Holland voor actrice geleerd, en daar heeft ze ook mijn vader ontmoet. Geen van de twee is voor de rest een Hollander.

We wilden kindsoldaat worden. In Kongo zijn er tekort. Als je weggelopen bent, wordt je een soort wees. Dus.

Mijn moeder zegt soms dat ze dood wil. Zoals die van Kas. Maar ze leeft nog. Ik woonde bij mijn vader de week voor we vertrokken. Hij bracht me naar school, en normaal kwam mijn moeder me na school halen in de nabewaking. Ze zal daar schoon gestaan hebben, ik ben al halfweg naar Kongo. Mijn ouders zijn duidelijk gescheiden omdat ze niet meer verliefd zijn. Jessie is verliefd op mij. Ik ben ook wel op haar verliefd, maar dat ga ik pas zeggen als ik tien jaar ben. Mijn moeder en vader doen nu co-ouderschap. Ze moeten wel, want ze hebben maar één kind, en ze kunnen mij moeilijk in twee snijden. Als ze meer kinderen hadden, konden ze ons ge-

woon verdelen: de meisjes bij de meisjes en de jongens bij de jongens.

In China zijn scheten en boeren beleefd, maar daar hebben ze geen kindsoldaten. Daar gaan de kinderen in de fabriek werken. Dat zien Kas en ik niet zitten.

Ik had een afscheidsbriefje geschreven voor mijn vader.

Papa ik dagt dat jij van mij haude maar ik hat het mis van casper en bemoej je met je ijgen zaken begrepen

Ik had het 's ochtends stiekem op zijn kussen gelegd terwijl hij koffie dronk, dan kon hij het 's avonds vinden en wist hij ook wat er aan de hand was. Ik had er ook een voor mijn moeder willen schrijven, maar ik had haar heel de week niet gezien.

Mijn schoolboeken had ik uit mijn boekentas gezwerd, over de muur en tussen de vuile coniferen van de asociale buurman. De buurman van mijn vader is een aannemer. Dikzak. Als hij iets durft aannemen in Kongo en ik kom hem tegen met mijn geweer, dan schiet ik gaten in zijn vette pens tot hij is doodgebloed.

'Vaardigheden in het man-tegen-mangevecht worden best ingeoeffend met een Xbox. Aangeraden dosis: een uur per dag op schooldagen en vier tot zes uur per dag in het weekend.'

Ik mocht niet bij de scouts van mijn vader. Ik ga niet elke zondag om negen uur opstaan omdat jij naar de scouts moet, zegt hij. Ik dacht dat je zo graag tv keek, kijk dan tv op zondagochtend.

Ik had mijn survival de avond ervoor al gemaakt, toen ik niet kon slapen. Papa zat in bad. Survival dat is alles wat je moet weten en alles wat je nodig hebt om een goede kindsoldaat te zijn. Chocolade, kauwgom, een kompas, onopvallende kleren (dus geen schooluniform), katapult, papier om boodschappervliegtuigen te maken, nietjesmachine en een duidelijke stift, Afrikaanse camouflage, pyjama, tandenborstel en tandpasta.

Ik had op voorhand samen met Kas alles voor de survival uitgekozen.

Ik weet ook al wat een condoom is.

Wapens krijgen we in Kongo. Die hebben we nodig om vijanden te kidnappen, en om de

leeuwen dood te schieten. In Afrika zitten geen tijgers. Wel olifanten en giraffen en nijlpaarden, maar die eten geen vlees. Uniformen van het leger zullen ze ons ook geven. We moeten ons aanmelden aan de rand van de jungle, want daar verschuilen de militie's zich. Een militie is een afdeling kindsoldaten met een volwassen majoor aan de leiding. Een beetje zoals een klas op school, misschien komen we wel in militie 1C. Dat kan, want als je begint, zit je altijd in het eerste, en als er genoeg kinderen zijn, moeten ze meer klassen maken, en dan krijg je 1A, 1B, 1C, misschien wel tot 1Z. Er kan ook speeltijd zijn, dat weet ik eigenlijk nog niet.

Mijn moeder leest dikwijls een verhaaltje voor als ik moet gaan slapen. Ze kan wel goed vertellen, maar soms heeft ze geen zin door migraine. Dat is sterke hoofdpijn, dan kan je bijna niets meer doen, zeker niet voorlezen. Dan kruipt ze samen met mij in bed, en mag er geen lampje aan. Mijn vader las vroeger wel eens voor, toen hij nog niet gescheiden was. Dat doet hij niet meer, en zeker niet nu ik in het eerste zit en zelf kan lezen. Ik mag van hem lezen op mijn kamer 's avonds, als ik maar stil ben. Hij heeft eens gezegd dat hij een tweede tv wil kopen, om op mijn kamer te zetten, dan heb ik iets om mij mee bezig te houden. Ik heb hem een Xbox aangeraden, met Dragonball of iets met Ninjas. Jij weet niet wat dat kost, zeker? vroeg mijn vader. Een gewone internetcomputer zou ook al goed zijn, dan ga ik naar spele.be, daar zijn ook vechtspelletjes, maar de computer is van hem, daar zit hij zelf de hele tijd al op. Kas heeft thuis een grote broer met een Xbox.

'Belangrijke boodschappen worden in geheim-schrift opgeschreven en als papieren vliegtuigje naar compagnons verstuurd. Je kan de baan van je vliegtuig met speeksel op de vleugels beïnvloeden. Kauwgom stimuleert de speekselvorming.'

Mijn vader had beloofd dat ik mee mocht naar het containerpark in het weekend, maar hij was het vergeten. Mijn moeder neemt me soms mee naar de zoo. Ik was zo boos op mijn vader dat ik besloten had om die maandag weg te lopen. Eigenlijk wilde ik eerst wachten tot op het einde van het eerste, maar het zal wel lukken. Nu ging ik wel de paasvakantie missen, want dat was binnen twee weken al, en onze opleiding

in Kongo duurt drie maanden. We zullen eerst een uitrusting krijgen: legerbottinnes met stalen tip, een helm, haken om in bomen te klimmen, een net om onder te slapen, een klein geweer elk en een bazooka die je met iemand anders moet delen, en messen.

Ik had mijn vader nog één kans gegeven om mij mee te nemen naar het containerpark: ik zei hem dat je altijd moet doen wat je belooft, of anders moet je niets beloven. Hij zei dat ik ook altijd van alles beloof wat ik niet doe: mijn bord leegeten, zonder zeuren gaan slapen, niks zeggen tegen mama over Samantha. Maar ik vind dat hij naar zichzelf moet kijken, want ik ben nog maar een kind, ik weet nog niet wat ik mag beloven en wat niet, en hoe moet ik het anders leren. Hij is zesendertig, als hij nu nog niet weet wanneer hij naar het containerpark zal gaan en wanneer hij thuisblijft, dat is niet meer normaal volgens mij. Ik was het ook niet vergeten en ik ben nog maar zeven. Toen ik vroeg of we al gingen vertrekken, zei hij dat het te laat was. Het was nog maar twee uur en het containerpark is zeker tot vier uur open. Ik kan ook al klok lezen.

Hij riep dat ik erover moest ophouden of hij zou mij naar het containerpark brengen en in de bak voor ongewenste kinderen steken. Ik heb maar gezwegen. Kas krijgt soms een pak slaag van zijn broer. We hebben eens zijn Grand Theft Auto verstoep.

Kas wilde eerst niet meegaan, omdat we hadden afgesproken dat we pas op het einde van het eerste leerjaar zouden gaan, maar ik heb hem uitgelegd dat het dan superwarm is in Kongo en nu alleen nog maar keiwarm en dan kunnen we beter wennen. We zijn gewoon langs de poort terug naar buiten gelopen, niemand lette op ons. De hoek om, straat door, naar rechts en dan de kerk binnen.

Ik beeld me altijd in hoe iets gaat zijn als ik weet dat het gaat gebeuren en dat is bijna altijd verschillend van hoe het echt is. Bijvoorbeeld toen we op school gingen picknicken en brood en fruit moesten meenemen, beeldde ik me in dat we met alle kinderen van de school en met de juffen en meesters op de speelplaats op grote dekens gingen zitten in de zon en dat we zelf boterhammen mochten smeren en fruit kiezen, maar het regende en we aten gewoon binnen in de klas aan onze bank. Maar het was wel lekker.

Of toen ik wist dat ik met mama naar de zoo zou gaan, had ik me ingebeeld hoe de zoo eruit zou zien, met alle dieren door elkaar en bergen en rivieren, maar het was helemaal anders en toch plezant.

We zijn met school al veel in de kerk geweest voor de mis, maar wij krijgen nog geen hostie, omdat we onze communie nog niet hebben gedaan. Kas heeft al een paar keer een hostie gekregen van zijn broer, hij zegt dat het een beetje plakt maar wel lekker is. Mijn papa zegt dat hij niet in God gelooft, maar ik wel. Hij heeft me wel laten dopen, voor oma en opa. Dus kan ik volgend jaar ook mijn communie doen, als ik dan al terug ben uit Kongo. Ik denk het wel. Ik zou mijn eigen communie niet willen missen.

Nu was de kerk leeg, dat had ik wel gedacht. Hier konden we ons rustig omkleden. Op school mogen we alleen blauw dragen, dus dat moest uit, anders zagen de mensen dat we van een school zijn. We moesten eerst terug naar de buurt van Kas, dus mochten we zeker niet opvallen, anders werd hij misschien herkend. We gingen naar de winkel van Anthony, waar Kas al alleen heen mag om sigaretten te kopen voor zijn vader. En chips voor zichzelf en zijn broer. Paprikachips zijn de lekkerste. Of Hula Hoops. Kas kent Anthony goed, en Anthony is van Afrika, dus gingen we aan hem de eerste weg vragen. Dan wisten we de richting en zouden we verder de wegwijzers kunnen volgen.

Als we terugkomen van Kongo moeten we in de kerk onze moorden komen biechten, anders mag je je communie niet doen.

‘Als je een duif raakt met je katapult, hebben de mensen een punt; als je mist, krijgen de duiven een punt. De duiven staan voor, maar niet veel. Tip: strooi eerst wat oud brood.’

We hadden wel een probleem, want Kas had zijn andere kleren en zijn survival natuurlijk nog niet bij. Maar zijn vader was toch gaan werken en zijn broer was naar school, dus er was niemand thuis en Kas heeft altijd een sleutel bij zich. Ik kon mij in de kerk al omkleden, zodat ik er niet meer als een schoolkind uitzag en Kas kon achter mij sluipen en als er iemand aankwam, of de politie, dan waarschuwde ik hem en kon hij zich snel verstoppen tussen de auto's. En we moesten toch naar Anthony, dus we kwamen

bijna langs het huis van Kas. Probleem opgelost. Hij kon zich thuis gaan omkleden en zijn survival maken.

We waren al halfweg en onze list werkte perfect, tot we aan de moeilijkste hindernis kwamen: de baan. Dat is een drukke weg die ik eigenlijk niet alleen mag oversteken, al kan ik dat wel. Ik mag ook nog altijd niet alleen naar school fietsen van mama, omdat de baan te gevaarlijk is, zegt ze. Mijn papa brengt me met de auto. De baan is druk, maar eigenlijk een makkie om over te steken als je ogen in je kop hebt. Kas was in zijn schooluniform tussen twee auto's gekropen en ik was al overgestoken. Dat ging vanzelf. Nu moest ik alleen wachten tot er weer geen auto's aankwamen en tekenen doen naar Kas om over te steken, en dan waren we niet meer zo ver van zijn huis.

Ik keek links en rechts en toen zag ik opeens een wegwijzer, een beetje verder langs de baan, en weet je wat er opstond? Kongo! We waren al op de goede weg! Wat een geluk! Ik keek naar Kas en wees naar de wegwijzer en hij stak zomaar over, zonder te kijken. Wel tien meter denk ik dat hij in de lucht vloog, ik dacht even dat hij ging blijven vliegen, maar toen viel hij met een plof van zijn lijf en een krak van zijn kop in het midden van de straat. De auto slipte met veel lawaai tegen een andere auto die langs de kant stond.

Ik ben snel gaan lopen. Als je je handen voor je houdt met je duim naar buiten, dan is links de kant waar je hand een L maakt. De L van links. Kongo was naar links. ■

¹ De citaten zijn afkomstig uit: Stavanger, Elias & Anthony Lennon, *Handboek voor kindsoldaten. Survivaltips voor de allerkleinsten* (Lemniscaat, Rotterdam 1996)

Nu al noteren: het nummer 100 wordt officieel voorgesteld in het Letterenhuis (Minderbroedersstraat, 2000 Antwerpen) op dinsdag 7 oktober om 19 uur, voordien wordt om 16 uur *Gierik & NVT* op het Antwerpse Stadhuis gehuldigd voor zijn onverdroten inzet voor de verdediging van het vrije literaire woord, de Vlaamse literatuur in het algemeen, de auteurs en de debutanten in het bijzonder.

Johanna Spaey

De vermoorde schrijver: de onvoltooide boeken van Bruno Schulz (1892-1942) en Pat Lowther (1935-1975)

‘Eerst vandaag begrijp ik de eenzame heldenmoed waarmee hij moederziel alleen de strijd had aangebonden met het grenzeloze element der verveling dat de stad verstarde. Van alle steun beroofd, zonder erkenning anderzijds verdedigde deze wonderbaarlijke man de verloren zaak van de poëzie.’

(Uit: *De Mannequins*, Bruno Schulz)

Iedere schrijver weet dat een dramatische dood zijn marktwaaarde zal verhogen. De lijst met auteurs die zelfmoord hebben gepleegd, is, dankzij Dirk de Witte en Jeroen Brouwers, eindeloos. Sommigen zouden zich ook zonder die zelfgekozen dood in het literaire geheugen hebben genesteld. Bij anderen zorgde hun zelfmoord voor een net iets langere herinneringstijd dan men op basis van hun werk zou kunnen verwachten. Maar niet iedere gewelddadig omgekomen schrijver schreef zelf het scenario van zijn dood. De lijst met vermoorde schrijvers is bijna net zo lang en wordt nog elk jaar aangevuld. Politieke, passionele of toevallige moorden: de één wordt op straat neergekogeld, de ander het hoofd in geslagen door een jaloerse echtgenoot of het slachtoffer van een identiteitsdief.

Nee, de schrijver mag zich dan veilig achten achter de muren van zijn schrijfkamer en alleen maar stervenden aanschouwen in zijn imaginaire wereld, de dood loert overal.

Heel wat lezers en schrijvers zijn geobserveerd door *De Messias*, de verdwenen roman van Bruno Schulz die in 1942 in het getto van Drohobycz werd vermoord. Cynthia Ozick (*The Messiah of Stockholm*), David Grossman (*See under: love*) en Philip Roth (*The Prague Orgy*) schreven over dat ene ooit geschreven en nooit gelezen meesterwerk van een formidabele Poolse verhalenverteller die zich in de jaren dertig steeds bewuster werd van zijn joodse erfenis en daar door de politieke omstandigheden bijna noodgedwongen moest over schrijven.

Bruno Schulz publiceerde tijdens z'n leven slechts 2 verhalenbundels, *De Kaneelwinkels* en *Sanatorium Clepsydra*, en daar bleef het jammer genoeg ook bij. Nadat hij verplicht in het getto van zijn geboortestad Drohobycz moest gaan wonen, verdwenen samen met het manuscript van *De Messias* ook een aantal van zijn verhalen, brieven en tekeningen die hij deels bij niet-joden had ondergebracht.

Van de man die zo timide en teruggetrokken én tegelijkertijd zo overtuigd van zijn schrijven was, bleef er bijna niets meer over.

Pas in de jaren zeventig werd hij herontdekt. Sindsdien zijn vele lezers en taalkundigen in de ban van Schulz' fantastische en sprookjesachtige verhalen, waarin zijn mythologische kindertijd en jeugd worden herschapen tot een duizelingwekkende, dramatische 'Schulziaanse' wereld. Geen Kafka, geen Rainer Maria Rilke of Tucholsky: voor Schulz' verhalen bestaat geen enkel referentiekader, behalve Schulz zelf.

‘De situatie in het Sanatorium wordt met de dag ondraaglijker. Het valt moeilijk te ontkennen dat we regelrecht in de val zijn gelopen.’

(Uit: *Sanatorium Clepsydra*, Bruno Schulz)

Bruno Schulz werd vermoord op 19 november 1942. Een paar dagen eerder had zijn Duitse beschermheer, gestapo-officier Felix Landau - een schrijnwerker uit Wenen die Schulz opdracht gaf om zijn portret te schilderen en zijn villa van muurtekeningen te voorzien - de protégé van een andere gestapo-officier, Karl Günther, doodgeschoten. Op die bewuste novemberdag, de dag dat Schulz eindelijk het getto van Drohobycz

Bruno Schulz (zelfportret uit de reeks *Boek van ijdelheid*)

wilde ontvluchten, werd hij tijdens een woest bloedbad, waarbij meer dan 100 joden op straat werden afgemaakt, tweemaal in het hoofd geschoten door Günther. Zo eindigde het leven van Schulz op een doodgewone novemberdag in 1942. 'Jij hebt mijn jood vermoord, ik de jouwe', zou Günther daarna Landau triomfantelijk hebben toegeroepen.

Schulz werd diezelfde nacht door een vriend op het joodse kerkhof van Drohobycz begraven. Van het graf is er nu geen spoor meer. Landau en Günther, die volgens getuigen beiden opvallend veel enthousiasme aan de dag legden tijdens hun gestapowerk, leefden na de oorlog nog lang en, voor Landau op een paar jaar gevangenis na, ongestoord verder. Van de 10.000 joden in het getto van Drohobycz overleefden slechts 400 de oorlog.

Before the wreckers come,
Uproot the lily
From the hard angle of earth
By the house.
Crouch by the latticed understairs
Rubbish and neglect

(The sudden lightning
Of sun
On your back

Between the opening
And shutting
Of the March-blown clothesline,
Rise and fall of the swift light
Like blows.)

(Uit: *Before The Wrecker Comes*,
Pat Lowther)

De Canadese dichteres Pat Lowther heeft op het eerste gezicht, buiten haar onfortuinlijke dood, weinig affiniteit met Schulz. Lowther was een huisvrouw die het tot dichteres schopte. Getrouwd voor ze de middelbare school kon afmaken en een paar jaar later al een gescheiden moeder van twee kinderen. Door haar tweede man, Roy Lowther, belandde ze in de spannende, turbulente, maar nogal vage wereld van dichtersge-nootschappen, politieke actiegroepen en rokerige literatuuravonden. Lowther 'deed' haar hele leven al aan poëzie. Maar pas toen ze haar door de tijdsgeest geïnspireerde werk (Neruda, Vietnam) achter zich liet, werden haar gedichten persoonlijk, opwindend en krachtig. Lowther schreef over haar relaties (de mishandelde, geterroriseerde vrouw die het toch niet kon opbrengen om haar man te verlaten, de vrouw die minnaars had, de vrouw die liefde wilde), haar kinderen en het huishouden, maar ook over haar bijzon-

dere fascinatie voor de Canadese natuur, rotsformaties en natuurkundige fenomenen. Terwijl Lowther in de toen nog bescheiden Canadese literaire scene steeds bekender werd, zakte haar ziekelijk jaloerse man steeds verder weg in zijn eigen literaire en professionele teleurstellingen. Op de dag dat Lowther de jaarlijkse bijeenkomst van Canadese dichters zou toespreken, bleek ze onvindbaar te zijn. Drie weken eerder had haar man haar 's nachts doodgeslagen. Hij had haar lijk in een moeras gedumpt en beweerde vervolgens bij hoog en bij laag dat ze hem en de kinderen, zoals verwacht nu ze het hoog in haar bol had gekregen, had verlaten.

Na haar dood kreeg Pat Lowther een naar haar vernoemde prijs die sinds 1981 jaarlijks aan de beste dichtbundel van een vrouwelijke auteur wordt toegekend. Er zijn biografieën, romans (Het schitterende *'Het Swann symposium'* van Carol Shields, bijvoorbeeld) en documentaires over haar gemaakt. Haar dochter is, net als de dochter van Sylvia Plath en Ted Hughes, intussen gedebuteerd als schrijver. Maar net als en misschien nog meer dan Schulz dankt Lowther haar faam vooral aan haar tragische dood, terwijl het lezen of ontdekken van haar gedichten net zo veel waard is. De vermoorde schrijver mag dan plots niet langer worden blootgesteld aan slechte kritieken, magere oplages, vervelende lezers of onwillige uitgevers, met zijn (of haar) dood verdwijnt ook een deel van zijn originele stem en van zijn intenties.

Long street of houses
with lighted roofs
black against

winter sky blue as Venetian glass
with Venus hanging
like a small yellow moon

In the houses people
are cooking food and scolding children
the ones home from work

are hanging their coats up
telephones are ringing
behind the yellow windows

Come, open the doors
yellow rectangles and steam

of meat and potatoes

Stand on the front steps
stare at the sky and wave
Look, we're riding past Venus

(*Riding Past*, Pat Lowther)

Nog meer vermoorde schrijvers:

Dagboekschrijvers Anne Frank en Etty Hillesum stierven beiden in een concentratiekamp. De Indische dichteres Madhumita Shukla werd in 2003 vermoord door haar minnaar, een voormalige minister, en zijn vrouw omdat ze zwanger van hem zou zijn geweest. Dichter Peppino Marotto werd eind vorig jaar op Sardinië op straat neergeschoten, een uit de hand gelopen ruzie volgens de één, een oude vendettazaak volgens de ander. In 2006 werd een paar weken na zijn dood in Londen het lijk van schrijver en fotograaf Allan Chappelw gevonden. De moordenaar had intussen zijn bankrekening geplunderd. Nancy Richards-Akers mocht dan succes hebben met haar romantische verhalen, thuis was de rozengeur ver te zoeken en werd ze regelmatig in elkaar geslagen door haar man. Toen ze hem eind jaren negentig eindelijk verliet, maakte hij een einde aan haar én zijn leven. De Amerikaanse misdaadauteur Muriel Davidson werd in de jaren tachtig doodgeschoten door een man die ze probeerde te helpen met zijn alcoholverslaving.

Dichter en toneelauteur Christopher Marlowe kwam in 1593 om bij een dronkenmansruzie. Toneelauteur Joe Orton *'Prick up your ears'* werd, zoals bekend, het slachtoffer van de obsessieve liefde van z'n vriend. Black Panther en schrijver Huey Newton stierf bij een ruzie over drugs. In 2003 werd de Nederlandse sciencefictionschrijver Paul Harland dood aangetroffen. De zelfmoord bleek moord te zijn en zijn echtgenoot de dader. Johann Winckelmann, de man die ons opnieuw de oudheid liet ontdekken, verloor zijn leven toen iemand zijn geld wilde stelen. En de vader van ons aller Merijntje Gijzen, Adrianus de Jong, werd in de Tweede Wereldoorlog voor zijn eigen huis neergekogeld door Nederlandse SS'ers. □

Gierikverbeelding 6

◀ Eerste literaire tijdschriftenbeurs in het Karel Cuypershuis, VOC Antwerpen.

Vlnr: Guy Commerman, Peter De Greef en Guy van Hoof (foto: DNG)

◀ Poëzieavond voor rethorica-studenten in het Koninklijk Atheneum van Aalst.

Vlnr: Guy Commerman, Jan Gloudemans en Erik Van Malder.

◀ Poëziemarathon in Tienen.

We herkennen o.a. ...

Sven Cooremans,
Guy Commerman,
Erik Van Malder,
Jan Gloudemans en
Wim Menheer.

WEGBONJOURN

Ik drink. Snuif aan witgloeïende dromen
om de zink, de kankerpit, te beklinken.

Zing. Spring. Stuif het ochtendrood in.
Overgrogstem het hele zootje. Speekselvloed.

Zwam. Stamboekstier. Schrompeltier.
Kwijnknoop. Schijndope. Rimpeltier.

Jacobagoed, schoon de huiver de kaars houdt.
Daglichtaanschouw blijft een tongbreker.

DAT WIJ ZOEMEND

Ten faveure konden zweven onzeer
onder onnoemelijk maanneveldons,

en beleven een onderonsje van lichtgazellige
kleuren grenzend aan een geur van heiligheid,

als ineengestregelde daden van deinende
lichtbellengordijnen, cellenlinkklanklijn-

waden door de nacht, zuigzoenend, zinnelijk.

IN HET ZIEKENHUIS

Mijn hart heeft weer onmenselijk
gehaperd. Dada, ik lig op apegapen.

Koude handen planten elektrodes
in mijn borstlandschap, dat doet zeer.

Geregistreerd in beeldgrafieken
in levende lijve met dalen en pieken.

Dadelijk roepen piepertjes de doktoren weg.
Luchthongerig volg ik de verpleegster

en de wolkendrift rond haar flanken,
een witheid gebarend van het niets.

‘ONVOORWAARDELIJK ZIE IK JE GRAAG’

De gangbaarheid van het woord onvoorwaardelijk
verdraagt af en toe, maar niet te lang, losgeslagen
hartsentimentaliteit, maar bovenal handhaaft ze zich

bij de gratie van een weerbaarheid, dagdagelijks
in de kleine dingen aangevat, ondanks huisverdriet,
pretbedervers, porfiergruis, zintuiglijk doorleefd.

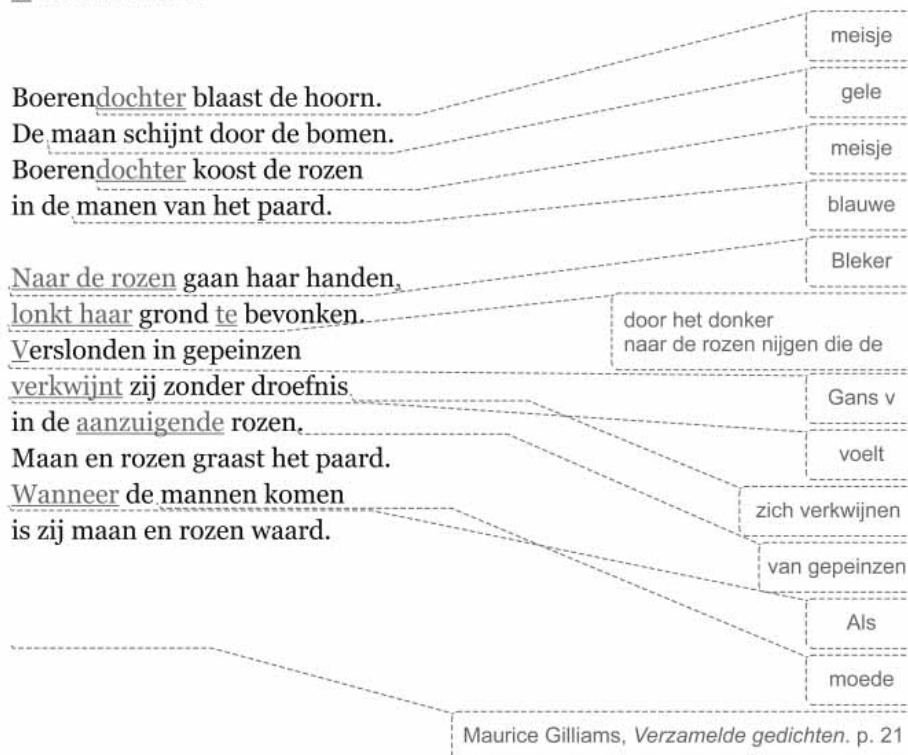
Spring in de bres voor de duistere hang
van je lichaam, verdedig met goed en bloed
je talloze tederheid, je speelveld, desdoods,

want aan je verborgen littekens herken je
jezelf, je stem die het licht draagt, sterk genoeg
om eenieder die je graag ziet levenslang te be-
waren.

Xavier Roelens

Voortzettingen, afdwalingen, lemen schouders

I Avondlied

II Mineraliteit

Ik ontkleedde mijn lichaam

nadat ik mij had afgezonderd van elkeen
die tot dit lichaam in ook ontklede staat na
kwam en van elkeen die het met onbezonnen
wetenschap had aangetast en ik vluchtte schijnbaar in
een nabijheid van mij overweldigende en mij
overtreffende pracht en ik trachtte mijn ontkleedheid
te willen als blad dat groeit recht uit de tak
en ik trachtte niets anders te zijn dan de schors
en de humus en de mineraliteit van
deze ontkleedheid in een omstreek die als mijn
jeugd was en die alles bewaarde wat zich op het lichaam
aftekende en die niet anders kon zijn
dan tevergeefs tot dan, dan door
niet meer te zijn ontdaan.

nadat ik mij op mijn weg haastte
en nadat ik mij had verwijderd van elkeen
die de escorte was van mijn jeugd
en

mij

ik vluchtte schijnbaar in een omgeving

en die in feite deze jeugd was

Kees Ouwens, *Alle gedichten tot dusver*, p. 162

III Een vrouw

I	Met schaterend haar, met een buidel <u>in</u> de buik	op
Met meeuwenogen,	<u>laait</u> een moeder, een goede verrader;	of
E	wie kent deze vrouw?	,
W	Haar nagels naderen mijn hout,	laaiende
H	haar klauwzeer wekt mijn huid.	,
nadert	Zij <u>tuit</u> in vouwen en in hars,	Als een jachthoorn hangt zij in mijn haar te tuiten
in klatering, T	terwijl in staat van begeerte <u>en van moord</u> ,	in schicht, In hitte
G	gestrekt als een geweer ik	en
O	omvat en vel,	In staat van aanval en van moord
G	gebogen, geknield, het geurend dier	, doorploeg
T	tussen lederzachte knieën.	de
I	Zij splijt mijn kegel	de bekende
	in een opsombare warmte.	
		Hugo Claus, <i>Gedichten 1948-1993</i> . p. 196

IV De straatweg langs de vaart

Ik stenen voet en watervogel, ofwel:

Ik wandel op de straatweg langs de vaart.

Eenvoudig klaart de hedendaagse

albatros en hoor ze gillen: dāt is!

O goedkope zinsverduistering, gratis genie.

Ik waag het maar en wandel langs de vaart

zoals vóór mij en zonder baard

hij die moe de riemen rusten laat...

Dat mag ik nóg, maar niet meer zó verwoorden.
Om zo'n e

beeld, om zulke

zouden

n je vermoorden

Schrijf nu: Ik stenen voet en watervogel...

poëzie

gulden tijd van de

kogel,
van

de eindeloze velen

weer de kinderen die

het lieve leven leren spellen, spelen

Johan Daisne, *Verzamelde gedichten*. p. 234

Pol Hoste

De schrijver vraagt zich af waarom hij schrijft en daarna schrijft hij een België-Holland

We zijn bij het schrijven aangekomen. Ik reken dat vanaf het Pleistoceen of vanaf de eerste dinosauriër als u dat meer aanspreekt. Daarna komt de mens – ik weet niet of u dat aanspreekt – die uit zijn hoofd rekt en nu al een tijdje bij het schrift is aangekomen waardoor het schrijven blijft doorgaan. Na enkele bewerkingen volgt hieruit waarom ik schrijf.

Het zou kunnen dat de vraag naar het waarom van het schrijven samenvalt met de vraag waarom het schrijven niet ophoudt. Enigszins negatief, dat wel. Maar anderzijds een mogelijkheid om een pintje te gaan drinken en uit te roepen: ‘Waarom zou ik niet ophouden met schrijven?’ Al was het maar om op een comfortabele afstand even een plausibele uitleg te vinden voor een soort schrijven dat behalve met zichzelf nergens mee te maken heeft.

Het is niet omdat een samenleving intellectuelen en kunstenaars genereert, wetenschap en kunst, dat die periferie ineens moet gaan denken dat ze eraan te pas komt. Laten we het democratisch houden voor er wat gebeurt.

Is er een reden om met ademen op te houden zodra men eraan begonnen is? Is er een reden om met schrijven op te houden? Zomin als er een reden is om de adem even aan de kant te zetten en met behulp van de lucht, vragen over de lucht te stellen met betrekking tot de adem en de reden van zijn ‘waarom’, is er een reden om de tekst even opzij te zetten en met behulp van het schrift een paar vragen aan het schrijven te stellen die een antwoord moeten geven op zijn ‘waarom’. Zomin dus. Of zoveel. Niet meer of niet minder.

De vraag om het ‘waarom’ van het schrijven te reflecteren heeft zijn bestaansrecht, maar het antwoord op de vraag verantwoordt daarom geenszins wat er op het glas of het papier tevoorschijn komt. Vandaag is het mooi weertje. Ik las wat literair geschreeuw, poëtische ontstemming, stilte, introvertie en verontwaardiging over maatschappelijke wantoestanden in het buitenland. Liefst in het buitenland. Verder was er ook

iets met strandcabines, poëzie en een minister. Het ziet er hier niet slecht uit.

Niet dat het antwoord op het einde van dit antwoord ook niet zal opgehouden hebben zoals de luchtstroom, de waterstroom, de schrijfstroom en het nodeloze inktvergieten.

Natuurlijk zijn er verklaringen. Het schrijven is begonnen. Dus beginnen ook de ogen van diegene die schrijft en ontmoeten die ogen ook de blik van diegene die de vragen stelt en de verklaringen al lang gevonden heeft, de redenen al lang in kaart heeft, in het andere geval alles onverstaanbaar vindt. Het is hier aangenaam.

Er zijn ook nog de sterren, kleerkasten, blauwe reigers, de hele reutemeteut. Die is ook volop bezig omdat hij begonnen is, voor de eerste dinosauriër (sterren), na de laatste dinosauriër (blauwe reigers en kleerkasten). Ook daardoor ziet men allerlei schrijvers aan het werk. Alleen, dat kan. Of samen met hun bemiddelaars, daar is altijd wel geld voor, of in het gezelschap van vraag- en antwoordmensen. Ik vind het overige zelf nogal onverstaanbaar en eerlijk gezegd ondemocratisch. Dat vooral, ondemocratisch. Waarom men schrijft, vind ik, kan in geen geval ondemocratisch zijn, daar ligt de limiet. De limiet ligt niet ergens tussen kapotgeschoten lichaamsonderdelen in een ravijn of zo. Vrolijk klettert het ijskoude gletsjerriviertje tussen de rotsen. Tussen de democratische want door middel van het algemeen enkelvoudig stemrecht verkozen rotsblokken. Het zou slechter kunnen. Vandaag was het mooi weertje. Denise at druiven. Waarom eet Denise druiven? ‘De druiven zijn begonnen,’ zegt Denise. Wij verstaan elkaar perfect, zij en ik. Alle anderen hebben ongelijk en dat komt ons de laatste vijf minuten zeer goed uit. Maar nu moet ik echt weg. Dat schrijven toch altijd.

Paul zegt dat het schrift daar helemaal niet voor uitgevonden is. Op die manier voegt hij een belangrijk antwoord toe aan de vraag waarom ik schrijf. Men schreef en daarom werd het schrift uitgevonden. Nu schrijft men er poëzie mee en

het is er helemaal niet voor bedoeld. Daardoor komen er na een tijdje een paar boekdelen literatuursociologie en psychologische studies. Schrijft men daarvoor? Een aangenaam zomerweertje is het wel. Ik las een paar artikels over de economische recessie in de literaire sector. Werkelijkheidszin heet dat je het over financiën hebt in plaats van over artistieke inhoud, wat betekent dat de vrije markt het cultuurproduct in de eerste plaats verbindt met ontspanningsindustrie, winst en massaconsumptie. Dat is misschien ook wel een goed antwoord op de vraag naar het 'waarom'. Denise mikt al haar pitten in de richting van de zon. 'Zij is begonnen,' zegt ze. We verstaan elkaar perfect. Dat schrijven altijd. Is onze verstandhouding wel voldoende democratisch? Wat zou ik graag voor de staat werken. Waar is de staat? Aangenaam zomerweertje vandaag, sneeuw, hagel, zon, regen, alles. Men moet de natuur niet met schrijven verwarren. Dat lijkt me ook een goed antwoord.

Waarom is het aangenaam zomerweertje? Omdat het weertje begonnen is. Tegelijk met de sterren en zo. Daar was het meisje van de omroep nog niet zo zeker van. Maar we zijn dus wel al bij het weertje aangekomen en zonder enige aanwijsbare redenen zullen we daar natuurlijk verklaringen en redenen voor blijven formuleren, het liefst met geïllustreerde woorden en een meneer die met zijn armen zwaait en strak geknipt is en heel veel liefhebberijen heeft. Je zou er nog van staan kijken. Waarom? Hij is bij deze belangstelling aangekomen zoals een tennisbal bij een racket tijdens een wedstrijd. Dus slaat hij de bal terug.

Niet dat men hem niet kan registreren en terugspoelen, zodat we alle bewegingen achterstevoren te zien krijgen. Tenminste zo noemen we die richting van de bewegingen omdat het kijken en het noemen is begonnen. Sommigen spelen zeer goed tennis. Sommigen schrijven ook zeer goed. Maar waarom die spelers tennissen? Ze zijn bij het tennis aangekomen en ook als ze niet spelen, gaat dat onverminderd door. Ook na hun dood bijvoorbeeld, als anderen het tennisspel zullen hebben overgenomen en zich in een compleet nieuwe outfit vertonen en met compleet nieuw materiaal voor compleet nieuwe toeschouwers verschijnen. Waarom ze toeschouwen? Omdat ze hij het toeschouwen zijn aangekomen. Nieuwe tennisspelers geven ook

compleet nieuwe antwoorden aan de vraag- en antwoordmeisjes die alle antwoorden al kennen. Ze wonen in een huisje met bloemetjes. Ze zijn bij de petunia's en de violetjes aangekomen. Dit is dus in het kort waarom ik schrijf. Schrijft u? Kon ik maar schrijven. Ik schrijf niet. Waarom schrijft u niet? Wel, kijk eens, ziet u, zo schrijven. Doet u rustig verder. Ik beklim een hijskraan. Men kan niet alles schrijven. Men kan ook niet alles vernietigen. Anders was dat al lang gebeurd. Maar het gaat niet. Zoals met schrijven, eigenlijk. Anders was het al lang gebeurd. Maar het gaat niet. We zijn bij een zomerweertje aangekomen. Deze ochtend al scheen de zon.

Multatuli schrijft en werkt in Brussel

(copyright) www.dbnl.org

België-Holland

Mijnheer, Mevrouw, Juffrouw, Mijnheer, er zijn zovele zinnen in mijn hoofden waar ik alles aan bewaard heb. Zoveel, dat wij van elkaar zouden gaan houden als ik ze u vertelde. Redenen hiervoor zijn mij onbekend.

Ik weet niet tot wat wij behoren, zij het tot een andere taal of dezelfde die wij gelezen hebben. Het zal in werken zijn geweest of in schoollokalen. Tussen ons staat de geschiedenis. Verheugen wij ons en delen wij de letteren.

Bij valavond liep ik langs uw huizen waarvan de boeken zich in de grachten spiegelen. Beneden zag ik vrouwen die zich wasten voor het raam. Ik heb aan *Mei* van Gorter lopen denken.

Zou een film niet beter zijn? Wat Rotterdam en Amsterdam betreft: ik ben een zeeman, een Spanjaard, een Fransoos. Het verhaal kent u, de clichés herinnert u zich uit chansons. Een ingehouden, sobere stijl had u gewild en iets dat wordt verteld, ik weet het. Schilderijen van Memling en Van Dijck. Tonen ze mij de geschiedenis van de Portugese joden?

In Holland was ik eens in een drukkerij met Russische werken. De zon viel in het gestapelde zetsel. Wordt het geen tijd dat ik na deze korte inleiding mijn zinnen opschrijf, Platonov en Sterne citeer? In welke taal die wij delen?

Ik leef onder een katholiek minister van Gezin. Alors Monsieur, Madame, Mademoiselle, j'ai appris beaucoup. Je suis très content. Uit de kraan boven de gootsteen komt drinkbaar water. Vloeit het uit verdragen voort?

Delen wij onze Letteren. Leest onze Bijbel. Blijft in alle Staten.

Ik zal bij een vrouw en een man blijven. Iemand schrijft een boek en er is één zin die iets anders betekent dan wat we zelf zijn.

Ik was eens in Nederland en men vroeg mij om te antwoorden. Ik heb het verzameld werk van Multatuli gelezen, maar ik ben opgevoed met Kloos.

Verder bestond het televisieprogramma uit ofwel dames en heren. In een hotel ontmoette ik eens iemand die enkel zijn werk deed.

Wij moeten onze zinnen opschrijven en naar elkaar verlangen. In afwachting daarvan: het was op eenen sinxen dagen dat bos ende hage met groene loveren waren bevaen. Met een Katholiek ministerie, het Vlaams Blok en het Hollandse leefbaar Nederland, Mijnheer, Mevrouw, Juffrouw, Mijnheer en Portugese joden. ■

Wim Geysen
fotografie: Anne Bruyns

in rood

het is nacht / en alles is geel en groen en blauw / zelfs het mini-meisje
in het bed / waarnaast ik me heb neergezet / ja: ook datgene /
waarvan ik meer dan wat ter wereld hou / is geel en groen en blauw

het is nacht / en het mini-meisje ademt zacht / en naast haar staat
de toverlamp / die ik voor haar heb meegebracht / zij zorgt voor
deze kleurenpracht / schildert figuren op de muren / stuurt paardjes
achter een prinsesje aan / purperen paardjes die van hop hop gaan /
en die proberen het prinsesje in te halen / maar dat lukt ze niet /
dat lukt ze nooit / zoals ook het groene konijn dat hen bekijkt /
nooit het schip van harlekijn bereikt

het is nacht / en het mini-meisje lacht / want boven haar / springt
muziek uit een gitaar / gouden akkoorden die niemand ooit hoorde /
en sterren en planeten / trekken zilveren sporen / en daar /
helemaal achteraan / aan de staart van de rij / zoekt het prinsesje /
wanhopig / naar de kop van de stoet / omdat zij die nu eenmaal
zoeken moet / dat heeft zich al zo vaak herhaald /
dat heeft het lot voor haar bepaald

mijn lieve lieve lieveling / mijn breekbaar poppetje / mijn pluizig
hoopje troost / mijn kind / ik weet: dit heb je niet verdiend /
maar meer kan ik niet geven / wat deze lamp voor jou onthult /
is de kern van het leven

het leven / is een verhaal van komen en gaan / van vallen en doorgaan /
van vallen / en altijd weer doorgaan / doorgaan / van twijfels /
van weemoed en verlangen / van wroeten / van dromen die worden
vervangen / van altijd maar verder / en altijd maar door /
en je weet niet eens waarom, waarvoor / voor wie, waardoor / je leeft

je leeft
je zweeft
weet je 't nog?
hé?
weet je 't nog?
je zweeft
en alles rondom jou is vlees
en alles rondom jou is water
je drijft in een plas van vlees en water

warm water
en alles is rust
alles is vredige rust
in je nest
in je natte nest
in je kalmerende cocon
van voedsel en geborgenheid
je dobbert rond
op een zilte zee van tijd
je bestaan is een zacht wiegen
maar opeens ben je bang
bang
bang van het water
bang van het vlees
bang van de druk van het vlees
het vlees
drukt
het drukt zich tegen je aan
drukt
zich
tegen
je
aan
en het water
het water
stroomt weg
weg
weg
weg van hier
je moet weg
bang ben je
bang
bang
levensbang

je wil weg / weg / mee met het water / mee met het voedende,
warme water / daar in de verte is het licht / denk je / daar in de verte
is het licht / en golven rollen af en aan / pijngolven rollen af en aan /
je wil slaan / slaan / met je handen en je voeten / met je handen en
je voeten slaan / maar er is geen plaats

er is geen plaats meer in het nest / je wordt er langzaam uit geperst /
te klein is het / te klein / je voelt / hoe je naar beneden wordt geperst /
naar buiten / naar het licht / en alles is pijn / pijn / alles is gruwelijke
pijn / weg / je moet hier weg / de omgeving te grijs / de doorgang
te nauw / je geraakt er niet langs / je geraakt er nooit langs / het vlees /
het vlees verspert de weg / weg / weg / het is overal / het vlees is overal /
voor je / naast je / achter je / het deint uit / verdrukt je / verstikt je

kramp
volhouden
stamp
volhouden
volhouden
daar is het licht
kramp
stamp
het licht
en opeens
stulp je naar buiten
naar buiten
naar buiten
het licht
het licht is overal
voor je
naast je
kramp
stulp je naar buiten
naar buiten
stulp je
stamp
stulp
bem
bang

bang / bang / levensbang / kou / je voelt de kou / de vreselijke /
vreselijke kou / en licht / overal is licht / voor je / naast je / achter je /
overal is licht / en overal is kou / nergens water / waar is het water /
denk je / waar is het nest / schuilen / schuilen / nergens schuilen /
huilen / je begint te huilen / huilen /
want nergens / nergens

mijn lieve lieve lieveling / mijn breekbaar poppetje / mijn pluizig
hoopje troost / mijn kind / ik weet: dit heb je niet verdiend /
maar zo worden wij op aarde gezet / hoopjes vlees op de lopende band
van de evolutie / toekomstvoeding, kassa vier / ik weet: je hebt niet
om dit leven gevraagd / niemand heeft om dit leven gevraagd /
het houdt niet op / het houdt nooit op / weldra groei je uit dit bed /
en stort je de modder in / je zult het zien

je stort de modder in
kruipt door plassen
ontwijkt de prikkeldraden van het leven
bang ben je
bang
bang
levensbang
maar je moet door
door
door
altijd maar door
je botst tegen muren
muren
hoge muren
je gaat over muren
omhoog
omhoog
het moet omhoog
lucht
happen
lucht
happen
klimmen
klampen
vast
klampen
klimmen
klampen
vast
klampen
hoog
hoger

hoogst
en op een dag
je zult het zien
op een dag zul je vallen
vallen
vallen
en neerkomen
neerkomen
met een smak
bem
bang
en weer ga je de modder in / en weer kruip je recht / en ga je verder /
je zult het zien / je staat op / en je gaat verder / altijd maar verder /
en altijd maar door /
bang
bang
levensbang
je botst tegen muren / gaat over muren / omhoog moet je / omhoog /
klimmen
klampen
vast
klampen
lucht
happen
lucht
happen

je hart bonst in je keel / en je gaat maar verder / en je gaat maar door /
in dit verhaal van komen en gaan / van vallen en doorgaan / altijd maar
doorgaan / doorgaan / van twijfels / van weemoed en verlangen /
van wroeten / van dromen die worden vervangen / van altijd maar
verder / en altijd maar door / en je weet niet eens waarom, waarvoor /
voor wie, waardoor / je leeft / in dit verhaal van komen en gaan /
van vallen en doorgaan / altijd maar doorgaan / doorgaan / van twijfels /
van weemoed en verlangen / van wroeten / van dromen die worden
vervangen / van altijd maar verder / en altijd maar door / en je weet
niet eens waarom, waarvoor / voor wie, waardoor

weldra zul je weten / wat er in de wereld te koop is / dat de wereld
te koop is / dat je moet blijven lachen / ook al verga je van angst

en eerlijk duurt het bangst / want je bent geboren in / absurdistan /
malaisië / negerie / dit is je vaderland / daderland / land van bloot en
spelen / van machtsbordelen / van pijpen mag / klaarkomen niet /
van doe je ouders geen verdriet / welkom in het / nationaal museum
van schone gunsten / welkom / in de HUBO-maatschappij / kwekerij /
van doe het zelf / van een voor allen, alles voor een / van kijk niet naar
mijn daden / maar gaap naar mijn geld / van schat is de warmte besteld /
van navels staren / cultuurbarbaren / van wolkenkrabbers eenzaamheid /
er zijn geen nieuwe berichten / geen nieuwe gezichten / nooit toekomst /
altijd het heden / de fouten / het gebrekkige verleden /
de zompige normen / de platgetreden zeden

het is nacht / en alles is geel en groen en blauw / zelfs het mini-meisje
in het bed / waarnaast ik me heb neergezet / ja: ook datgene /
waarvan ik meer dan wat ter wereld hou / is geel en groen en blauw /
het is nacht / en het mini-meisje ademt zacht / en ik kijk naar haar

ik
kijk
naar
haar
en alles wat ik net nog dacht
verwatert
in een oogopslag

mijn lieve lieve lieveling / mijn breekbaar poppetje / mijn pluizig
hoopje troost / mijn kind / ik weet: dit heb je niet verdiend / je mag
me niet geloven / hoor je me / niet / nooit / je mag me nooit geloven /
het leven is mooi
mooi
het leven is
zo mooi
het is zo zinloos / het is zo'n vergissing / en zo'n zegen /
neem nu lopen / naakt in de regen / of zwemmen in een
maanbeschenen zee / meeuwen vliegen langs je heen /
en jij vliegt gratis met hen mee / het leven / mijn kind / dat is /
fietsen op een nachtelijk strand / de baas zijn over niemandsland /
dat is in een bos liggen / en luisteren / naar het zoemen van de bloemen /
het lispelen van gras / het fladderen van een wolk /
het zingen van een waterplas

het leven

dat is worstelen met woorden
dat is muziek
dat is kunst
kunst die de wereld redt
dat is de liefde bedrijven
in een hemelbed
het leven
dat is passie
dat is strijd
dat is jezelf verliezen in tederheid
dat is nachtelijke adem
die verhalen fluistert
en een man
die er ontroerd naar luistert

het is zo mooi / mijn kind / het is zo mooi

ik vraag je: / groei niet op / in de naam van de faam / van je vader
en je moeder / ga je eigen weg / bemin de vrijheid / blijf op het einde
niet achter / met de woorden die je zweeg / met de dingen die je vroeg /
en toch niet van jezelf kreeg / negeer het zwijgen van de anderen /
schreeuw je vragen naar de maan / doe iedere dag iets waar je
bang van wordt / groei niet op / met een steen in je mond /
met handboeien / in een dwangbuis / neem afstand van wie niet is /
en nooit zal worden / schuif niet aan in lange rijen / stap niet mee op /
in de stoet van heb je me gezien / en heb je me gehoord

de stoet van waanzin / en onprettig gestoord / leg je toekomst niet /
in hun handen / de handen / van de regelmaat

word geen lam
de lachband nadert

word geen lam
de lachband nadert

word geen lam
de lachband nadert

Nostalgierik

In de loop der jaren werd ons opgemerkt dat subsidies van het VFL niet dienden om bijdragen van eigen redacteurs financieel te vergoeden. De redactieleden zagen zich dus verplicht om hun kopij aan andere literaire tijdschriften aan te bieden. Voor dit feestnummer wijken we daar heel eventjes van af. Van vier der allereerste redactieleden publiceren we uit pure nostalgie een nooit eerder gepubliceerd gedicht (n.v.d.r.).

Erik van Malder

HOMMAGE

Is het nu echt tijd om in schaduw te verdwijnen
en nergens meer op een podium te verschijnen?
Jij, mijn vriend en broeder, die niet zwijgen kan,
of broed je weer op een onvermoed nieuw plan?
Onvermoeibaar als je bent wil je vast weer gaan
naar waar alleen zoekers en dichters mogen staan.

Op welke Arcadische kust zul jij ooit stranden,
universele roeier die maar niet kan verzanden?
Je tekent landschappen, symbolen en mensen.
Je leeft met idealen, plichtsbesef en wensen.
Jij, die meer aliassen hebt dan schone sokken.
Bewondering weet je me al jaren te ontlokken.

Niet om wat je me in late uren toevertrouwt,
een alsmaar groeiend geanimeerd levensverhaal,
dat je graag vertelt in gepolijste dichterstaal,
als was je met poëtica en taal zelf getrouwd.

Niet om je decennia volgehouden volharding
of je puur talent voor hilarisch woordenspel
waarin je altijd origineel bent en supersnel.
En voor velen blijf je de eeuwige zonderling.

Neen, Guy, ik ga je niet bejubelen of vleien,
we hebben ooit beloofd dat nooit te doen.
En ik wil me nog heel lang blijven vermeien
in onze vriendschap van nu en straks als toen.

Rose Vandewalle

AANGESLIBD

Langs Hazarddam tussen hagen
van maïs, riet en lisdodde
voorbij fluitenkruid en boterbloem
hobbelen de helling af

Hoog aan de hemel de zon
en voor de schilder en zijn doek
een wollige wolk, een vogel
een vlinder

De kerk, een rode burcht
geblakerd en verweerd
en hoog boven rollende grassen
het iele versier van meeuwen

Toch weet ik hoe in mijn rug
de fabriek nooit stopt met draaien
en haar smerige laars
lapt aan de natuur

en hoe langsheen de oever
het rimpelende water
een dreigend landschap tekent
van kinkelende en kolkende modder

Modder ook die aanslibt in mijn ziel
nu ik terugkeer naar de poel van ellende
die post heeft gevat in het huis
genaamd barmhartigheid

en zich verbreidt als venijn
waar geen kruid tegen gewassen is
schriel lachen de meeuwen me uit
in Burcht aan de Schelde

Annmarie Sauer

HAVENS

Verzadigd water
verzadigd zand
hoge & lage lucht
in elk land

De kesp van het gemoed
weerstand aan eb & vloed
met Fender- & bolderkracht
wordt leed & kreet
verzacht

Ontsluiting van het hart
in zout & in zee
Colombus
Marco Polo
Vasco da Gamma
welk verhaal
bracht je mee
welke ziedende zucht
van harten verbrand
welk woord
in de taal van water
& zand

Guy Commerman

DRIE FLARDEN SCHOONHEID, ÉÉN LIED

1
Je las haar gedichten en het gras
wuilde geschrokken, het gras dat zacht
wou zijn, groen en barmhartig
lei zich nederig neer en treurde.
Ook je gebaren traag en afgemeten
vroegen om genade en genieten.
Emily Dickinson wou bewegen,
ontkleedde zich en zong een Hooglied.

2
Het leek alsof ze naakt leefde,
zo zorgeloos, zo zweverig,
alsof ze anemoon wou worden
om nog kwetsbaarder te zijn.
Toen bleek dat haar gezang
muziek van nachtegale was
in avondschemering geneuried
om ook nog goden te verleiden.

3
Het zwart stond op een kier,
heidens woei een bries
over het ritueel van de rivier,
toch waakte licht geborgen.
Niemand zag van schoonheid
het slapen hand in hand met dood,
behalve ik die haar toedekte
en de wonde voel die immer schroeit.

Gierikverbeelding 7

◀ Voorstelling themanummer
'Sport & literatuur' in foyer
Germinal Beerschot.
Toespraken door
Guy Commerman,
Guy Van der Marlière en Gilbert
Verstraelen, schepen voor sport
en recreatie.

◀ Poging tot breken wereld-
record poëzielezen al koersend.
We herkennen:
Guy Commerman,
Wim van Rooy & zonen,
Frans August Brocatus

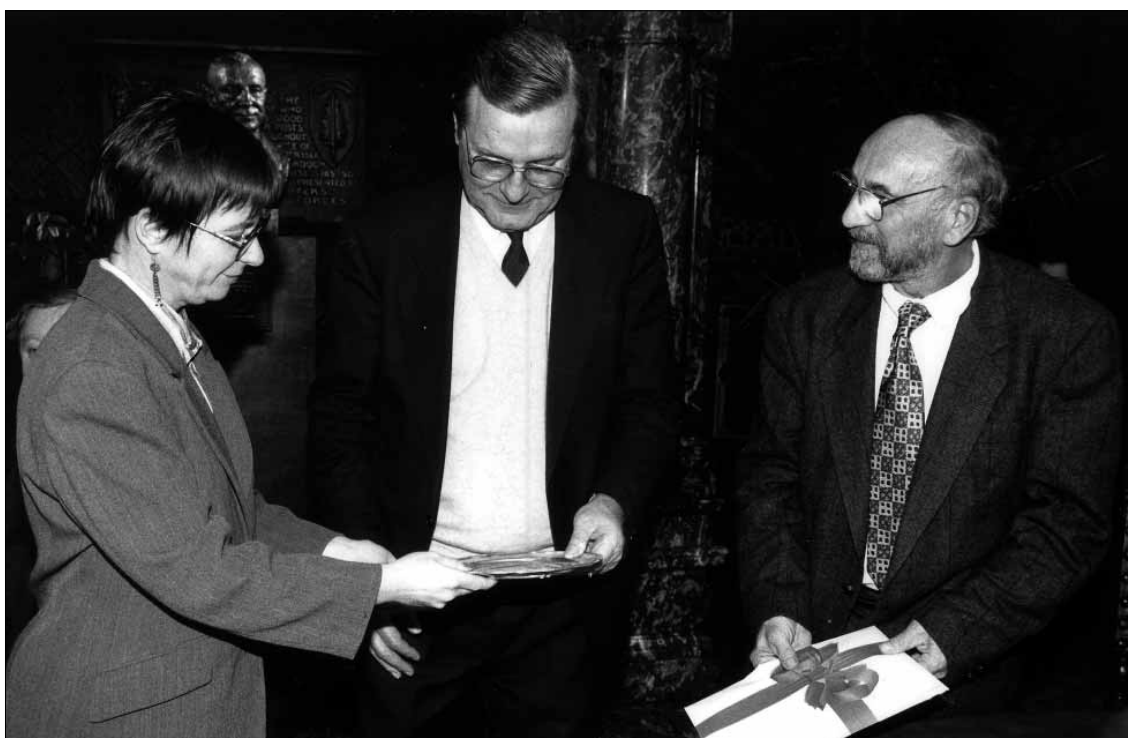

◀ Voorstelling themanummer
omtrent gekte en verslavingen.
We herkennen vlnr
Warre Borgmans,
Suzanne Binnemans en
Guy Commerman

Gierikverbeelding 8

- ▲ Ontvangst ten stadhuize Antwerpen n.a.v themanummer 'Paul van Ostaijen' (1996)
- ▼ Dirk Claus en Guy Commerman ontvangen van schepen Patsy Sörensen een herinneringsplaquette van de stad Antwerpen

Gierikverbeelding 9

Gierik naam _____ adres _____ telefoon _____	 Gierik FANCLUB guy commerman erik van malder deze kaart geeft recht op voordelen n.a.v. artistieke gierik-evenementen
---	--

▲ 1983: geboorte van de Gierikfanclubkaart die allerlei voordelen bood, vooral aan de stichters

▲ Erik, de zoetgevooisde voordrager

▲ Guy, de kenschetsende tekenaar

◆ Groepsfoto bij viering 15 jaar Gierik & NVT: Suzanne Binnemans, Wim Meewis, Dirk Claus, Hugo Creve, Jan Gloudemans, Rose Vandewakle, Annmarie Sauer, Alstein, Erik Vlamincx, Walter Vanermen, Guy Commerman, Erik Van Malder (Arenbergsschouwburg Antwerpen, 1998)

Bloemenweide

Mijn geboortehuis stond langs een korenveld. Het huis staat er nog steeds, maar het korenveld is verdwenen onder mestgeactiveerde maïs. Weg korenbloemen en klapprozen. Weg verbazing om die openbrekende knop. Nu staan er vetgroene stengels, twaalf in een dozijn, garantie op rijpheid en oogst.

Herinnert u zich Bobb? Hij is dichter. Weinigen kennen hem nog, want hij is onzichtbaar geworden. Uit het oog, uit het hart. Ooit strooide een stoet schuldeisers zijn verleden uit over de vuilnisbelt. In een vorige eeuw was Bobb experimentalist, avant-gardist en tafelspringer. In die tijd van honderd bloemen gingen de literaire tijdschriften sneller dan ze kwamen: *Njet*, *Hoos*, *Stuip*, *Nul*, *Punt 5*, *Kontrast*, *Baal*, *gard-sivik*, *taptoe*, *Sintze*... om er enkele te noemen uit de jaren 1955-1965. Hun komen en gaan had allicht ook iets van doen met centen, toch was hun eigen “bestaansnoodzakelijkheid”, dat vinnige onderscheid in taalkunstvorm en vooropgezette poëtische ambitie, de voornaamste drijfveer voor nieuwe allianties of voor het alweer verbreken van net opgerichte bladen. Geert Buelens spreekt over “ambitieuze dadendrang en literaire onvolwassenheid”¹

Ze spanden zich hard in om “geen kindse grijsaards” te worden, zoals gevestigde waarden als *DWB* en *NVT* voor zichzelf vreesden. Ik kan me wel inbeelden hoe het met die generatie ging: overkokende discussies en onverzoenbare meningsverschillen over Kwaliteit en Literatuur. Zonder die verhitte debutanten zou het tijdschriftenlandschap vandaag een kaalgeschoren vlakte zijn, zeker weten. Bobb heeft het allemaal meegemaakt. Hij lag aan de wieg van wat vandaag bestaat. Hij debatteerde mee over powesie en poëzie, over vorm versus inhoud. Hij sloeg op tafel tegen wat vastroestte en brak een lans voor eigenzinnigheid. Ook toen waren er grote en kleine geldbeugels. Hoe ‘gevestigder’ de groten, hoe minder overbleef voor de anderen,

hoe schraler de nieuwe oogst. Bobb is vandaag nog even vinnig, geen paard om in het gareel te lopen. Hij ergert zich nog steeds aan die ongelijkheid van glossy en sjiek. Zijn tafel staat ver van hier, dus ziet u hem niet. Maar hola, springen doet hij als voorheen.

De geschiedenis herhaalt zich. De honderd bloemen van weleer zijn verschrompeld tot een handvol. Het is waar, zelfs bij de gevestigde waarden zijn koppen gerold. De experimenten van vandaag slijten hun ding via internet. Ontluikend talent – zowel het *wishfull* als het werkelijke, wie zal het zo snel zeggen? - wordt bloot, onbescut, onafgeleid te grabbel gegooid. Krijgt geen kans om een gezicht te krijgen. Wordt elke eigenzinnigheid verdoemd tot nostalgie? Het gedrukte woord tot trofee verheven? Maak dat mee. Alleen een boekhandelaar kan daar blij om zijn.

Toe, Dames en Heren van de Portemonnee, leer nu toch eens verdelen! De taart is groot, het mes scherp. Hoe haalt u het in uw hoofd om te (ver-)oordelen? Laat die keuze toch over aan de lezer. Lezer, spring op tafel!

Vorige lente kocht ik zaadjes. Tien gram ‘bloemenweide’ in een plastic zakje met rits. En voor de mensen van deze tijd: zaai-instructies op de keerzijde. In een ruige pot floreert nu mijn korenveld: boterbloem, duizendblad, fluitenkruid, ganzebloem. Honingklaver, koekoeksbloem, ringelwikke, slangekruid, wilde peen. Goudsbloem en vergeet-mij-nietjes. ■

1. Geert Buelens “*Van Ostaijen tot heden*”, blz 870-874

Mededelingen en activiteiten van onze abonnees

Van Hans KILIAN verscheen *Variaties*, zijn tiende dichtbundel, bij uitgeverij Vliedorp in Houwerzijl. Prijs: 12 euro.
Info: katervoorde@noknok.nl.

Johan VANDENBROUCKE meldt de start van een gloednieuwe Boekhandel met koffie 'De Zondvloed', Onze-Lieve-Vrouwestraat 70, 2800 Mechelen. Nieuwe boeken of ramsj & tweedehands, twee verdiepingen bibliomanie.

Van Thierry DELEU verscheen bij Razor's Edge Editions de politieroman *De doden zwijgen niet*. Prijs: 15 euro, rek.nr.: 000/0900214/54 van de auteur, Oostduinkerke.

Bij uitgeverij Van Halewijck verscheen van Rik TORFS een verzameling van zijn beste stukken van de afgelopen vijf jaar: *Het hellend vlak* bevat ook enkele nieuwe bijdragen. Prijs: 17,50 euro, 240 blz.

Op 27 juni werd een borstbeeld van zanger, muzikant en schrijver Wannes VAN DE VELDE onthuld (Breughelstraat, tegen de gevel van buurtfoyer Elckerlik). Vorig jaar publiceerde Wannes nog het derde deel van zijn dagboek *Beloken dagen*.

Over Jan FABRE verscheen *Jan Fabre au Louvre. L'ange de la métamorphose* bij uitg. Gallimard (240 blz., 45 euro), waarin twee grote tentoonstellingen uitvoerig gedocumenteerd worden (KMSK/Antwerpen: Homo Faber / Louvre-Parijs).

Ons redactielid Diederik VANDENDRIESSCHE schreef samen met Koenraad Roelands *Sofia, mijn lief*, een handboek filosofie voor de hoogste jaren van het secundair onderwijs. Het confronteert filosoferende jongeren met de denkbeelden van 'BW's' (bekende wijsgeren) en het werd uitgegeven bij Uitgeverij Plantijn, Mechelen (14,50 euro). Samen met o.m. Willy Poppelmonde en Danny Wyffels bracht hij ook *Klassevol filosoferen* uit voor docenten in lerarenopleiding (eveneens bij Uitgeverij Plantijn, 19 euro).

Van Frédéric LEROY verscheen bij uitg. De Contrabas de nieuwe gedichtenbundel *Lucifer en het grote belang (van kleine rituelen)*: ISBN 9789079432059.

Info + bestelling: cbcontrabas@gmail.com, prijs: 12,50 euro. Frédéric Leroy debuteerde in *Gierik & NVT*.

Van Jan LAMPO verscheen bij uitg. Davidsfonds/leuven zijn eerste thriller: *De Engel met de Zaag*. Prijs: 19,95 euro, ISBN 978 90 6306 5799.

Redactielid David TROCH won met zijn gedicht 'Flessenhals' half juli de Big Rivers poëzieprijs in Dordrecht. Het gedicht diende geïnspireerd door the beat.

Van Marcella BAETE verscheen bij uitg. The House of books haar nieuwe roman *Ik ga dood aan jou*.

Van Xtine MÄSSER verscheen bij uitgeverij Litera-Este de nieuwe dichtbundel *De smaak van wol*. De bundel werd op 5 september voorgesteld in de Bibliotheek van Zwijndrecht door Johanna SPAEY. Prijs: 14 euro op rek.nr.: 979-1600477-79.

Victor VROOMKONING nodigt u uit om zijn website te bekijken: www.victorvroomkoning.nl.

Op donderdag 18 september werd in boekhandel De Groene Waterman de nieuwe roman van Erik VLAMINCK voorgesteld: *Suikerspin* belicht de intrigerende gemeenschap van kermisreizigers met het prikkelende verhaal van de Siamese tweeling Joséphine en Anastasia. Het boek is een uitgave van Uitgeverij Wereldbibliotheek, 288 p., prijs: 16,50 euro.

Van Lief VLEUGELS verscheen bij uitg. P, Leuven de nieuwe gedichtenbundel *Mensen* met schilderijen van Jef Blancke. De bundel werd voorgesteld op 19 september in Het Roze huis in Berchem.

Van Frank POLLET verscheen de nieuwe dichtbundel *aLDiDa* bij uitg. P, Leuven. Voorstelling op 27 september in Het Museumtheater in Sint-Niklaas. Marleen DE CRÉE leidt in.

Gowie MEEUSEN richtte een nieuw theatergezelschap op: DE GOWIES. Voor pas afgestudeerden aan de academie en die wel iets meer willen dan spelen in een doorsnee amateurgezelschap. ■

Medewerkers herfstnummer 100

Suzanne BINNEMANS – debuteerde met de roman *De woorden van Elisabeth* (1988), nadien verschenen nog *Trefwoord wraak* (1990), *Hemel en Hel en Getrapt* in de dubbelroman *Scheidslijnen* (1998), in 2003 verscheen *Vertrekken*, haar zesde roman *Prooi* verschijnt bij uitgeverij In de Knipscheer in het najaar. Zij was redactielid van *Gierik & NVT* en PENclub Vlaanderen.

Sacha BLÉ – (°1971) is vegetariër, vader, zoon en man van en woont op het platteland. Tussen 2003 en 2007 verschenen zijn eerste drie gedichtenbundels, *Afwezigheid* (Lannoo), *Onder de pijnbomen* (Lannoo) en *Tijdens het ontbijt* (BnM Uitgevers). Zijn voorbeelden zijn o.m. Claus, Jooris, Kopland, Kouwenaar, Lorca, Lucebert, Milosz, Neruda, Seferis, Snoek en Szymborska. Tegenwoordig maakt hij werk van een eerste novelle die hij dit najaar probeert af te werken. Buitenshuis is hij lesgever Latijn.

Dimitri BONTENAKEL- (°1971) schreef de romans *Een zwerver met pleinvrees* (Davidsfonds, 2004) en *Mijn ontmaskerde wereld* (Davidsfonds, 2007), Hij is columnist voor *Verzin* en redactielid van *Gierik & NVT*.

Eric BROGNIET – stichter en hoofdredacteur van literair tijdschrift *Sources* (1987-2000), maakte deel uit van diverse literaire tijdschriften en verenigingen en was raadgever van de Waalse minister van Cultuur, schreef een twintigtal gedichtenbundels, diverse essays over o.a. moderne Arabische poëzie, over Christian Hubin en over Jean-Louis Lippert en is nu directeur van het Maison de la Poésie in Namen.

Anne BRUYNS – is reeds enkele jaren huisfotograaf van het productiehuis AVELinks, dat zich toelegt op het aanbieden van geëngageerd jongerentheater; zij houdt zich in de eerste plaats bezig met familiefotografie, maar maakt geregeld uitstapjes naar theater en performance.

Guy COMMERMANN – (°1938) medestichter van *Gierik & NVT*, publiceerde een tiental dichtbundels en o.m. in de tijdschriften *Deus ex Machina*, *De Brakke Hond*, *SchoonSchip*, *Raster*, *Sources*, *Archipel*, *Stroom*, *Boulevard*, *PenVlaanderen*, *Weirdo's*, *Septentrion e.a.*, is tevens plastisch kunstenaar & illustrator, exposeerde circa 100 maal in binnen- en buitenland, werd onderscheiden in de Prijs van de Jonge Belgische Schilderkunst, Europa Prijs stad Oostende, Prijs stad Knokke, Prijs Madame Bollinger, eerste prijs van Orde van het Zwarte Schaap voor zijn vrije woord en daad (1984).

Eva COX – (°1970) is autodidacte, ze schrijft poëzie en (ultra)kort proza, in 1999 schrijft ze haar eerste teksten, in 2001 wint ze de Eerste Vlaamse Poetry Slam voor podiumdichters, in 2004 debuteert ze met de dichtbundel *Pritt. stift.lippe* (poëziereeks De Windroos), die wordt genomineerd voor de C. Buddingh-prijs. Zij publiceerde in *DWB*, *Parmentier*, *Bunker Hill*, *Poëziekrant*, *Yang*, *De Brakke Hond*, *Revolver*. Ze vertaalt poëzie uit het Engels en werd zelf vertaald in het Engels, Russisch, Turks en Arabisch. In januari 2009 verschijnt *een twee drie ten dans*, een kleine stoet poëzie, ultrakort proza, vertalingen, pastiches, een duet voor één stem (De Bezige Bij).

Jan DE MAESSCHALCK – publiceert wekelijks tekenwerk in de boekenbijlage van *De Morgen* en wordt vertegenwoordigd door galerie Zeno-X. Info: www.zeno-x.com.

Reine DE PELSENEER – (°1982, Zandhoven) studeerde Germaanse taal en letterkunde aan de Univ. Antwerpen, debuteerde in 2005 met de dichtbundel *Doorgrond* (P / Leuven), publiceerde in literaire tijdschriften *Deus ex Machina* en *Gierik & NVT*, van haar verschenen ook twee kinderboeken (6 – 8 jaar): *Kraaien met vliegen* en *Nootje*, in 2008 verscheen haar tweede poëziebundel *Omzicht* (P / Leuven).

Wim GEYSEN – (°1970, Brasschaat) is auteur en theatermaker, hij schreef de romans *Lek*, *Vuur*, *Spiegelschrift* en *Stille Zaterdag*, de meeste van deze boeken werden door hem bewerkt voor theater. De voorbije jaren kreeg hij veel erkenning voor *Flits!*, een multimediaal theaterstuk rond jongeren en weekendongevallen. Als aanvulling bij deze voorstelling schreef hij *Zonder afscheid*, een boek met getuigenissen van ouders, broers en zussen van jonge verkeersslachtoffers. Vorig jaar werd hij benoemd tot creatief directeur van vzw *KunstLab AVELinks*. Hij is tevens PEN-bestuurslid en mee verantwoordelijk voor de werking van het Writers in Prison Committee. Het gedicht *in rood* in dit nummer maakt deel uit van twee 'levende' tentoonstellingen die dit najaar in Brasschaat worden georganiseerd. Zie ook: www.wimgeysen.be.

Lucas HIRSCH – (°1975, Hilversum) studeerde Geschiedenis / Amerikanistiek, publiceerde in *Revisor*, *Revolver*, *Deus ex Machina* en *Gierik & NVT*, in 2006 debuteerde hij met de poëziebundel *Familie gebiedt* (Arbeiderspers, A'dam).

Philip HOORNE – (°1964, Kortrijk) debuteerde in 2002 met de dichtbundel *Niets met jou*, als 1ste nummer in de Sandwichpoëziereeks o.l.v. Gerrit Komrij (nominatie Vlaamse Debuutprijs 2003), in 2004 verscheen zijn tweede bundel *Inbreng nihil* (nominatie J. C. Bloemprijs 2005), in 2005 verscheen *Het ei in mezelf*, in 2003 stelde hij de bloemlezing *Antwerpen, de stad in gedichten* samen, in 2007 verscheen zijn hilarische verhalenbundel *Het vlees is haar*, hij publiceerde in diverse literaire tijdschriften, o.a. in *Gierik & NVT*, hij runt de poëzierecensiewebsite 'Poëzierapport' en is poëzierecensent bij *Knack*.

Pol HOSTE – (°1947, Lokeren) licentiaat Germaanse filologie (RUG), werkte mee aan radio- en tv-programma's over kunst en cultuur, publiceerde een vijftigtal literaire bijdragen in Vlaamse en Nederlandse tijdschriften, ontving de Cultuurprijs van de stad Gent, de Dirk Martesprijs van de stad Aalst en de Arkprijs van het Vrije Woord, debuteerde in 1979 met *De veranderingen*, recent: *Montréal, Carnet II* (2003) en *Een dag in maart, Carnet III* (2006, Prometheus / A'dam), schreef eveneens theaterteksten.

Fatima Zohra ILAHA – (°1972, Tanger) is buurtwerkster in de Antwerpse wijken Dam-Schijnpoort, zij studeerde aan de SchrijversAcademie, zij schreef enkele toneelteksten en kortverhalen en debuteerde in *Gierik & NVT*, zij won voor de derde maal de El Hizjra Literatuurprijs, zij publiceerde vroeger onder de naam Rachida Ahali.

Jan LAUWEREYNS – (°1969) debuteerde in 1999 met *Nagelaten sonnetten*, daarna volgden *Blanke verzen* en *Buigzaamheden* en de roman *Monkey business*, bij uitg. Meulenhoff verschenen in 2004 *Tegenvoetig, tweeënig* en in december 2007 *Anophelia! De mug leeft*.

Frédéric LEROY – (°1974, Blankenberge) publiceert sinds 2004 poëzie in literaire tijdschriften, debuteerde in *Gierik & NVT*, begin 2006 verscheen zijn debuutbundel *Gedichten* (BnM Uitgevers), in 2008 verscheen *Lucifer en het grote belang (van kleine rituelen)* bij uitgeverij De Contrabas, waarvan het manuscript de Prijs Letterkunde 2007 van de Provincie West-Vlaanderen won, hij is redactielid van het literaire tijdschrift *Dichter*.

Xtine MÄSSER – (°1953) publiceerde in diverse literaire tijdschriften: *Gierik & NVT*, *Brutaal*, *Portulaan*, *Gedichten 1997*, *Symforosa*, *Stroom*; zij schreef vroeger in het Frans, zij werd meermaals genomineerd voor de Merendree Poëzieprijs, zij publiceerde *Efemeriden* (2001), *Dzud* (2002), *Op lemen voeten* (2002), zij is tevens plastisch kunstenaar.

Ines NIJS – (°1968, Begijnendijk) volgde Latijn-Griekse afdeling en nadien Germaanse filologie in KUL, woonde een tijdje in Afrika, op haar vijfendertigste koos ze bewust voor haar eerste liefde: lezen en schrijven, volgde een cursus literair vertalen, werd vertaler-copywriter en volgde in 2006-2007 schrijfcursussen aan de SchrijversAcademie, debuteert met het verhaal Anoniem in *Gierik & NVT*.

Sven PEETERS – (°1977, Antwerpen) is leraar Nederlands aan anderstalige volwassenen, hij is tevens freelance schrijver en reist geregeld naar Servië. Hij woonde en werkte anderhalf jaar in Belgrado, waar hij samen met Jelica Novakovic de stadsgids *Het Kafana-Tribunaal. Kroegenvonnis van turbo tot retro* schreef. Work-in-progress: *Mijn Servië* en *Balkanmeisje* (roman).

Xavier ROELENS – (°1976, Rekkem) is één blok poëzie-enthousiasme, hij was hoofdredacteur van het literaire tijdschrift *en er is*, stelde met Maarten De Pourq de bloemlezing *Op het oog, 21 dichters voor de 21ste eeuw* (P / Leuven) samen en organiseerde poëziefestivals als Het uitzaaiend *Kaf* voor jong talent en het eerste Belgisch Kampioenschap poetry slam. Zijn gedichten verschenen o.a. in *DWB*, *NRC*, *De Revisor*, *Het liegend konijn*, *Poëziekrant*, *De Brakke Hond* en *Revolver*. Hij debuteerde in 2007 met de gedichtenbundel *er is een spookrijder gesignaleerd* (Uitg. Contact), hij is redacteur van de poëzienieuwssite in Letterland.

Annamarie SAUER – (°1947, Dayton, Ohio) is vertaalster en tolk, zij publiceerde in diverse tijdschriften en was lange tijd redactielid van *Gierik & NVT*, zij publiceerde de bloemlezing *Eigen wegen, hedendaagse vrouwelijke poëzie in Vlaanderen* (1992) en in 1990 de gedichtenbundel *Jardin Public*, met grafiek van Albert Debois. Zij heeft veel belangstelling voor de Amerikaanse indianen en publiceerde hierover *Wevers tussen twee werelden over Navajo en Hopi*, ze vertaalde aforismen van MariJo Moore: *Woestijnwoorden* en recent verscheen (2006) *Met rode inkt*, een bloemlezing van indiaanse auteurs, ze vertaalde eveneens enkele toneelstukken.

Johanna SPAEY – (°1966, Leuven) studeerde assyriologie in Leuven en Leiden en werkt als eindredacteur en journaliste, ze houdt van hardlopen, boxe française, lezen (geschiedenis, romans, biografieën), wandelen, Italiaanse wijn, eigenwijze honden, grappige, gespierde mannen en het afuisteren van niet voor haar oren bestemde gesprekken. Ze debuteerde met de roman *Dood van een soldaat* (uitg. Manteau) en won hiermee de Gouden Strop, haar tweede boek *Vlucht* (uitg. De Geus) handelt over vluchtelingen tijdens de Eerste Wereldoorlog, een intrigerende en rauwe roman.

Lucienne STASSAERT – (°1936, Antwerpen) is pianiste en schrijfster. Zij debuteerde in 1964 met *Verhalen van de jonkvrouw met de spade* en publiceerde ondertussen meer dan 20 poëziebundels en romans, zij schreef ook hoor-

spelen en toneelstukken, zij ontving in 1975 de Visser-Neerlandiaprijs, in 1980 de *Arkprijs van het Vrije Woord* en in 1994 de *Provinciale Prijs voor Letterkunde van de stad Antwerpen*, recente publicaties: *Als later dan nog bestaat* (2003), *In aanraking* (2004) *Goedemorgen, Middernacht* (2005), *Het vlas komt in de blomme* (2006), *In de laai van het vuur* (2007), alle verschenen bij uitg. P. Leuven.

Stefaan VAN DEN BREMT – (°1941, Aalst) dichter en essayist, hij debuteerde onder het pseudoniem Stevi Braem met de bundel *Sextant*. In 1980 ontving hij de L. P. Boonprijs voor zijn gehele oeuvre. Ondertussen publiceerde hij meer dan 15 dichtbundels, recent: *Stemmen uit het Laagland* (2001), *In een mum van taal* (2002), hij vertaalde werk van o.a. Bertolt Brecht, Franz Kafka, Nicolas Guillen, Octavio Paz, Rene Vazquez Diaz, Jaime Sabines, Marie Gevers, Maurice Maeterlinck, Emile Verhaeren en Marc Dugardin, hij ontving de Nationale Prijs voor Vertalingen in 1988.

Chika UNIGWE – is een Afro-Belgische schrijfster van Nigeriaanse origine, ze schrijft zowel fictie, poëzie en educatieve boeken, haar eerste roman *De Feniks* is onlangs verschenen bij uitg. Meulenhoff. Zij studeerde taal en literatuur in Nsukka, aan de KUL en de universiteit van Leiden. Haar proefschrift droeg als titel: *In the shadow of Ala. Igbo women writing as an act of fighting*. Haar bekroonde kortverhalen (in het Engels) zijn op BBC, Radio Nigeria en stations van het gemeenbest uitgezonden. Haar tweede roman *Fata Morgana* verscheen in 2007.

Eric VANDENWIJNGAERDEN – (°1955, Diest) publiceerde gedichten in *Gierik & NVT*, *Dichter*, *SchoonSchip*, *Op-Spraak* en *Weirdo's*. In 2005 verscheen zijn bundel *Het licht stelt de wet* (uitg. Kramat). Werd in 2003 opgenomen in de poëzieroute *Dichter bij Diest*, won in 2006 de poëzieprijs Lief 2 van de stad Hasselt.

Ingrid VANDER VEKEN – debuteerde in 1991 met de verhalenbundel *Tiramisu*, na nog een verhalenbundel *Cru Bourgeois* volgde een roman over schizofrenie: *Papavers*. In 2004 verscheen *Nieuwe mannen, nieuwe vrouwen* en in 2007 de roman *Dubbelspoor*, zij publiceerde ook voor de jeugd: o.m. *Sam* en *Olikonijneendpauwpanter* (ook opgevoerd in het theater), zij schreef ook televisiescenario's, scripts voor ballet en theater, zij is bestuurslid van PEN-Vlaanderen, beheerder van de PEN Schrijversflat en medeoprichter van de Vlaamse Auteursvereniging (VAV). Zij is docente aan het Herman Teirlinck Instituut. In het voorjaar 2009 verschijnt een nieuw boek.

Rose VANDEWALLE – maakt(e) deel uit van de redactie van *Gierik & NVT* en van het digitale poëzietijdschrift *Stroom*, publiceerde 3 dichtbundels: *In haar zak een doek van staal* (Wolkbreuk/Eindhoven, 1986), *Laat de klok met rust* (met tekeningen van Karel Roelants) (Fingerprint Productions/Eindhoven, 1992) en *Verwaaid* (De Oostakkerse Cahiers, Ampersand & Tilde/Antwerpen, 2006).

Diane VANGENEUGDEN – medezaakvoerder van de kwaliteitsboekhandel *De Groene Waterman* (2 Gieriksterren als beste onafhankelijke boekhandel in Vlaanderen).

Erik VAN MALDER – medestichter van *Gierik & NVT*, schreef de roman *Maité* en een tiental uitgegeven en onuitgegeven dichtbundels, kaapte enkele literaire prijzen weg. Als 'little boy walker' begon hij begin jaren '60 op te treden met folksongs en blues, hij was de eerste die optrad in de Antwerpse Muze en speelde occasioneel samen met Ferre Grignard. Van schrijven maakte hij zijn vak, maar hij bleef veelal in de anonimiteit als copywriter, free lance journalist en ghostwriter. Zijn vriendschap met Guy Commerman is al meer dan 25 jaar een van de rode draden in zijn leven.

Toon VAN MIERLO – (°1971) studeerde Nederlands en Engels in Antwerpen en in Liverpool en was bankbediende, leraar, conciërge en werkte in een boekhandel, hij is al drie keer vader geworden en debuteerde in 2006 bij uitgeverij Querido met de roman *Het geluk van jonge vaders*.

Mark VAN TONGELE – (°1956) is dichter en scenarioschrijver, samen met Bart Leroy schreef hij boeken over slapen, pijnbestrijding en depressie, in 2005 verschenen zijn *Verzamelde gedichten* bij Lannoo/Atlas, hij publiceerde recent de dichtbundels *Met de plezierboot mee* (Atlas, 2007) en *Lichtspraak* (Atlas, 2008).

Christophe VEKEMAN – (°1972) heeft vijf boeken op zijn naam: *Alle müssen zullen sterven* (1999), *Iedereen kan het* (2001), de verhalenbundel *Wees maar niet bang* (2002), *Een borrel met Barry* (2005) en recent *Lege jurken* (2008). Hij schrijft columns voor *De Morgen* en het mannenblad *Maxim*. Hij geniet een reputatie als begenadigd performer en stond o.a. op de podia van Saint-Amour, De Nachten, Geletterde Mensen en Zuiderzinnen.

Erik VLAMINCK – (°1954, Kapellen) is roman- en theaterschrijver. Hij schreef recent in opdracht van het Willem Elsschotgenootschap *Dank u, heren*, een monoloog over de vrouwen van Elsschot. Hij is als romanschrijver op zoek gegaan naar herinneringen aan zijn ouders en grootouders en schreef hierover een intrigerende roman fleuve in zes delen, waarvan in 2005 het deel *Het schismatieke schrijven verscheen*. Hij is een geëngageerde auteur en stelt zich aan de kant van de zwakkeren in de maatschappij op. Solidariteit, ook onder auteurs, is voor hem geen ijdel woord. Hij leidde de SchrijversAcademie en is voorzitter van de Vlaamse Auteursvereniging. ■

GIERIK

Literair tijdschrift met initiatief
& Nieuw Vlaams Tijdschrift

ISSN 077-513X

Stichters: Guy Commerman & Erik van Malder

nr 100 - 26ste jaargang – nr 3 herfst 2008

Redactiesecretaris: Dimitri Bontenakel
Sint Laureisstraat 59, 2018 Antwerpen
e-mail: gierik.nvt@hotmail.com

Administratie & Abonnementen: Paul Goedtkindt
Koninklijkelaan 80, 2600 Berchem
e-mail: paul.goedtkindt@skynet.be

Redactieleden:

Chantal Bauwens, Koenraad De Meyer, Kathy de Nève,
Dimitri Bontenakel, Sven Cooremans, Jan Lampo, Sven
Peeters, Barbara Van den Eynde, Diederik Vandendriessche,
Wim van Rooy, Guy Commerman, Erik van Malder, David
Troch. Ereleden: Jan Gloudemans, Emiel Willekens

Ad hoc-redactie nr 100:
de redactie van Gierik & NVT

Vormgeving:

Kunstencentrum Berkenveld (afdeling vormgeving)
Berkenveldplein 16, 2610 Wilrijk
tel: 03 830 15 50 & gsm: 0476 242 991
e-mail: info@berkenveld.be - www.berkenveld.be

Drukkerij:

EPO, Lange Pastoorstraat 25-27, 2600 Antwerpen

Prijs abonnementen:

- België: 25 euro / jaargang (4 nummers) incl. portokosten
- Europese unie: 33 euro, inclusief port
- Andere landen: 35 euro, inclusief port

Losse nummers:

- België: 7 euro
- Europese unie: 11 euro, inclusief port
- Andere landen: 12 euro, inclusief port

Betaling:

- België: rek.nr. 068-2237695-29 van Gierik & NVT
 - Nederland: rek. nr. 61 70.41.385 van ABN AMRO-bank op naam van Chantal Bauwens
 - Andere landen: IBAN BE26-0682-2376-9529
- BIC-code GKCC BE BB

Inzendingen:

Bij voorkeur per e-mail (word): gierik.nvt@hotmail.com of redactieadres (platte tekst, 4 exemplaren).
Poëzie: max. 10 gedichten, proza: max. 15.000 lettertekens, alleen niet eerder en niet elders gepubliceerde kopij.
De auteur is verantwoordelijk voor zijn inzending, hij behoudt het copyright en ontvangt bij publicatie een gratis bewijs-exemplaar. Tenzij de auteur het vooraf verbiedt, mag zijn inzending op de website van Gierik & NVT verschijnen. Auteurs, medewerkers die wij i.v.m. auteursrechten niet hebben kunnen bereiken of achterhalen kunnen de redactie contacteren.

Overname van teksten uit Gierik & NVT is toegelaten mits bronvermelding en voorafgaand akkoord van de uitgever.

Advertenties & sponsoring:

Tarieven te verkrijgen + aanvraag documenten:
Paul Goedtkindt (administratieadres)

www.gierik-nvt.be & www.draagbaarliterair.be

Beschermcomité:

bestaat uit meerdere leden die hun morele en daadwerkelijke steun toezegden en hun intellectueel, creatief en maatschappelijk gewicht in de waardenschaal leggen om het tijdschrift Gierik & Nieuw Vlaams Tijdschrift mede in stand te houden. De huidige lijst kan op eigen verzoek worden uitgebreid.

In willekeurige volgorde: Frans Redant (dramaturg), Frans Boenders (auteur, essayist, cultuurminnaar), Ludo Abicht (vrije denker, filosoof, Arkprijs van het Vrije Woord), Gilbert Verstraelen (gemeenteraadslid Stad Antwerpen), Jos Vander Velpen (advocaat, voorzitter Liga Rechten van de Mens), Peter Benoy (ex-Theaterdirecteur Zuidpool), Lucienne Stassaert (vertaalster, auteur, Arkprijs van het Vrije Woord), Rik Hancké (toneelregisseur, acteur), Monika De Coninck (voorzitster OCMW Antwerpen), Freek Neyrinck (zette het figurentheater op de wereldkaart), Willy Claes (Minister van Staat), Philippe Lemahieu (bedrijfsleider en cultuurminnaar), Eric Brogniet (dichter, directeur Maison de la Poésie, Namen), Walter Groener (Fakkeltheater), Victor Vroomkoning (NL, dichter), Chrétien Breukers (NL, dichter), Bart F. M. Droog (NL, dichter-performer, redacteur literair internettijdschrift Rottend Staal), Wim Meewis (auteur, kunsthistoricus), Thierry Deleu (auteur), Lionel Deflo (auteur, ex-hoofredacteur Kreatief), Silvain Loccufier (erector VUB), Rik Torfs (prof. kerkelijk recht KUL), Roger Peeters (ere-inspecteur-generaal basisonderwijs).

Gierik & Nieuw Vlaams Tijdschrift is verkrijgbaar in:

Antwerpen:

Dierckxsens-Avermaete, Melkmarkt 17
Standaard Boekhandel, Huidevettersstraat 1-3
De Groene Waterman, Wolstraat 7 (2 Gieriksterren)

Gent:

Boekhandel Limerick, Kon. Elisabethlaan 142
Poëziecentrum, Vrijdagmarkt 36
Nieuwscentrum Walry, Zwijnaardsesteenweg 6

Brugge:

Boekhandel De Reyghere, Markt 12 (2 Gieriksterren)
Boekhandel De Reyghere, Moerkerksesteenweg 186

Hasselt:

Markies van Carrabas, Minderbroederstraat 9-11

Kortrijk:

Boekhandel Theoria, O.L. Vrouwestraat 22

Mechelen:

Boekhandel Forum, D; Bucherystraat 10

Roeselare:

Boekhandel Hernieuwen, Noordstraat 100

Sint-Niklaas:

Boekhandel 't Oneindige Verhaal, Nieuwstraat 17

Tienen:

Boekhandel Plato, Peperstraat 22

Verantwoordelijke uitgever:

Guy Commerman, Kruishofstraat 144/98, 2020 Antwerpen
e-mail: guycommerman@skynet.be

Met de steun van de Provincie Antwerpen